

LEX VIKTORIA

**-LARMRAPPORT FRÅN EN
SKOLA I VÄRLDSKLASS**

**(ELLER -NU ÄR DET FAKTISKT DET HÄR VI HAR
ATT FÖRHÅLLA OSS TILL!)**

EN UTVECKLINGSRÖMAN DÄR ALLTING INVECKLAS GENOM ATT UTVECKLAS OCH INGENTING AVVECKLAS.

Lex Viktoria

-Larmrapport från en skola i världsklass

(Eller -Nu är det faktiskt det här vi har att förhålla oss till!)

En utvecklingsroman där allting invecklas genom att utvecklas och ingenting avvecklas.

Arbetsplatsannons

Svenska och Engelska lärare - vågar du anta utmaningen?

Är du Sveriges bästa Svenska och Engelska lärare? Brinner du för dina elevers potential och drivkrafter? Vill du arbeta i ett dynamiskt klimat där elevperspektivet genomsyrar verksamheten? Då är vi rätt skola för dig.

Till Framtidsskolan IT business school söker vi nu en modig pedagog som vågar tänka nytt. Du är stresstålig, van att ha många bollar i luften och en skicklig pedagog som kan möta elevernas olika behov med stor smidighet i föräldrar kontakten.

Din uppgift är att motivera, entusiasmera, inspirera eleverna och ge varje elev möjlighet att nå toppen av sin potential. Du kan fångar upp och stimulera elevernas nyfikenhet, intresse och lärande med engagemang och arbetar med ett driv utöver det vanliga. Du brinner för att skapa en inkluderande lärmiljö för varje enskild elev. Du engagerar dig i varje elev och dennes personligt ställda mål genom ett coachande, framtåsyftande förhållningssätt. Som person är du en sann entreprenör, kreativ, positiv, påhittig och öppen för nya idéer och syn vändor. Du är även flexibel då skolvärlden är en föränderlig bransch där kundernas bästa är våran ledstjärna i arbetet.

Vi ser det som av största vikt att du är mottaglig för elevernas skiftande behov och förutsättningar och anpassar dig till de och den rådande situationen. Du är strukturerad och kan prioritera bland uppgifterna på ett effektivt sätt. Din samarbetsförmåga är god och du relaterar till dina kolleger på ett lyhört och smidigt sätt. Du är mån om att jobba för en positiv bild av skolans varumärke och vill ständigt utvecklas i fas med det.

Tjänsten är ett vikariat på 45,5 % och innefattar förutom kurserna Svenska 1, Engelska 7, Geografi 1b och Kemi 2, även mentorskap för en av klasserna (35 elever).

Vi erbjuder: Hos oss får du utvecklas och samarbeta med kolleger i pedagogiska processteam och delta i en spännande utvecklingsresa där elevens ökade måluppfyllelse står i fokus. Här får du ta ansvar för den kompetensutveckling vi erbjuder för att du ska utvecklas och växa i din profession.

På Framtidsskolan IT business school har vi stort fokus på skol kvallite. Vi är en lärande organisation på vetenskaplig grund där vi som individer växer med ny kunskap och nya perspektiv och där framtidens innovativa möjligheter står i centrum. Alla våra elever har en egen lpad. Vi står för allas lika värde och vår elevsyn grundar sig i att alla elever har rätt att nå sin fulla potential. Vi lägger stor vikt vid personliga egenskaper.

Arbetslivserfarenhet

Ingen arbetslivserfarenhet krävs

Semestertjänst, timlön

Kontaktperson: Douglas G Johansson, VD, Framtidsskolan IT business school

Akut lärarbrist i hela landet – Studenter väljer bort läraryrket

Lärarbristen i Sverige är stor – och extrem. När skolorna börjar till hösten tvingas många av dem räddas av nödgärder – pensionärer och hyrlärare från utlandet har anställts för att täcka upp samtidigt som utbildade lärare blir allt vanligare. Men lärarbristen är ändå skriande och nu larmar fackförbundet om en ohållbar situation.

Få studenter väljer lärarutbildningen. Det är ett allvarligt problem som slår hårt mot svenskt utbildningsväsende och som Lärarfacket varnat för i över 20 år. Närmare 100 000 lärare saknas och trenden ser inte ut att vända, trots att intagningsnivåerna till lärarutbildningarna är mycket låga - alla som söker till Stockholms universitets lärarutbildning antas men många platser står ändå tomma.

Nu när skolorna drar igång i augusti tvingas många kommuner ta hjälp av pensionerade lärare och hyrlärare från länder som Polen och Estland.

– I många klassrum står det ingen lärare bakom katedern utan en person utan vare sig yrkeserfarenhet eller utbildning, en tonåring som precis själv gått ut gymnasiet, säger Lärarfackets ordförande Anna Tunberg.

Problemet väntas heller inte bli löst inom de närmsta åren. Statistik från Lärarfacket visar att över 100,000 lärare saknas och ingenting tyder på att trenden kommer att vända.

– Vi har inte lyckats locka tillräckligt många att vilja studera till lärare, säger Anna Tunberg. Det är därför vi har en sådan extrem brist. Hon fortsätter:

– Vi har varnat länge för detta. Vi kommer inte att kunna täcka behovet inom en snar framtid eftersom alltför många utbildade lärare sjukskriver sig eller lämnar yrket i förtid.

Anna Tunberg tror att anledningen till ointresset för läraryrket och de höga sjukskrivningstalen beror på att lärarlönerna ligger så lågt i förhållande till lärarnas utbildning och ansvar. Lärarfacket ser allvarligt på detta, betonar hon. Lönerna måste upp för att yrket skall bli attraktivt igen och det är högsta prioritet för Lärarfacket. Samtidigt är hon öppen för alla signaler lärare skickat om att den försämrade arbetsmiljön också har påverkat.

– Vi behöver komma åt orsakerna som ligger bakom bristen och säkerställa att de nuvarande lärarna vill fortsätta stanna kvar och utvecklas inom yrket. Och att fler studenter väljer att utbilda sig till lärare.

Anna Tunberg försäkrar att Lärarfacket för en kontinuerlig och intensiv dialog med huvudmän och politiker om detta och avslutar intervjun med att göra ett varmt och innerligt handhjärta till alla sina betalande medlemmar.

Alexander Herlin
Aftontidningen.se

I KLASSRUMMET

Äntligen stod Viktoria framför klassrummet. Som hon hade längtat efter detta, under de år hon sysslats med annat. Nu var hon tillbaka där hon hörde hemma. I skolan. Det kändes både nervöst och helt fantastiskt på en och samma gång, precis som det brukade med en ny klass.

Visst hade hon hört alla skräckhistorier om att skolan inte längre var som den varit. Att det var stökigt på vissa håll. Att elever inte längre lärde sig något, men ändå slussades vidare upp i systemet. Att nästan alla speciallärare som tränade extra med elever i behov av stöd, tagits bort och ersatts av rådgivande specialpedagoger. Att skolor numera jobbade med ”inkludering” d.v.s. att elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och läs- och skrivsvårigheter inte längre placerades i småklasser med hög lärartäthet, utan fick gå kvar i helklass för att inte kränkas. Att lärare inte längre skulle lära ut sina ämnen utan fungera som positiva ”livscoacher” med uppdraget att få eleverna att trivas i skolan och i livet. Att elever och föräldrar på grund av skolmarknaden numera var kunder som skulle tillfredsställas, annars tog de sin skolpeng och gick. Att höga betyg blivit ett konkurrensmedel i kampen om skolpengen: ”Kom till oss så får ni en laptop, McDonalds-kuponger, gym-kort, självstudier, sovmorgnar och höga betyg för minimalt arbete.” Att svensk skola var djupt splittrad och att skillnaderna mellan två skolor kunde vara som natt och dag.

Hon hade givetvis också hört att flera tusen lärare flytt yrket eftersom arbetsvillkoren var katastrofala. Och att svenska politiker inte förstod allvaret utan istället för att göra något åt problemen, hittade på olika populistiska, satsningar som ”butlers i skolkorridoren” och betyg i värdegrund.

Men hur illa kunde det vara - egentligen?

Med en lång utbildning och över tio års lärarerfarenhet vore det väl rent otroligt om hon inte skulle kunna utföra sitt uppdrag - att lära ungdomar svenska och utveckla deras färdigheter i att läsa, skriva och tala. Hon hade gjort det förr. Nu skulle hon göra det igen. Det här var

hennes kompetensområde, hennes profession.

Hon drog ett djupt andetag, steg in, gick fram till katedern och såg ut över klassen.

– Jaha, då sätter vi igång. Jag heter Viktoria Eriksson och jag...

Ingen hörde henne.

Killarna på raden längst bak var fullt upptagna med att spela spel på sina Ipads som skolan varit snäll nog att förse dem med. För den här skolan var en digital skola i framkant, vilket hade gett lärarna åtskilliga priser och utmärkelser, något man var mäktigt stolt över, varför digitala enheter skulle användas vid varje lektionstillfälle hade skolledningen bestämt. Det var inskrivet i skolans förhållningsorder och i lärarnas lönekriterier.

Förutom de upptagna killarna och några övriga som halvlåg över bänkarna med hörlurar i öronen, satt ett gäng tjejer på golvet och försökte slå varandra på diverse kroppsdelar med sina mobiltelefoner. De hade roligt, det ville inte Viktoria ta ifrån dem, men samtidigt störde deras ohämmade glädje hennes lektionsupplägg

Hon gick fram till dem.

– Ursäkta mig men...

Hon fick ett hårt slag på benet. Blev arg och höjde rösten:

– Nej, nu får ni resa er upp. Så!

Tjejerna fnissade och lydde, utan att se henne i ögonen och satte sig sedan förväntansfullt vid bänkarna. Viktoria kände hur de liksom laddade inför att något spännande skulle hända.

– Okej, vi försöker igen. Jag heter...

– Vem är du? Och hur gammal är du? Har du någon utbildning?

Killen som avbrutit henne satt tillsammans med några tjejer på andra raden. Han såg kort och tunn ut, med smala kisande ögon som uttryckte både en smula nyfikenhet men också en illa dold hänfullhet. Den taggiga energin runt honom gick inte att ta miste på. Det var uppenbart att han försökte få henne ur balans.

Viktoria gick fram till honom och sträckte fram handen.

– Hej. Jag heter Viktoria. Vad heter du?

– Kevin, sa han högt och stirrade fräckt på henne, utan att ta hennes utsträckta hand.

– Okej, hej Kevin. Vi kommer få möjligheten att prata mer med varandra senare. Men just nu vill jag sätta igång den här lektionen. Toppen om du kan hjälpa mig att...

I samma ögonblick slog klassrumsdörren upp med en smäll och ett gäng fnittrande tonårstjejer vällde in. De skrattade och flamsade och en av dem gjorde fuck-tecken till en av tjejerna längst bak.

– Stefanie din fitta! Har inte du gått hem än ditt psykstörda mongo?

– Sug min kuk! svarade Stefanie.

– Hej, tjejer. Går ni i den här klassen? Vad heter ni? frågade Viktoria.

– Skit i det du! svarade tjejen med längst hår och djupast uringning. Sedan vände hon sig åter till sin kompis för att återuppta det samtal Viktoria i sin okänslighet brutalt avbrutit.

Viktoria insåg allvaret.

– HALLÅ! skrek hon genom larmet. Nu har lektionen i svenska börjat och...

– Jag måste bajsa! vrålade killen bredvid Stefanie varvid resten av klassen brast i skratt, en av dem så häftigt att han trillade av stolen och ned på golvet. Killen med akuta magbesvär fick med sig ett

par tre stycken klasskamrater - varför han behövde assistans under toalettbesöket var något oklart för Viktoria - och trots hennes protester lallade de iväg mot dörren och försvann.

Efter ungefär tjugofem minuter hade Viktoria lyckats punktmarkera så många samtidigt att klassen blev så pass lugn att det gick att ta närvaro. Hon lyckades också presentera sig, trots att det var oklart hur många av dem som uppfattade hennes namn eller hennes funktion i klassrummet. Under tiden satt Kevin och granskade henne med en kisande, hånfull blick. Som om han inte riktigt hade bestämt sig för om han skulle låta allt detta ske. Eller om han inte skulle göra det.

Gänget vid fönstret hade nu upptagit en diskussion om en av tjejnarnas gamla pojkvänner som Viktoria förstod hade betett sig så illa att han inte förtjänade något annat än att få ett otrevligt föremål uppstoppat där solen aldrig skiner. Två av dem hade dukat upp en liten minibuffé med chips, Coca Cola och sega nappar framför sig på bänken, och var nu i färd med att låtsaskräkas chips och läsk i varandras nackar för att muntra upp varandra.

Viktoria var ingen rookie. Hon hade haft tuffa klasser förr. Två eller tre elever brukade alltid utmana, ifrågasätta, förstöra och störa. Så var det alltid till en början. Men fick man bara med sig resten av klassen, brukade bråkstakarna lugna sig och få de tongivande eleverna i klassen emot sig. Problemet med den här klassen var bara att majoriteten av dem bestod av svårhanterade, utåtagerande elever.

Istället satsade hon på att försöka lugna ned dem via berättandet. Det var en teknik som nästan alltid brukade fungera. Orden: "Det var en gång..." var i närmast magiska, som att trycka på en knapp, i de allra flesta klassrum och med de allra flesta elever, oavsett ålder. Alla människor älskar en bra historia. Alla älskar en spännande berättelse. De flesta elever som fick ta del av Viktorias berättelser om Ikaros flykt, Kung Oidipus öde, Medeas kval brukade luta sig tillbaka, sluta ögonen och bara lyssna.

- De regredierar, brukade hennes kollega Ingegerd säga. Till barndomen. På ett positivt sätt. För vilken tonåring kan säga nej till otrohet, kallhamrad hämnd och ond bråd död?

Tydiligen eleverna i den här klassen. Det var som att de aldrig hade fått en historia berättad för sig, annat än i bilder och högljudda ljudeffekter. Efter bara någon minut började en av dem gäspa högljutt, andra började pillra med sina mobiler och ett gäng reste sig med skrapande stolar, tog sina Ipads och gick skrattande och pratande därifrån, som om lektionen aldrig hade satt igång. Som om Viktoria inte ens var där. Som om lektionssalen var en fritidsgård med frivilligt deltagande.

– När slutar vi? skrek en blond tjej med hästsvans, mitt i berättelsen.

– Om 35 minuter.

– Neej, det orkar jag aldrig! tjöt hon och kastade sig över bänken med en plågad min.

– Får vi rast nu? klagade en kille i pösig jacka och keps. Dom andra gick ju. Då borde vi också få rast. Jag måste fan pissa.

Det var den längsta entimmeslektion Viktoria haft i sitt liv. När hon gick ut ur klassrummet var hon svettig och mentalt utpumpad, på ett sätt hon aldrig tidigare upplevt, trots hög stress och svåra elevärenden. Flera av eleverna satt kvar i klassrummet när hon lämnade. Några spelade på sina spel, några pratade, några surfade, några lyssnade på musik. Det var som att gränsen mellan rast och lektion inte fanns.

– Vi får vara här. Det är vårt rum. Lärarna kommer till oss och har lektion, sa en av dem, när Viktoria ville köra ut dem och låsa dörren.

– Jag måste prata med deras mentor, tänkte Viktoria oroat. Det här kommer aldrig att fungera. Aldrig någonsin, oavsett vad jag gör. Vi måste hitta en lösning.

”I MITT KLASSRUM FUNGERAR DET BRA”

Ida Melander var mentor för Barn och Fritids-klassen och undervisade i pedagogiskt ledarskap och hälsopedagogik. Hon var också förstelärare, vilket Viktoria omedelbart blev varse då Ida Melander bar en stor namnskylt som upplyste alla som mötte henne om denna respektingivande titel.

Ida Melander lyssnade uppmärksamt på Viktorias beskrivningar av hur lektionerna i svenska sett ut och fyllde i med ett ”Okej!” och ”Jag förstår!” på några få ställen. När Viktoria var klar tittade Ida Melander upp från pappren hon flitigt sorterat under Viktorias långa utgjutelse.

– Jaha. Det låter ju inte så bra.

– Nej, svarade Viktoria. Det gör det inte. Jag har aldrig varit med om något liknande under de tio år jag varit lärare och jag står ärligt talat handfallen. Det måste till drastiska förändringar om vi ska lyckas med den här elevgruppen.

– Jaha? sa Ida Melander igen. Denna gång litet frågande. Ja, själv känner jag inte alls igen den här bilden av klassen så jag vet inte riktigt vad jag ska säga... I mitt klassrum fungerar det bra.

Viktorias haka trillade ned i golvet. Hastigt plockade hon upp den igen, så att inte försteläraren skulle se.

– Fungerar det bra?

– Jaaa... sa Ida Melander långsamt och litet frågande. Visst, de är ivriga, spralliga och litet impulsiva och så. Men det brukar ju elever på Barn och Fritid vara. Men att de skulle vara så förfärliga som du beskriver dem, det känner jag faktiskt inte igen. Jag är ledsen.

Det blev tyst.

Tusen tankar rusade runt i Viktorias huvud. Under de tio år hon jobbat hade det aldrig hänt att hon och de övriga i arbetslaget hade haft olika

uppfattningar om klasserna de undervisade. En svår klass med svåra elever hos henne, hade varit en svår klass med svåra elever hos de övriga också. Utifrån denna samsyn hade de kunnat samarbeta och hjälpas åt. Så skulle inte fallet bli nu, det förstod hon direkt. Den här försteläraren hade inga problem alls, så mycket förstod hon.

– När man jobbar med så här speciella elever, handlar det ju mycket om att skapa bra relationer i klassrummet, sa Ida Melander. Och ett bra ledarskap. Själv undervisar jag som du vet i pedagogiskt ledarskap så den biten kanske är lättare för mig som har kompetensen.

– Ingen kompetens i världen kan rädda det faktum att det är kaos i klassrummet, utbrast Viktoria utan att tänka sig för på vilka tår hon just stampat. Ida Melander såg genomträngande på henne.

– Ja, nu vet ju jag inte riktigt vilken ledare du är i klassrummet...?

– Vilken ledare jag är i klassrummet? upprepade Viktoria med rynkad panna. Ursäkta men lägger du elevernas beteenden på *mig*?

– Läger och lägger. Vi har ju alla olika talanger och kompetensområden och vissa lärare har ju uppenbara problem att skapa arbetsro medan andra är skickligare på det. Det är absolut inget att skämmas för. Det är ju det kollegialt lärande är till för - att vi ska lära av varandra, utbyta erfarenheter och växa som pedagoger.

Försteläraren började bläddra i pappren på skrivbordet igen.

– Jag brukar säga till mina elever att det finns olika typer av ledarroller, och som elev svarar man på olika sätt på dessa olika ledare, sa hon och gav Viktoria ett häfte. I detta står litet grand om det jag pratar om. För att ge ett mycket enkelt exempel: Gandalf!

– Gandalf? Sa Viktoria och tittade på häftet hon fått i sin hand. Vad har han med det här att göra?

– Gandalf är vad vi brukar säga en typiskt *osynlig ledare*. Den typ av manager vars jobb är att distribuera uppgifterna, inte att själv ta de viktiga initiativen.

– Menar du sagofiguren Gandalf? undrade Viktoria för att vara säker. Man kunde aldrig veta vad dagens föräldrar kallade sina barn och möjligheten fanns ju att Gandalf var en av skolans många studierektorer, en blyg kurator eller en mattant.

– Ja. Du har väl sett Sagan om ringen?

– Jag läste böckerna som tonåring, svarade Viktoria torrt med en sarkasm som gick försteläraren helt förbi.

– Jaha, sa Ida Melander. Ja, jag vet ju inte om böckerna gör honom rättvisa men Gandalf är den typen av ledare som ger gruppen riktlinjer, snarare än direktiv. Faran med en sådan ledare är om det i klassen uppstår situationer som kräver att man ingriper.

– Jag har aldrig tänkt på om jag är en Gandalf, svarade Viktoria uttryckslost.

– Fundera litet på det, sa Ida Melander. Det kan ge vägledning i hur man bäst bör hantera ungdomar med stora behov. En kontrast till detta är den *autokratiska* ledaren - Margaret Thatcher. Dessa ledartyper talar mycket men de lyssnar aldrig på andra och är mycket kontrollerande. En sådan ledarstil kan vara provocerande för den här gruppen elever, som snarare är i behov av en ledare som månar om att ta till sig av alla elevers feedback och som skapar en demokratisk och inkännande klassrumskultur. Som Nelson Mandela, lade hon till.

– Jag gissar att du själv är ledartypen Nelson Mandela, sa Viktoria och kunde inte låta bli att le litet.

Ida Melander såg på henne.

– Det är en ledartyp vi alla borde eftersträva, om du frågar mig, svarade hon.

– Säkert, sa Viktoria. Men oavsett ledartyp är den här klassen fullkomligt omöjlig att hantera. Det går inte att bedriva undervisning på gymnasienivå, som det nu ser ut.

– Ja, jag har förstått att du känner så, sa Ida Melander. Jag kan inte nog understryka hur viktigt det är som lärare att skapa goda relationer till den här typen av elever. Det är något vi alla måste jobba på, i synnerhet om det inte kommer naturligt till oss. Respekt får man inte. Den förtjänar man.

– Förtjänar? sa Viktoria med rynkad panna. Varför skulle inte jag förtjänar att bli respektfullt bemött, menar du?

– Eleverna måste känna att du tycker om dem, sa Ida Melander med emfas. Själv brukar jag jobba i minst sex veckor med varje ny klass, med olika relationsskapande aktiviteter som fyra hörn-övningar där vi berättar för varandra om våra liv, vilka vi är, vad vi tycker om, hur vi vill ha det tillsammans i klassen, vad vi önskar att...

– I sex veckor! Utbrast Viktoria. Hur i himlens namn har du tid med det?

– Ja, ämnet får ju stå tillbaka litet, så blir det ju, erkände Ida Melander. Vilket inte är helt optimalt såklart. Men om vi inte lyckas nå eleverna så faller ju ämnesundervisningen i alla fall. Den här gruppen elever måste lära känna dig, innan de vågar ge av sig själva. Först då, när de tycker om dig som person, kommer de att lyssna på vad du säger. Inte förr.

– Jag har ingen som helst ambition att få mina elever att tycka illa om mig genom att behandla dem illa, svarade Viktoria. Däremot anser jag att respekt ska vara en självklarhet mellan individer, oavsett vem läraren är och vad denne tycker om för smörgåspålägg. I synnerhet när eleverna är nästan vuxna. Ursprungsläget är väl ändå att man ska kunna bete sig civiliserat - annars har man alltför stora behov för att fungera i ett vanligt klassrum.

– Det är en ingång, svarade Ida Melander. Men den leder ju ganska snart till problem, som du kanske märker. Den här konflikten du har med eleverna visar ju tydligt att...

– Jag har ingen *konflikt* med eleverna, fräste Viktoria. Jag har stor förståelse för alla problem de verkar tampas med. Men de klarar inte av en vanlig undervisningssituation och jag är orolig för att de inte får med

sig de kunskaper de ska. Fem minuter var max, sedan tog deras koncentration slut. Men kursens nivå kräver att...

– ”Klärar inte av en vanlig undervisningssituation”? upprepade Ida Melander och skakade leende på huvudet. Nej, det känner jag faktiskt inte alls igen från min undervisning. Är du säker på att du inte underskattar eleverna? Du borde nog höja dina förväntningar. I mitt klassrum funkar det som sagt bra. Inga nivå-sänkningar behövs. Du kanske ska gå till specialpedagogen och få hjälp?

Väl tillbaka i arbetsrummet satte sig Viktoria ned på sin kontorsstol och djupandades några gånger. Sedan tog hon fram klasslistan med information om alla elever och gick noggrant igenom den, elev för elev.

Ella Andersson Lövander: Medicineras för ADHD, har dyslexi, ogillar skolan, har gått i specialgrupp under stora delar av högstadiet. Avskyr auktoriteter. Får ångest av att sitta mitt i klassrummet. Måste sitta vid ett fönster för att må bra.

Vidar Karlsson: ADD. Medicineras. Stora koncentrationssvårigheter. Behöver lugn och ro för att orka jobba. Har haft konflikter med lärare under hela grundskolan. Ogillar matte. Nötallergiker. Vill ha alla texter inlästa. Behöver lärare med stor värme. Vill inte ha ögonkontakt.

Nathalie Lindholm: Aspergers syndrom. Behöver få alla instruktioner skriftligt, både på papper och digitalt på skolans lärplattform. Alla instruktioner/uppgifter skall även mejlas hem till mamman. Skolan skall kontakta hemmet en gång i veckan angående studier och välmående. Tål inte beröring eller tillsägelser. Vill sitta vid fönstret och själv välja bänkgrenne.

Stephanie Hansson Andersson: ADHD. Tourettes syndrom. Aggressionsproblem. Dålig impuls kontroll. Vill inte att man tittar på henne eller talar för högt. Måste sitta nära dörren för att kunna springa ut vid eventuell panikångest. Måste hanteras finkänsligt. Tål ej grupparbeten.

Kevin Andersson: ADHD, dyslexi. Medicineras. Hatar auktoriteter. Måste få allt material inläst. Har gått i liten grupp/ undervisats en till en under

under stora delar av grundskolan. Dålig impuls kontroll, får inte retas upp. Måste ha tydliga instruktioner där vägen till målet beskrivs i detalj. Har haft många kontroverser med lärare. Hatar skolan. Behöver trygghet och lågaffektivt bemötande för att fungera. Kontakt med hemmet krävs varje vecka i alla ämnen.

Sofia Munter: Lätt dyslexi. Hatar att läsa. Måste få allt material inläst samt alla instruktioner muntligt. Behöver bildstöd till alla instruktioner. Skall examineras muntligt, ej skriftligt, då hon har prov-fobi. Kontakt med hemmet krävs.

Jorge Gonzales: Har haft problem med svenska genom hela grundskolan. Eventuell dyslexi? Utredning på gång. Dyskalkyli. Har svåra koncentrationsproblem. Sitter ofta vid datorn hemma. Är en "gamer". Behöver få mycket stöd och examineras utifrån egna önskemål.

Sida upp och sida ned.

Viktoria lade ifrån sig luntan och stirrade in i väggen.

– Jaha. Och vilken ledartyp fixar allt det här samtidigt? tänkte hon. Stålmannen?

UTAN LÄROMEDEL (MEN MED MASSOR AV ELEVDEMOKRATI) FÖRSMÄKTAR VI PÅ DENNA Ö

Nästföljande veckor blev de tuffaste veckorna i Viktorias liv. Schemat hon fått var fullspäckat. Någon planeringstid hade hon knappt eftersom den gamla USK:en, alltså den reglerade undervisningstiden, för länge sedan förhandlats bort av lärarfacken, vilket innebar att alla skolledningar i hela Sverige kunde ösa på med i stort sett hur många lektionstimmar som helst, utan att någon kunde hävda att det var för mycket för en heltidstjänst. Vilket de naturligtvis också gjorde. Herre Gud, lärarnas löneökningar måste ju finansieras på något sätt!

Mantrat från huvudmannahåll och politiker i skolsverige var att "lärare ska vara med eleverna" vilket i praktiken innebar att skolorna lade scheman med minimal planeringstid. Den behövdes ju inte. Det viktigaste var ju att lärare sprang runt i klassrummet med eleverna och hade lektioner. Vad man gjorde i klassrummet och med vilken kvalitet, var inte så viktigt. Och billigt blev det också, vilket kanske mest var skälet till att det såg ut som det gjorde.

Men undervisning är inte fri lek. Undervisning måste förberedas och efterarbetas, både på övergripande nivå och på detaljnivå. Annars är det inte undervisning utan undermålig barnpassning.

En lärare har här två möjligheter: Antingen blundar läraren hårt och låter eleverna arbeta "fritt" (läs billigt och oplanerat) till exempel i diverse grupparbeten eller så får eleverna pyssla med så kallad "egen forskning" via datorn eller så delar man som lärare ut halvdana, felstavade stencilerna från Lektion.se, som man tryckt ut med andan i halsen och därför inte hunnit titta igenom.

Den andra möjligheten är att läraren jobbar övertid gratis för att få någon sorts kvalitet på sina lektioner och för att kunna se sig själv och eleverna i ögonen. De allra flesta lärare i Sverige jobbade alltså gratis. För det är nämligen plågsamt att gå in i ett klassrum med 32 elever, helt oförberedd och försöka behålla sin yrkesheder. Och 32 elevuppsatser

gångar åtta klasser, tre gånger per termin rättar sig inte själva. Med andra ord satt Viktoria långt in på nätterna och planerade nästföljande dags verksamhet i de olika klasser hon hade, samtidigt som hon förtvivlat försökte att hitta en nivå för eleverna som skulle passa dem alla.

Helt utan läromedel.

Redan under 90-talet hade läromedel börjat fasas ut ur svensk skola. Nåde den lärare som vågade sig på att fråga efter en klassuppsättning i litteraturhistoria efter år 2007 - den blev antingen utskrattad eller utsparkad. Nä, läromedel var mossigt, osjälvständigt och fult. Det var datorer som gällde nu. Eller Ipads snarare för sådana var ju billigare. Trots att otaliga forskningsrapporter vittnade om att analogt lärande var bättre i de allra flesta fall, och att digitala verktyg bör användas restriktivt, lärarlett och med stor medvetenhet, lyckades den svenska it-lobbyen övertala politiker och tongivande lärare om förträffligheten med det digitala lärandet för skolan öppnade ju upp för en miljardindustri.

Den kreativa och moderne läraren välkomnade it i alla lägen och skapade också själv sitt eget undervisningsmaterial, gärna genom en individuell länksamling och förslag på diverse appar, till varje elev. Detta kallades med ett finare ord att *individualisera*. Allt skulle finnas tillgängligt digitalt så att eleverna kunde nå det när som helst från sina mobiler. (Något eleverna aldrig gjorde eftersom det är skittråkigt att plugga på bussen hem, medan det är jätteroligt att spela spel.)

Detta, tillsammans med en i stort sett obefintlig läromedelsbudget, hade till följd att lärare egenhändigt satt och knåpade ihop häften med textbitar klippta från Wikipedia och uppgifter snodda från mer eller mindre pålitliga lektionsbanker samt andra lärares felstavade blogginlägg - lärare som var lika stressade och utarbetade som de själva.

Viktoria gjorde så gott hon kunde men kände att hon verkligen behövde ett bra basläromedel, i synnerhet då eleverna var så svaga. Det sista de behövde var att hålla reda på en massa stenciler och länksamlingar.

Efter litet lock och pock lyckades hon tjata till sig en nyckel av vaktmästaren till ett av skolans källarmagasin. Kanske hon kunde hitta

något av användning där? När hon steg in i det gigantiska valvet stannade tiden.

I två timmar vandrade hon runt bland hyllorna och svepte med handen över klassuppsättningar med dammiga upplagor av grammatikböcker, antologier och klassisk skönlitteratur. Här fanns Voltaires *Candide*, Charles Dickens *Oliver Twist* och Moa Martinsons *Mor gifter sig*. Böcker som hade betydelse oerhört mycket för henne själv då hon växte upp, men som hennes elever inte skulle kunna läsa en sida ur utan hjälp av talsyntes eller en högläsande lärare som stannade upp och förklarade var tredje ord.

Det var som att vandra runt i en litteraturens kyrkogård.

Hon gick aldrig dit igen.

För att lektionssalarna på skolan skulle kännas ”öppna”, ”tillgängliga” och ”transparenta” och inte ”stänga lärandet inne” som de trendiga arkitekterna hade uttryckt det, under sin dragning om skolans nya, fräscha lokaler, hade alla skolans klassrum glasdörrar och gigantiska fönster ut mot korridorerna. Att salarna samtidigt släppte in allt som skedde i korridoren utanför, allt bråk, stök, skrik och oväsen, hade de hippa arkitekterna inte tänkt på. Att hålla en lektion i dessa ”öppna och tillgängliga” salar var som att hålla en lektion i bollhavet på ett lekland. Med den skillnaden att barnen på leklandet inte hade var sin Ipad.

När Viktoria skyndade fram genom korridorerna, kunde hon titta in och se sina kollegor stå och tröska igenom kunskapskraven och det centrala innehållet i kurs efter kurs, klass efter klass, så som alla lydigt lärare i Sverige gjorde inför varje nytt ämnesmoment. Samma abstrakta obegripliga, tolkningsomöjliga floskler stod på white boarden, i Powerpoint-presentation efter Powerpoint-presentation, i klassrum efter klassrum:

”Eleven använder med viss säkerhet begrepp, modeller och teorier för beskriva och exemplifiera *förhållandevis komplexa samband* och företeelser med utvecklade och *relativt väl underbyggda resonemang* och redogör *nyanserat och utförligt* hur sakfrågan har utvecklats över tid ur olika perspektiv.”

Viktoria kunde med *omedelbar* säkerhet konstatera att det var synd om eleverna som behövde sitta och lyssna på dessa kvasiintellektuella ordpuddingar, vecka ut och vecka in. Och ännu mer synd om dem om man beaktade att de dessutom skulle bli undervisade och bedömda utifrån svamlet, trots att vilken tänkande människa som helst måste inse att det inte hade något med verklig kunskap att göra. Undra på att den psykiska ohälsan ökade bland unga.

– Om ändå eleverna kunde citera Fröding lika bra som de kan citera läroplanens kunskapskrav, klagade Viktorias äldre kollega Olof Nyberg, när de satt i personalmatsalen och åt vegetariska rödbetsbiffar med kikärtsröra. Och det kanske de skulle kunna också, om vi ägnade lika mycket tid åt författarskap som åt läroplanens styrdokument. Men då får man ju Skolinspektionen på sig, så det vågar man ju inte.

Få lärare var dock så kritiska som Olof Nyberg. Ty läroplanen hade blivit de nya lärarnas Bibel, den heliga skrift, som de ”särskilt skickliga”, bar runt med, på en fantasins guldbroderad kudde, och försvarade med näbbar och klor. Ve den som ifrågasatte Guds ord! Ta fast kättaren!

I klassrummet med Barn och Fritid-klassen var det fortfarande kaos. Viktoria hade lokaliserat sju elever som var drivande i att förstöra lektionerna på olika sätt och som fick resten att tappa koncentrationen. Dessa sju kom från samma högstadieskola och hade framgångsrikt, under många år, utvecklat sinnrika färdigheter i att sakta men säkert mala sönder en klassrumsundervisning till ingenting. Okvädningsorden var bara en liten del av det, även om Viktoria upplevde det som mycket obehagligt och ibland även hotfullt:

– Ta bort dina äckliga jävla händer från mitt papper!

– Är du helt sjuk i huvudet din fitta?

En av dessa sju var Kevin. Han var smartare än de övriga. Istället för att bråka och skrika hade han utvecklat en strategi så att inget av värde skulle ske under lektionerna. Att käftande ifrågasätta. Allt! Med elevdemokratin som vässat vapen mot henne.

– Idag ska vi arbeta med...

- Har du ens förberett något eller kör du bara på känn?
- ...en novell som heter "Handkraft" och är skriven av Torgny Lindgren. Han är...
- Tror du vi kommer att komma ihåg det eller? Varför skriver du inte upp det på tavlan?
- Varför skriver du upp det där på tavlan? Tror du vi är dumma i huvudet eller? Vadå en av Sveriges mest uppskattade författare? Har du källa på det? Varför svarar du inte när jag frågar dig saker? Skiter du i dina elever?
- Varför delar du ut papper? Har du inte koll på att vissa av oss ska ha det uppläst? Varför ska vi läsa högt? Det står ingenting om det i läroplanen? Varför pratar du så lågt? Så gällt? Så sluddrigt? Varför uttalar du orden så tydligt, tror du vi är efterblivna? Dom här instuderingsfrågorna är värdelösa! Du får skriva andra till mig. Har du ens lärarutbildning? Du verkar så sjukt dålig på det här.

De övriga i klassen lät honom hållas, de var upptagna med sitt. Förutom hans gamla högstadiegång som fnissande gjorde allt för att hjälpa honom att trasa sönder lektionen, genom att stötta hans ifrågasättanden och hänfulla kommentarer om hennes pedagogiska metoder. Givetvis insåg hon att Kevins beteende bottnade i en djup osäkerhet och rädsla och hon ville så gärna göra honom trygg och "nä honom" som klassmentorn så fint uttryckt det. Men med 28 andra skrikande och gapande elever var det omöjligt att hinna, varken nå eller punktmarkera honom. Ofta valde hon därför att bara nonchalera det han sa och lugnt avbryta honom när han satte igång. Men hans konfrontativa attityd skapade en destruktiv atmosfär i klassrummet, som var svår för Viktoria att bryta. Hon skulle behöva köra ut honom ur klassrummet om det fortsatte, och utan stöd från övriga i klassen och inte heller från kollegorna, var det en drastisk åtgärd som skulle få konsekvenser. För henne själv.

Hon hade aldrig i hela sitt yrkesliv känt sig så ensam.

Om ungdomarna bara inte vore så elaka, tänkte Viktoria sorgset efter

varje lektion. Kevins gängs stridslystna blickar, deras i förakt krökta läppar, deras hånfulla minspel oroade henne. Det var ett hat hon var helt oförberedd på och som förvånade och förskräckte henne. En öppen och naken avsky som hon aldrig tidigare stött på hos sina elever, svaga eller starka, och som hon inte alls förstod.

Efter varje lektion rapporterade Viktoria noggrant vad som hänt till klassmentorn Ida Melander som varje gång skakade på huvudet och såg förundrad ut. Hat? Aggressivitet? Klassrumsstök? Det måste i så fall vara något hos Viktoria som triggade fram allt detta? Hur fungerade hon egentligen som ledare för ungdomar? Hur stod det till med hennes värdegrund och elevsyn? Behövde hon kanske kompetensutveckling?

– Verkligen tråkigt. Jag känner inte alls igen den bilden av eleverna. Det gör inte de övriga i arbetslaget heller, är jag rädd. Du kanske måste jobba mer med din lektionsstruktur så att Kevin förstår vad han förväntas göra. Du vet att han har ADHD och behöver mycket tydliga instruktioner? Inleder du varje lektion med att skriva upp syfte och mål med lektionen på tavlan så att eleverna förstår varför de är där?

– Nej, sa Viktoria. Det gör jag verkligen inte. Jag förväntar mig att alla vet varför de går på en lektion i svenska, utan att jag ska behöva författa en målbeskrivning för varje lektion. Det är ju absurd.

Kollegornas övertro på styrdokumentet gjorde henne både trött och oroad. De här eleverna behövde inga målbeskrivningar. De behövde regler och direkta konsekvenser när dessa bröts. De behövde lärarledd och nivåanpassad undervisning i små undervisningsgrupper. De behövde mängdträning i ett litet, lugnt sammanhang! Men det var det ingen som kämpade för. Istället förväntades hon själv lösa situationen genom ”relationell” undervisning, som det så fint hette.

Tack och lov fanns Elevhälsovårds-teamet. De hade ”drop-in” för lärare varje tisdag och torsdag mellan 10.00 - 12.00 - bara att boka in sig. Med på mötena satt en skolsyster, en skolkurator, en SYV och en biträdande rektor. Varje tisdag mellan två lektioner, sprang Viktoria dit och gjorde en dragning, för hon hade många elever att oro sig för. Hon berättade och beskrev.

– Moa kommer aldrig på mina lektioner. Jag har sett henne äta mat i matsalen men hon kommer aldrig på någon lektion...

– Jag är orolig för Elias som verkar påverkad på lektionerna. Det kan ju vara så att han medicineras men vill ändå meddela er så att ni vet och kan gå vidare med det...

De nickade allvarsamt och fyllde i blankett efter blankett. Efteråt kände hon det som att sten efter sten föll från hennes axlar. Nu var det inte hennes ansvar längre. Nu låg ansvaret på de med rätt kompetens. Hon fick mycket beröm för sitt stora engagemang och att hon varje vecka stod och knackade på EHT-teamets dörr med nya ärenden.

– Tänk om alla lärare tog sitt uppdrag på lika stort allvar som du, suckade skolsystemen innerligt.

Orden var de första uppskattande ord hon fått sedan hon började på skolan. De värmdes.

AISHA

Aisha dansar i korridoren. Hon är 19 år, storbystad, fräck och framfusig. Hennes kurviga kropp rör sig till musiken som dundrar ut genom högtalarna hon placerat på golvet. Hon skakar med den fylliga rumpen, lutar sig vågat fram i en ekivok ställning och låter den låga urringningen avslöja stora delar av bröstet. Hon kastar med det långa håret och klipper med lösögonfransarna. Några killar släntrar förbi, skrattar litet generat men kan inte låta bli att titta.

Aisha går aldrig på några lektioner. Jo, ibland, när hon är uttråkad och vill ha något att göra. I över tio år har Aisha effektivt förstört lektionerna för elever och lärare på alla sex skolor hon gått på. Steg för steg har hon lärt sig att bli mer och mer raffinerad i sitt förstörande. Steg för steg har hon lärt sig hur man får lärare att skrika, tappa fattningen, darra av osäkerhet, börja gråta, ge upp. Steg för steg har hon lärt sig hur man själv blir offret, hur man ljugar smart så att man inte åker fast.

Aisha kan inte läsa tre rader ur texthäftet i Nationella provet i svenska för årskurs sex utan att staka sig. Inte heller kan hon skriva begripligt eller klara en enkel addition som $23+11$. Men hon vet hur man trasar sönder en lektion i småmulator och detta kunnande gör hon med sådan utstuderad precision att det skulle vara imponerande, om det inte vore så hjärtskärande.

– Då är det väl tur att hon har dansen, säger kollegorna och suckar litet. Så att hon har något i alla fall. Den får vi inte ta ifrån henne. Lilla gumman!

När de övriga i klassen har prov brukar Aisha förstöra för dem. Först ser hon till att störa så mycket att hon blir utkörd. Sedan ser hon till att störa så mycket hon kan utanför skolsalen, så att provet inte går att utföra.

Viktoria sliter sitt hår. Flickan mår inte bra och ingen i kollegiet gör något. Fast vad finns det egentligen att göra?

Viktoria skäller ut henne, vilket får Aisha att med tårar i ögonen dyrt och heligt lova att hon aldrig mer ska förstöra för sina klasskompisar igen. En dag senare upprepar hon beteendet. Aisha är fast i en kretsgång hon inte kan ta sig ur. Åtminstone inte av sig själv.

Viktoria försöker ”nä” henne genom långa, många och mjuka personliga samtaler. Aisha uppskattar samtalen. De sätter lärarens strålkastarljus på henne och det gillar hon. Hon lyser upp när hon ser Viktoria och vill gärna prata. Men hon ändrar inte beteende. Hon har haft många lärare som gjort detsamma genom åren.

Då försöker Viktoria nonchalera henne. Detta ser Aisha som en krigsförklaring och tar till skarp vapen för att nå fram.

I desperation vänder sig Viktoria till Aishas mentor som ser trött och slutkörd ut, trots att det bara är september:

– Jag ska prata med hennes pappa igen. Fast han slår henne. Ja, det blir väl ännu en soc-anmälan då.

Det finns något avancerat, provokativt, manipulativt över Aisha. Samtidigt som Viktoria börjar ana att hon sannolikt är särskolemässig. Så hon vänder sig till rektorn.

– Nämen, skicka henne till mig, säger rektor Eva Sjöstedt glättigt. När jag spänner ögonen i henne lyssnar hon. Ja, hon är ju bråkig och så men rätt som det är spricker hennes söta lilla ansikte upp i ett leende och då liksom bara... smälter man. Hon är en riktig spjuver, den där Aisha! Skicka henne till mig du, så ska jag tala allvar med henne.

Inget händer.

Aisha blir kvar på skolan. Skolpengen blir kvar på skolan.

– Den här skolan har svikit Aisha, säger Viktorias erfarna kollega Birgit Andersson – en mänsklig rest från den kompensatoriska enhetsskolan. Det här skolsystemet har svikit Aisha. Aisha är på fel plats. Hon har inget här att göra. Du bevittnar en lång och utdragen förvaring av en flicka som aldrig fick en chans men det finns ingenting du kan göra åt det, Viktoria, tro mig.

Ord hon har råd att säga högt. För i oktober går Birgit i pension. Hennes ord om Aisha finns kvar i Viktoria.

Aisha ler älskvärt mot Viktoria när hon passerar henne i korridoren.

*När Viktoria gått förbi höjer Aisha volymen på högtalarna ännu ett snäpp.
Hon kastar med håret, skakar på rumpan och nynnlar med i sången som
dånar ut över skolkorridoren:*

*”Let’s have crazy sex
Are you with it, baby? Crazy sex
Are you with it, baby? Crazy sex, crazy sex
Let’s have crazy sex”*

DET ÄR SYND OM ELEVEN

Det är synd om eleven.

Elever som inte fått lära sig läsa och skriva, som på grund av sina diagnoser eller sin invandrarbakgrund är funktionshindrad, elever som inte orkar med prov, krav eller traditionell skolmiljö är det synd om.

Det måste vi förhålla oss till.

Det måste läraren förhålla sig till.

Det är synd om eleven.

Det är synd om elever som tvingas lära sig läsa när det känns jobbigt. Det är synd om elever som inte tycker om prov. Det är synd om elever som får panikattacker av att sitta i ett klassrum med 30 andra. Det är synd om elever som tvingas lära sig fakta om franska revolutionen (som är så tråkigt.) Det är synd om elever som inte kan passa tider och därför kommer försent till lektionerna. Det är synd om elever som inte orkar sitta stilla i bänkarna och jobba. Det är synd om elever som har lärare som kräver saker av dem. Det är synd om elever som inte kan stava. Det är synd om elever som inte kan lyssna. Det är synd om elever som inte kan skriva. Det är synd om elever som inte kan räkna. Det är synd om elever som inte förstår instruktionerna. Det är synd om elever som har så mycket problem att de inte orkar vara i skolan. Det är synd om elever som orkar vara i skolan men hatar den. Det är synd om elever som inte får jobba med paddan när de vill. Det är synd om elever som blir stressade när de ska prestera.

Det är synd om svenska elever.

I Sverige förstår vi att det är synd om eleverna. Vi har ett barnperspektiv.

Det måste alla lärare förstå. Och förhålla sig till. Om de vill vara lärare.

Det är synd om eleven.

HOS SPECIALPEDAGOGEN

Efter några veckors slit med Barn -och Fritidsklassen, utan att komma någon vart, insåg Viktoria att hon - generande nog - behövde hjälp.

Dels var eleverna så stökiga att det var i stort sett omöjligt att bedriva undervisning. Dels var deras kunskapsnivå alarmerande låg. När Viktoria faktiskt insett hur litet hennes elever hade med sig från grundskolan, slog chocken henne med kraft.

Det här var svenska medelklassungar som slösade bort sina liv framför datorn, medan deras föräldrar var för stressade och ointresserade av skola och utbildning för att förstå vad det var som hände. Föräldrar som inte ville ta konflikter med sina barn. Som inte förstod att den kunskap de själva erhållit - tack vare ett tillförlitligt och strukturerat skolväsende med ett högt bildningsideal - inte automatiskt kom med bröstmjölken.

Nu var inte längre fråga om sextonåringar som var litet osäkra på stavning och skrev "dömma" och "inschenjör" i sina texter. Numera var det fråga om sextonåringar som inte hade en susning om vad ord som "döma" och "ingenjör" betydde. Tonåriga elever som inte hade lärt sig att skriva sitt eget namn med stor bokstav. Tonåriga elever som inte kunde skillnaden mellan en punkt och ett kommatecken. Nu var det fråga om elever som inte kunde läsa en kort tidningstext och förstå den. Det var fråga om elever som inte kunde skriva fem korrekta eller för den delen begripliga meningar i följd.

Och som ändå fått E i grundskolan.

Vad i hela fridens namn hade hänt med svensk skola?

Kunskapsluckorna var avgrundsdjupa:

- Vi ska läsa en historisk roman tillsammans. Den heter "En ö i havet" och utspelar sig under andra världskriget. Vilken tid pratar jag om då?

- Typ 1700-talet kanske? Eller ja vet inte...

Att grundskolan, under många år, struntat i faktakunskaper och den grundläggande färdighetsträningen - både av ideologiska och ekonomiska skäl - började visa sig på alla nivåer. Sverige hade fått en växande grupp skolifierade analfabeter; ungdomar som kunde orera i timmar om pedagogiska begreppsapparater, cirkelmodeller, lärstrategier och läroplansfloskler men inte kunde läsa eller skriva så att det gick att förstå vad de ville ha sagt. Sverige hade fått ungdomar som inte kunde treans multiplikationstabell, eller visste var Frankrike låg på en Europakarta. Men som "kunde" resonera och analysera om kartors betydelse i världen och multiplikationstabellens patriarkala struktur ur ett jämställdhetsperspektiv och därför erhöll höga betyg i både matematik och geografi.

Tack och lov hade Beckegårdsgymnasiet ett gediget resursteam som kunde bistå lärarna när eleverna halkade efter. Så nu stod Viktoria här utanför skolans Stödcentrum för att be om hjälp.

Hon knackade på dörren. "Liselott Mattzon. Specialpedagog" stod det på en skylt, med stora bokstäver med en pastellfärgad blomma under.

Liselott Mattzon satt bakom ett stort, välstadat skrivbord. I hörnet av det stora rummet stod ett litet sidobord med en trivsamt puttrande kaffebryggare och ett brinnande doftljus från In och Finn. Rummet doftade hemtrevligt av nybryggt kaffe, vanilj och kardemumma. På väggen bakom sidobordet med ljuset, hängde en inramad affisch med orden: "ADHD är min superkraft. Vilken är din?" med en illustration av ett litet barn med en superhjälmantel. Bredvid den satt ytterligare en inramad affisch med orden "Våga möta individen på hans villkor. Han är unik!" illustrerad med siluetten av ett bildskönt barn vars små händer var kupade om en grön grodd med en solnedgång i bakgrunden.

Liselott Mattzon tog med mjuka rörelser upp sin hemgjorda keramikmugg i harmoniska terrakottafärger och drack en djup klunk av sitt kardemummakaffe. Sedan log hon ett proffsvarmt leende mot Viktoria.

- Nämen hej Viktoria, sa hon hjärtligt. Vad kan jag hjälpa dig med då?

- Jo, jag har fått... ja... jag har fått en klass... började Viktoria.

Liselott Mattzon log uppmuntrande mot henne så som hon lärt sig på Specialpedagogprogrammet. En positiv människosyn var viktigt, i synnerhet vid osäkerhet och en potentiell stanningsvariation.

Viktoria lade en plastmapp på specialpedagogens bord.

– För det första är klassen fullkomligt kaosartad. Jag har haft dem nu i tre veckor och jag får erkänna att jag aldrig har varit med om något liknande under mina tio år som lärare. Enligt den dragning jag fått av klassens mentor, har 22 av klassens 29 elever någon typ av och ibland även flera neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det är allt ifrån tourettes, ADHD, DAMP, asperger till autismspektrumtillstånd. Dessutom har flera av dem läs- och skrivsvårigheter; dyslexi, dyskalkyli, osv. Några har en historia av att vara våldsamma och aggressiva mot lärare och klasskamrater. Flera stycken har fått undervisning i specialgrupper av och till under grundskolan. Med andra ord finns det inte en tillstymmelse till chans att jag som ensam svensklärare kan lära någon i den klassen någonting om jag inte får hjälp. Hur man har kunnat sätta ihop en klass med så många resurskrävande elever är för mig en gåta!

Liselott Mattzon lutade sig bakåt och betraktade Viktoria noggrant genom sina dubbelbottnade glasögon, som fick henne att se ut litet som en närsynt John Lennon.

– På den här skolan, började hon med överdriven långsamhet och pedagogisk ton i rösten, tror vi på att inkludera eleverna och göra dem delaktiga på *riktigt*.

Den sylvassa skärpan i botten av allt det mjuka, undgick inte Viktoria.

– Att exkludera barn som inte passar in i mallen genom att skapa små särgrupper, löser ingenting, fortsatte Liselott Mattzon tålmodigt. Problemet är att omgivningen ofta inte ser de här unika barnens potential och därför inte kan dra nytta av den. Dessa elever behöver bli sedda för att komma till sin rätt. Har du provat med lågaffektivt bemötande?

Viktoria stirrade på henne med uppspärade ögon. Liselott Mattzon

tittade obekymrat tillbaka, där hon satt på sin höga häst, konstruerad av ett outsinligt flöde av människokärlek, sanktionerad av en okunnig skolledning och en huvudman med kraftiga besparingskrav.

Viktoria harklade sig. Hon hade inte gett upp.

– Förutom den lilla detaljen gällande brist på arbetsro, har jag också rättat diagnosen i läsförståelse. Över hälften av klassen har ett stanine-värde på mellan 1 och 2. Ingen elev har över 6. Det betyder att majoriteten av klassen har en läsförståelsenivå i paritet med en mellanstadieelev. De behöver med andra ord ett enormt stöd från skolan om de ska klara en gymnasiekurs i svenska. Om det ens är möjligt. Min fråga är nu: Kan du boka in några elever per vecka som får komma till dig och lästräna? Det är deras enda chans.

– Boka in? utbrast Liselott Mattzon förfärad och såg plötsligt ut som hon bitit i ett ruttet äpple. Arbeta med eleverna? JAG? Nej, Herre Gud nu tror jag att du missförstått min roll här på skolan å det grövsta.

Hon tog några hackande andetag men lugnade sedan sig litet, efter att ha klämt några gånger på en mjuk lerklump som hon hade liggande på den polerade skrivbordsytan.

– Kära du, sade hon upprört. Jag har ett *konsultativt* uppdrag.

– Vad menar du? frågade Viktoria brydd.

– Vi specialpedagoger hjälper till att underlätta inläringen för elever i behov av särskilt stöd genom att vara ett pedagogiskt stöd för er *lärare*. Vi specialpedagoger jobbar absolut inte med *undervisning* - ordet nästan spottades fram ur Liselott Mattzons läppglansskinande läppar, som vore det en slemmig snorklump hon genast ville bli av med - utan vi jobbar med lärarna och ledningen, organisatoriskt för att bidra till skolans pedagogiska utveckling på ett rent övergripande plan.

– Jaha, sa Viktoria. Men nu är det ju inte jag som behöver stöd utan eleverna. Jag kan redan läsa.

– Alla kan utvecklas. Du ska se mig som en sorts länk mellan diagnos

och praktik, sa Liselott Mattzon och myste litet. Nu var hon i sitt esse och kände sig trygg igen. Jag jobbar med coaching av lärare i behov av stöd. Ger lektions- och klassrumsorganisationstips, hjälper till med att skapa hållbara arbetsscheman, hjälper er lärare att utveckla goda lärmiljöer och undanröja hinder så att eleven har möjlighet att nå kunskapskraven, stöttar er lärare vad gäller struktur, möjligheter till fruktpauser för eleven, tipsar om olika anpassningar och appar som kan behövas i undervisningen. Och inte minst coachar er lärare med *bemötandet* av eleverna. Bemötande är ju som bekant a och o för att skapa trygghet och främja ett livslångt och lustfyllt lärande hos elever med särskilda behov.

– Jaha? sa Viktoria efter en lång stunds tystnad.

– Javisst, sa Liselott stolt. En specialpedagog gör rektors, lärares och specialarbeters arbete mer meningsfullt.

– Fast nu *finns* det ju inga speciallärare som jobbar med eleverna på den här skolan, inflikade Viktoria torrt. Bara specialpedagoger. Tre stycken. Som tydligen *inte* jobbar med eleverna.

– Visserligen, svarade Liselott. Men *om* det hade funnits speciallärare hade deras arbete blivit mer meningsfullt med hjälp av vår specialpedagogiska kompetens.

– Jag förstår, sa Viktoria. Vad kan du hjälpa mig med nu då, rent konkret? Om du inte kan sitta och träna extra med eleverna som speciallärarna brukade göra. Innan de försvann.

– Ja, det beror ju helt på vilka behov eleven har. Jag kan till exempel hjälpa dig med en ny möblering i klassrummet för en elev som har behov av reducering av intryck.

– Jag har 29 elever som alla är i behov av reducering av intryck, sa Viktoria. Milt uttryckt. Jag är själv i behov av reducering av intryck när jag undervisar den klassen, ärligt talat.

Liselott Mattzon såg nästan tårögt lycklig ut.

– Ja, så är det i vissa klasser. De är alla så förfärligt unika med oerhört exklusiva behov.

Så blev hon allvarlig igen. En djup rynka uppenbarade sig i pannan på hennes trinda ansikte.

– Fast inget barn är ouppfostrat, sa hon strängt. Inget barn vill bråka.

– Nähä, sa Viktoria. Men oavsett vad de själva vill är de sjövilla, vrålar och kastar stolar över klassrummet?

– Ursäkta mig men nu måste jag få rätta dig igen, svarade Liselott Mattzon och höll milt men bestämt upp högerhanden till ett stopptecken. ”Sjövild” är begrepp som tillhör en vokabulär vi inte använder här. Det är bara ett uttryck för elevers helt adekvata reaktioner på en oförstående vuxenvärld och bör snarare betraktas som ett sundhetstecken. Så - vilka extra anpassningar har du gjort?

– Extra anpassningar? Viktoria såg frågande ut.

– Extra anpassningar. Har du till exempel gett varje elev individuellt stöd med att sätta igång arbetet, på ett sätt som passar just *den* eleven? Varit extra tydlig i ditt sätt att kommunicera kring uppgifterna på ett sätt som just den eleven förstår? Gett förslag på individanpassade appar? Talsyntes? Inläsningstjänst? Gett eleverna möjlighet att läsa på provfrågorna i förväg? Erbjudit skriftliga minneslappar som stöd under prov?

– Menar du att de ska få använda sig av fuskklappar på proven? utbrast Viktoria bestört. Skojar du?

Liselott Mattzon spände ögonen i henne.

– Inte fuskklappar, sa hon bestämt. Hjälpmedel.

– Hjälpmedel? viskade Viktoria och lutade sig mot dörrposten. Scener från hennes tio år som lärare flimrade förbi bakom hennes slutna ögon.

– Vi måste tillsammans bli bättre på att se bortom den yttre

paketeringen för att få tillgång till allas inre kompetenser, deklarerade Liselott Mattzon, för själv var hon i det närmast expert på att memorera fraser från sin studietid, eftersom hennes skolgång hade varit helt fri från extra anpassningar.

– Men de kan ju inte läsa! skrek Viktoria hysteriskt.

Liselott Mattzon spände ögonen i henne.

– Kan och kan. Vad är ”att kunna” egentligen? De kanske kan läsa på andra sätt än du själv. Vissa kanske kan läsa genom att *lyssna*. Vissa kanske kan se in läsandet med hjälp av en film eller en app. Här behöver du som svensklärare bli mer vidsynt och öppen för alternativa sätt att läsa. Och Viktoria, den här fokuseringen på elevens brister istället för på styrkor, vittnar inte om en särskilt god elevsyn. Det gör mig litet orolig, om jag ska vara ärlig...

Hon fortsatte:

– Vissa elever behöver veta *exakt* vad som ska hända och vad som ska göras på nästföljande lektion, behöver få allt material i förväg - uppgifter som du som lärare förväntas ”skala ned” så att de inte blir lika omfattande och komplicerade som för de övriga i klassen. Andra behöver få din fulla uppmärksamhet för att alls kunna fungera, kunna gå ut och in ur klassrummet närhelst något känns alltför ansträngande. Och en del elever har svårt att komma i tid till lektionerna. Det måste du ha förståelse för. Du måste också tänka på att det finns elever som absolut inte får stressas med exempelvis läxor eller prov utan behöver få andra examinationsformer såsom muntliga seminarier eller visuella inlämningar.

Efter denna harang tittade hon entusiastisk på Viktoria.

– Jag tycker vi bokar in ett lektionsbesök. Det går till så att jag är med dig under en av dina lektioner och *observerar* dig. Din ledarkompetens i klassrummet, och hur du bemöter eleverna. Sedan bokar vi en tid för ett coachande möte där jag delger dig mina *observationer* av dig som pedagogisk ledare och relationsbyggare.

Hon pekade på ett veckoschema hon hade uppsatt på väggen. På tisdag eftermiddag kunde Viktoria se att det stod "frissan" klockan 13.30. Annars var det tomt.

– Vad sägs om i morgon klockan 11.00 efter förmiddagsfikat? Efter detta besök kan jag stötta dig i hur du kan relationsbygga med dina elever på ett positivt och långsiktigt sätt. Det lägger nämligen grunden för en nära dialog, elev och lärare emellan. Och det är ju i den dialogen vi kan skraddarsy lösningar som ger dig strategier att möta just den unika eleven. Ni lärare efterfrågar ofta mer generella verktyg men jag ser stora risker i att ge förslag på sådana för de kanske inte passar alla elever. Förstår du hur jag tänker?

Viktoria nickade långsamt. Ja, hon förstod hur Liselott Mattzon "tänkte". Liselott Mattzon tänkte att Viktoria skulle undervisa 29 illitterata, *unika* ungdomar med allehanda diagnoser, på 29 unika sätt. I samma klassrum. Samtidigt. Lyckades hon inte med det, var hon en *dålig ledare* med en *dålig elevsyn*. Och hade misslyckats som lärare.

– Hur gör vi med läsförståelseresultaten? frågade hon dovt.

Liselott Mattzon viftade avvärande med händerna och skrattade ett pärlande skratt.

– Ett stanine-värde är bara en siffra. Det behöver inte betyda något. Eleverna var kanske nervösa eller hade en dålig dag? Vissa blir extra känsliga vid provsituationer, ja det kan finnas många orsaker till ett dåligt resultat. Dessutom finns ju alltid inläsningstjänst och lättläst. Mitt förslag är nu att en kartläggning för varje elev bör göras omedelbart!

Nu glittrade det till i Liselott Mattzons ögon. Hon älskade kartläggningar!

– Utifrån kartläggningen får du sedan skriva en handlingsplan som syftar till att eleven i fråga ska nå ett godkänt betyg. En absolut nödvändighet för att nå ett positivt resultat i denna process är att du gör eleven själv delaktig i skrivandet av handlingsplanen. All forskning visar att detta är nyckeln för att eleven ska känna sig inkluderad och finna en inre motivation.

– Jag skulle vilja skriva in några rader om extra lästräning i den där handlingsplanen, mumlade Viktoria. Men Liselott Mattzon hörde henne inte utan var fullt upptagen med att bläddra i en pärm med blanketter om skolans ansvar, direktiv om utredningar, extra anpassningar, PYS-paragrafer och åtgärdsprogram.

– Det är av stor vikt att utvärdera punkterna i handlingsplanen *ofta*, sa Liselott med emfas och strålade mot Viktoria som mot en bundsförvant. Detta för att åtgärderna du kommit fram till, med hjälp av min expertis givetvis, ska kunna upphöra, ändras eller för den delen fortgå. Sedan föreslår jag att du även lägger in korta coachande samtal med eleven och föräldrarna under eller efter skoltid. Ungefär var tredje vecka brukar vara lagom för att hålla elevens känsla av delaktighet vid liv.

– För alla 29? kved Viktoria. Skämtar du?

– Ja, det kommer ju givetvis att ta sin lilla tid och du kommer få lägga ned mycket jobb men så är det ju om man vill nå resultat. Mångfald, inkludering, struktur, planering, särskilda anpassningar, lågaffektivt bemötande, stressbollar - allt hänger ihop och bildar en helhet, nynnade Liselott Mattzon uppsluppet.

Sedan skrek hon till.

– Stressbollar!

– Va?

– Stressbollar!

Hon vände sig ivrigt om och började rota i bokhyllan bakom skrivbordet. Slutligen fann hon vad hon sökte, suckade nöjt och drog ut en gigantisk trälåda ur hyllan.

– Här! sa hon och tryckte lådan i händerna på Viktoria. Det är stressbollar. 30 stycken. Vi börjar där som ett första konkret ingripande i arbetet för att nå kunskapskraven. Men se till att de inte kastar dem på varandra, tillade hon misslynt. Det har nämligen hänt att de gör det ibland när något, exempelvis en lärare, upprör dem. Och samla in dem

efter varje lektion. De går på läromedelskontot och de är inte billiga.

– Jag förstår inte... tänkte Viktoria när hon vinglade därifrån med den tunga lådan med stressbollar i famnen. Tänk att älska eleverna så högt, ja så mycket högre än någon ämneslärare på hela skolan. Och samtidigt vägra befatta sig med dem.

Men nu var klockan 17.00 och hon var tvungen att gå hem och planera lektioner. Och leta upp ett stort antal mycket unika anpassningar att erbjuda eleverna på Barn och Fritid.

– Eleven kan till viss del läsa Sune-böckerna med hjälp av lågaffektivt bemötande, inläsningstjänst och stressbollar, mumlade hon när hon med en hand öppnade dörren till lärarrummet. Hennes arbetsdag hade bara börjat.

DÄRFÖR LÄRARE! – EXTRA ANPASSNINGAR – I PRAKTIKEN

– Du kan, Claudia, jag vet att du kan!

– Nej, det går inte. Det går fan inte.

– Jodå. Det här klarar du. Ta nu ett djupt andetag. Från magen som vi pratade om. Sedan gör du det.

– Det går inte. Jag kan inte!

– Vi sitter här. Vi är med dig hela tiden. Vi är på ditt lag.

Viktoria lägger en hand på flickans arm. Flickan skakar i hela kroppen, småsnyftar. Kallsvett har brutit ut på hennes panna. Bredvid henne sitter hennes tre klasskompisar, tysta, stöttande men bekymrade.

– Du klarar det, Claudia, viskar hennes bästa kompis Evin mjukt och stryker bort en hårslinga ur väninnans ansikte. Det är ju bara vi här.

Claudia ser upp på Viktoria med plågad blick. För tredje gången i ordningen sitter de här, efter lektionstid, för att Claudia ska få möjlighet att hålla sitt muntliga anförande inför tre klasskamrater, istället för inför hela klassen, något hon tydligt markerat var fullkomligt omöjligt. Varje gång sviker modet henne. För Claudia har en scenskräck som är så stark att den får henne att tappa talförmågan och hennes kropp att skaka okontrollerat.

– Allt handlar om övning, säger Viktoria tålmodigt, för hundra gången. Du har undvikit sådana här situationer genom hela skolgången så det är klart att du är livrädd. Men det är helt okej. Lyssna på mig: du får vara rädd, Claudia. Du ska gå upp där och vara rädd. För det gör ingenting. Strunta i om rösten håller. Strunta i om händerna skakar och benen viker sig. Det är okej. Det är precis så det är allra första gången man gör något man är rädd för. Alla känner så. Din kropp ska reagera så. Det är inget konstigt alls, det är naturligt och självklart. Det är bara vi här nu och vi kommer applådera, vad du än gör.

Claudia börjar gråta.

– *Jag klarar det inte, snyftar hon. Förlåt, Viktoria, men det går bara inte.*

– *Jodå, sa Viktoria. Vi gör så här: du säger bara allra första meningen i ditt anförande. Det räcker. Och den kan du ju utantill: ”Det finns böcker som sätter djupa spår i en när man läst dem. Det här är en sån bok.” Det kan du säga, eller hur?*

– *Kan jag inte få sitta här vid bordet med er och säga det? viskar Claudia.*

– *Nej, det har du gjort flera gånger, säger Viktoria. Nu är nästa steg att resa sig och faktiskt ställa sig framme vid tavlan framför oss och prata. Det är ett stort steg men du fixar det. Det vet du.*

Smäsnyftande reser sig Claudia och samlade med darrande händer ihop de ljusrosa lapparna till sitt talmanus.

– *Titta inte på mig, säger hon och går fram mot tavlan. Titta in i väggen!*

Lydigt stirrar hennes fyra åhörare stint in i väggen bakom henne. Claudia bestämmer sig plötsligt, drar ett djupt skälvande andetag och börjar lågt och trevande:

– *Det finns... det finns böcker som sätter spår... nej, som sätter djupa spår i en... i en... när... när...*

– *...när man läst dem, fyller Viktoria lågmält i. Det går bra, Claudia!
Fortsätt!*

– *...när man läst dem. Det här är en sån bok! Den heter ”Boktjuven” och handlar om en flicka i andra världskrigets Tyskland. Men huvudkaraktären... nej, huvudpersonen och berättarjaget är inte flickan själv utan döden.*

Ett jubel bryter ut i det lilla klassrummet och Claudia möts av en applåd så häftig, hög och ihållande att hennes ögon tåras igen.

– *Du klarade det, tjuter, Ervin och hoppar upp och ned på stolen.*

Så jävla bäst du är, alltså!

Viktoria ler stort och varmt mot sin elev.

– Sannerligen. En fin inledande presentation av en roman! Toppen, Claudia, toppen! Får vi höra litet mer om Boktjuven nu eller är du nöjd för idag?

– Jag fortsätter kanske litet till, sa Claudia nervöst men lyckligt och tittade ned i sina manuskript. Jag säger en lapp till. Sedan räcker det. För idag. Sen kör vi mer på onsdag. Om du har tid då, Viktoria? Efter lektionen? Jag tror jag kan göra det igen då...

– Jag tar mig tid. Och ja - det är klart att du kan. Du kan!

MINECRAFT I UNDERVISNINGEN - OM LÄRAREN PEDAGOGEN SJÄLV FÅR VÄLJA!

I skolan var han killen som inte orkade med plugget. Långt senare - efter att ha hoppat av lärarutbildningen hela två gånger - blev Jocke Wallin läraren med lektioner som är sjukt roliga att gå till.

– Gamification är grejen för att nå eleverna - där de är! säger Jocke Wallin. Skolnytt möter historiepedagogen som spelar Minecraft med eleverna och gör appar för att skapa motivation och öka måluppfyllelsen i historia.

– Men vad roligt för Jocke, utbrast Johanna Norling där de satt i personalrummet och åt fiskgryta med limeaioli. Kolla, Viktoria, Jocke är med i tidningen!

Jocke Wallin var skolans stjärnlärare! För bara några månader sedan hade han seglat upp som ett nytänt stjärnskott på skolvärldshimmelen, efter att ha bloggat om hur man kan främja elevernas måluppfyllelse och skapa lustfyllt lärande genom att spela dataspel på historiektionerna.

För så hade det blivit i skolsverige att nya trender avlöste varandra med ljusets hastighet och lärarna skyndade sig att hoppa som besatta hoppjerkor från den ena pedagogiska modeflugan till den andra, för att inte ligga efter i utvecklingen.

Ena terminen var det formativ bedömning och kamratbedömning som var nyckeln till elevernas framgång och skulle rädda svenska skolan från undergång. Andra veckan var det "grej of the day", appar i hemkunskapen, geocaching, flippat klassrum eller "The big five". De finaste trenderna inkluderade alltid något med ikt och lärarna sprang som flämtande hundar för att komma först med sin grej, slå varandra i huvudet med de olika modenyckerna och få möjlighet att nå fram med sitt varumärke genom att författa böcker, spela in filmer och föreläsa. Och få lärarpriser av fackförbunden som de kunde stoltsera med och använda som garant för en kraftig löneförhöjning, på bekostnad av

kollegornas. Vid ett tillfälle lanserades programmering som vore det skolvärldens salt. Ty genom programmeringens heliga knapptryckningar skulle eleverna, inte bara lära sig knacka kod, utan även utveckla ämnesövergripande färdigheter så som planeringsförmåga, strategier för problemlösning, metareflectioner, abstrakt, logiskt och analytiskt tänkande, kreativitet och samarbete - ja det var ingen ände på allt man lärde sig när man knackade kod.

Alla dessa viktiga färdigheter skulle i sin tur förbereda eleverna för ett liv som samhällsmedborgare i en digitaliserad och ack så dynamisk och föränderlig omvärld. Utvecklandet av datalogiskt tänkande (computational thinking) ansågs alltså vara minst lika viktig för eleven att lära sig som programmeringen i sig.

När Viktoria hade läst en lyrisk artikel om programmeringens påstådda helbrägdagörelse i facktidningen för några år sedan, hade hon skrattat så mycket att hon fått ont i magen. Det var så tydligt vilken industri det var som drev frågorna. Och lärarna gick glatt i it-företagens ledband medan de i sin tur såg gigantiska vinstfördelar gentemot skolan och därför jobbade aktivt mot dem.

En enkel googling visade att det inte fanns några studier som påvisade någon som helst transfereffekt - alltså att eleverna genom att öva på en sak, dessutom utvecklade förmågor inom ett helt annat kunskapsområde. Man blir helt enkelt inte duktig på problemlösning i allmänhet bara för att man lär sig programmera. Precis som man inte blir duktigare på matematiska ekvationer genom att spela teater.

Men så plötsligt en dag skrevs programmering in i läroplanerna och Viktoria slutade att skratta. För där stod tiotusentals oförberedda matematiklärare som nu förväntades undervisa i programmering - bara sådär. Hon avundades dem inte och tackade sin lyckliga stjärna för att det inte skrivits in i religionsämnet, som det först varit tal om.

Mot den bakgrunden brukade Viktoria ta nya trender med en stor nypa salt. I synnerhet när stjärnlärare som Jocke Wallin förespråkade dem.

Tuggande, med munnen full av fiskgryta lutade sig Viktoria fram. Jo, kollegan var i tidningen. Med upprullade skjortärmar, och med de

solbrända underarmarna fulla av tatueringar, poserade han kavat - som en skolvärldens popstjärna - på ett mittuppslag i fackpressen.

- Så trevligt, sa Viktoria artig. Vad handlar artikeln om?

- Hans arbete med att nå elever via gamification, sa Johanna Norling. Han ska föreläsa om det på SETT, BETT och Skolforum, alla de där skolmässorna du vet. Ja, han ska till och med spela in en film för UR om hur man kan jobba framgångsrikt med dataspel i ämnesundervisningen. Och Microsoft har hört av sig och vill att han ska samarbeta med dem.

- Så pass, sa Viktoria, som var litet disträ då hon var mitt uppe i sina tankar om hur hon skulle lägga upp morgondagens lektion om "Kejsar'n av Portugallien". Nitton av eleverna hade inte läst kapitlet de hade fått i läxa, fyra av eleverna hade tappat bort boken och tre kom inte ens ihåg att de fått den.

- "Goda lärandemiljöer skapar man genom att ta avstamp i elevernas egen verklighet" läste Johanna Norling högt ur artikeln. Men Gud så bra sagt! Alltså, jag måste bli bättre på att använda it. Det är ju nästan så man skäms!

- Jaså, sa Viktoria och tog en tugga av smörgåsen. Ja, själv använder jag ju it varje dag. Jag mejlar, gör powerpointpresentationer, visar filmklipp på lektionerna och så.

I det ögonblicket steg Jocke Wallin in i lärarmatsalen. Vanligtvis brukade han äta i skolmatsalen, för att få möjlighet att "hänga med kidsen" men idag hade han gjort ett undantag eftersom han var med i tidningen och ville möta kollegornas reaktioner.

Det fick han.

Stolt som en tupp, men med en air av fullkomlig nonchalans, dråsade han ned på platsen bredvid Viktoria och satte igång att berätta för alla som ville lyssna om vilka fantastiska lärprocesser som sattes igång hos eleverna med hjälp av digitala, interaktiva verktyg som dataspel.

- Men i historia? sa Viktoria frågande. Ett sådant teorityngt ämne? Det

låter litet märkligt ändå. Varför just dataspel? Vilket mervärde ger det?

Flinande kisade Jocke Wallin på henne och blåste bort den långa luggen som ideligen ville ramla ned i ögonen på honom. För hade han inte blivit lärare så hade han absolut satsat på syntbandet han spelade i på helger och kvällar. Nu behövde han inte det. Han fick stå på scen ändå och spänna sina tränade underarmar när han pekade på vad som rörde sig på skärmen i hans föreläsningsslide.

– Jo liksom, det handlar om att främja den interaktiva och laborativa nyfikenheten hos eleverna, sa han och lutade sig bakåt på stolen. Att värna det demokratiska samtalet på en arena som är ungdomarnas egen. Att våga bjuda in komplexa och abstrakta samhällsfrågor utan givna svar. Här ser jag en stor pedagogisk vinst i att skapa en undervisning som öppnar upp ett kritiskt multimodalt meningsskapande.

– Ett kritiskt multi...vad? Sa Viktoria och lyfte på ögonbrynen.

– Ett multimodalt meningsskapande, sa Jocke Wallin. Vilket i sin tur gör att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande genom kunskaper om det förflutna.

– Och hur menar du att dataspellet gör det, till skillnad från om du som lärare visat och berättat, bett dem läsa på en text och följt upp med ett prov?

– Gamification handlar om att låna framgångsrika speldynamiker och spelmekanismer och applicera dessa på önskad kontext. I detta fall historia. Det är sjukt motivationshöjande.

– Det betvivlar jag inte ett ögonblick, sa Viktoria torrt. Några andra fördelar? Förutom att eleverna tycker att det är kul att spela dataspel?

– Kolla här ska du se, sa Jocke Wallin medan han skrockande tog fram Ipaden ur sin axelremsväska. Det är bara så coolt alltså.

Med vana fingrar klickade han upp Minecraft-appen.

– Här har en av grupperna i klassen skapat ett medeltida samhälle, där

de lär sig att handla med varandra, odla, tämja och ta hand om sina husdjur och samarbeta. Ser du?

Viktoria lutade sig fram mot skärmen. Där såg hon en liten fyrkantig gubbe med stor näsa som sprang omkring med klumpiga rörelser i en ytterst steril miljö, där fyrkantiga block hade placerats på varandra så att de skulle föreställa några sorts byggnader.

– Vad har det där med historieämnet att göra, menar du?

Jocke Wallin såg upp från skärmen med den springande gubben, som nu hade fått sällskap av en kvadratisk hund. Eller om det var en häst, det var litet oklart för Viktoria.

– Tja, ett bra exempel var när Malte, en elev i klassen, skulle handla med byborna här i den medeltida byn och köpa vete, bröd, smaragder och sådär. När man vill handla, ja då klickar man ju på höger musknapp, men Malte, råkade istället klicka på vänster musknapp. Ja, och den slår man ju med. Så han råkade av misstag slå ned en by-äldste vilket fick alla övriga bybor jävligt förbannade såklart. Efter det ville de, av förklarliga skäl, inte handla med Malte. Det scenariot gav upphov till jäkligt spännande diskussioner om människans etik och moral genom tiderna, samband mellan skeenden i det förflutna och förhållanden i nutiden, mänskliga interaktioner, vikten av samarbete för att överleva som grupp, osv.

Viktoria hade slutat att tugga.

– Och här, fortsatte Jocke Wallin entusiastiskt. Det här tycker jag är skithäftigt. Här chattar två elever med varandra för samarbete och problemlösning. En tydlig bild av vikten att skapa en bra helhet och hur klassens samlade kunskaper kan utvecklas med hjälp av digitala verktyg.

Engagerat pekade han på en liten pratbubbla i en skärmdumpad chatt där en av hans elever hade skrivit: ”Tja du kan ja få låna 2 diamanter av dej” och en annan elev svarat: ”ok om du betalar tillbaka med 3 d senare ok”

– Dels lär de sig om räntesystemet, utlåningsräntor och inlåningsräntor

och hur det fungerar, sa Jocke Wallin. Det är en mervinst för matematikämnet, helt enkelt. Och sedan kan man ju också koppla det till språkutvecklingsarbetet, som faktiskt är alla lärares ansvar idag. Alla lärare är språklärare och digitala spel som pedagogisk metod ger enorma möjligheter att möta eleverna där de är, på deras arenor, vilket främjar det lustfyllda lärandet och öppnar upp för helt nya, komplexa frågeställningar.

Han klickade fram ännu en pratbubbla:

– Nu är inte jag svensklärare men genom chatten ges eleverna, förutom allt interaktivt ämneskunskapande, möjlighet att bygga upp en tillit till sin egen språkförmåga och tillägna sig de språkliga redskap som krävs för vardags- och samhällsliv.

I pratbubblan fanns ännu en dialog:

”Sluta din jävla NOOB!”

”Fuck u!”

”Fuck u 2!”

– Den här lilla dialogen ger oss ypperliga tillfällen att diskutera språkliga variationer mellan talat och skrivet språk med tonvikt på hur språkvariationer hänger samman med till exempel social bakgrund och ålder. Också digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk blir ju ett relevant perspektiv. Inte skulle man skriva så här i en vetenskaplig rapport?

– Nä, sa Viktoria uttryckslost. Förhoppningsvis inte. Men man kan ju inte vara helt säker numera.

– Hur som helst, fortsatte Jocke Wallin utan att uppfatta Viktorias inpass, här får jag direkt möjlighet att lyfta skillnaderna mellan formellt och informellt språkbruk samt våra attityder till olika former av språklig variation. På det här sättet kan vi kombinera dataspel och digitala verktyg med språkutvecklande arbetssätt för att på det sättet öppna upp för en sociokulturell miljö med aktiva elever som har lärande i fokus.

– Men det du säger nu är ju rena stolligheterna, utbrast Viktoria och lade ned gaffeln. Det är ju bara fina ord du memorerat och citerar från läroplanen. De har ingenting med det dina elever gör i klassrummet att göra. De sitter ju bara och spelar, begriper du inte det?

Jocke Wallin såg både förvånad och sårad ut samtidigt.

– Jag är faktiskt nominerad till Microsofts och lärarfackens prestigefyllda lärarpris, sa han irriterat.

– Grattis! Sa Viktoria och reste sig. Nä, ni får ursäkta mig, nu måste jag tyvärr avvika för jag har lektion. I svenska. Vi ska läsa en roman. På papper. Ingen app behövs. Möjligen en ordlista.

När hon gick hon ut ur rummet hörde hon Jocke Wallins skratt bakom sig:

– Vafan var det där då? En relik från stenåldern eller?

Ändå upplyftande med en historielärare som är ytligt bekant med någon av de historiska epokerna, tänkte Viktoria bittert. Man får vara nöjd med det lilla.

NÅGONSTANS I ETT KLASSRUM I SVERIGE

Någonstans i ett klassrum i Sverige sitter alla klassens gymnasieelever tysta i sina bänkar och läser en komplicerad litteraturanalys om Voltaires Candide.

Någonstans i ett klassrum i Sverige får en mellanstadielärare ett knytvävsslag i ansiktet av en elvaårig elev.

Någonstans i ett klassrum i Sverige för en högstadielev ett initierat samtal med sin lärare om bindningar i ämnet kemi.

Någonstans i Sverige högläser en gymnasielärare en lättläst bok för sina gymnasieelever och förklarar orden i den.

Någonstans i Sverige ger en högstadielärare eleverna 40 sidor avancerad text att läsa till geografiprovet.

Någonstans i Sverige går en högstadielärare igenom frågorna till geografiprovet i förväg.

Någonstans i Sverige har en lärare utsetts till förstelärare i värdegrund.

Någonstans i Sverige har en lärare utsetts till förestelärare i schack.

Någonstans i Sverige har en duktig lärare inte utsetts till förstelärare.

Någonstans i ett lärarrum i Sverige gråter en lärare av trötthet och utmattning.

Någonstans i en skolkorridor i Sverige svassar en förstelärare runt och leker småpåve istället för att hålla lektioner.

Någonstans i Sverige är en heltid 540 lektionstimmar/år.

Någonstans i Sverige är en heltid 780 lektionstimmar/år.

Någonstans i en skola i Sverige har alla elever läroböcker.

Någonstans i en skola i Sverige har inga elever läroböcker.

Någonstans i ett klassrum i Sverige kallar en gymnasieelev sin lärare för hora.

Någonstans i ett klassrum i Sverige uppmanas eleverna utreda det moraliska dilemmat med prostitution i tre led.

Någonstans i Sverige skolkar sig en elev igenom skolan och tillbringar dag och natt framför en skärm.

Någonstans i ett klassrum i Sverige får en elev med läs- och skrivsvårigheter stöd.

Någonstans i ett klassrum Sverige får en elev med läs- och skrivsvårigheter en Ipad.

Någonstans i Sverige kräver en förälder särskilt stöd för sin dotter som har dyslexi.

Någonstans i Sverige vet inte en förälder vad dyslexi heter på svenska.
Någonstans i Sverige får en elev som inte förstår vad läraren säger ett E i svenska.

Någonstans på en skola i Sverige jobbar en speciallärare extra med en grupp elever.

Någonstans på en skola i Sverige är det synd om en elev.

Någonstans på en skola i Sverige är det så synd om en elev att hon får E i svenska utan att kunna läsa.

Någonstans på en rektorsexpedition i Sverige känner en nytexaminerad lärare sig pressad att godkänna elever som inte nått målen, på grund av bristande betygsunderlag.

Någonstans i Sverige.

HOVET

Varje dag när Viktoria gick till matsalen för att inmundiga sin dagliga pedagogiska lunch - för 57 kronor jämt - i den stimmiga elevmatsalen, mötte hon dem. "De fisförnäma". "Snöflingorna". Eller "Hovet", som hon i hemlighet hade börjat kalla dem, efter bara åtta veckor på skolan.

"Hovet" bestod av skolans tre specialpedagoger, kuratorn, skolpsykologen, logopeden, de två skolsystrarna och de fyra(!) SYV:arna. I en tät klunga gled de fram genom skolkorridorerna som överlägsna, till synes sysslolösa och obekymrade småpåvar, när de inte satt på sina kontor och fyllde i blanketter som gjorde livet ännu svårare för lärarna de var satta att konsultera (läs: ge direktiv.)

Hovet hade blivit Beckegårdsgymnasiets överklass. De hade knappt med eleverna att göra alls, vilket höjde deras status enormt. Deras vita, fina händer fick icke besudlas. De fick inte störas i sitt viktiga konsultationsarbete.

I sin naivitet hade Viktoria försökt till en början, och med andan i halsen rusat in på "Stödcentrum" för att be om hjälp. Kunde kanske specialpedagog Liselott Mattzon vara så rysligt snäll och hjälpa henne att vakta under ett omprov (som föräldrarna krävt) för tre elever, så att hon inte var tvungen att ställa in lektionen (för andra gången), för den övriga klassen? Hennes kollega Liselott Mattzon log milt men bestämt.

– Jag är inte din lärarassistent, kära du. Jag är specialpedagog.

"Hovet".

Ett säkerligen mycket orättvist öknamn. Men sett ur ett ensidigt lärarperspektiv kunde Viktoria inte se någon direkt behållning med deras närvaro på skolan. Endast merjobb. Hade hon däremot arbetat i grannskolan hade hennes bild av skolans resurspersonal, varit en helt annan. Där arbetade nämligen all resurspersonal, i synnerhet specialpedagogerna, i nära samarbete med lärarna, de sistnämnda för att ge extra träning till elever som riskerade att få F i betyg.

För så såg det nu ut i svensk skola - skillnaderna i vilka resurser som fanns och vilka som gavs var enorma! Men andelen personal som arbetade konsultativt gentemot lärarna, både ute på skolorna och uppe på förvaltningarna, bara ökade. På många skolor hade specialpedagogen fått ett förändrat uppdrag. Från att ha hjälpt enskilda elever med skolarbetet och ämnena till att "coacha" lärare och agera "förändringsagenter" i samarbete med skolledningen. Många lärare hade därför omskolat sig till specialpedagoger mitt i den enorma lärarbristen som landet stod inför. För visst lockade det att få arbeta konsultativt istället för att slita hund i ett klassrum fyllt av svaga och vanartiga ungar, (trots att man utåt sätt skulle påstå att man äälskade att undervisa och saknade detta ofantligt.)

Med den nya rollen som skolexpert, slapp specialpedagogen det tunga arbetet med eleverna, ansvaret för misslyckandet samt den obehagliga och besvärliga föräldrakontakten. Som specialpedagog förvandlades man raskt från förälderns fiende nummer 1 (kravställande och betygssättande lärare) till förälderns bundsförvant och ombud. Som specialpedagog fick man en lugn och fri arbetsmiljö och ett enskilt kontor med luftkonditionering istället för ett stressigt kontorslandskap med glasdörrar ut mot korridorerna med kravet på att ständigt vara tillgänglig.

Insikten om hur det stod till på den skola hon jobbade på, hade slagit Viktoria med kraft, då hon behövde hjälp med en elev som riskerade F i hennes kurs och därför mejlade specialpedagogen Liselott Mattzon om saken.

– Leon Rehnkvist i NA21B kommer inte klara kursen på grund av alltför stora språkliga brister. Han behöver stort stöd i form av extraundervisning för att förbättra sin läsförståelse.

Svaret kom ögonblickligen.

– Leon Rehnkvist har varit uppe för bedömning i Elevhälsotemet då han började hos oss på Beckegårdsgymnasiet. Vår samlade bedömning är att han kommer att klara kursen Svenska 2, trots sina svårigheter. Ingen extraträning behövs.

När svaret damp ned i hennes inkorg gapade Viktoria av förvåning. Inte någon gång under sina tio år som lärare hade hon varit med om att övrig skolpersonal hade dristat sig till att uttala sig i bedömnings- eller undervisningsfrågor. Av den enkla anledningen att de inte stod som ansvariga för undervisningen i fråga. Det hade varit lika orimligt som att mattanten från skolbespisningen hade levererat sina personliga åsikter om huruvida en elev skulle klara sina gymnasiestudier eller ej.

Under Viktorias tid som lärare, hade var och en haft sitt kompetensområde. Det hade helt uppenbart förändrats. Kunde hon förvänta sig ett mejl från vaktmästaren om vilka elever denne ansåg borde få A i religion?

Snabbt svarade Viktoria på mejlet. Litet skarpare i tonen denna gång.

”Min bedömning som *elevens svensklärare*, är att han inte kommer att klara kursen Svenska 2. Min starka rekommendation är att han erbjuds extraundervisning snarast, annars riskerar han ett F i slutbetyg.”

Svaret kom fortare än blixten. Med synlig kopia till rektorn.

”Vi på *Stödcentrum* gör bedömningen att eleven inte är i behov av extraundervisning, förutom det stöd undervisande lärare ger, inom ramen för ordinarie undervisning. Eleven har kapacitet att klara kursen men behöver stödstrukturer för att detta skall vara möjligt. Jag bifogar här en blankett om ”extra anpassningar” som du som lärare åläggs att fylla i och lägga i studierektors och Elevhälsans fack. Detta bör ske snarast. Undervisande lärare ansvarar för uppföljning och utvärdering av åtgärderna samt för dokumentation av desamma. Vänligen håll *Stödcentrum*, skolledning, elev samt vårdnadshavare underrättad om elevens progression.”

PANG!

Chockat lutade sig Viktoria bakåt i stolen och djupandades några gånger.

Långsamt gick det upp för henne att lärare förvandlats till skolans tjänstehjon. Att hon inte längre var experten utan en utförare med

mössan i hand. Att stödcentrums logoped, specialpedagoger, skolpsykologer tillsammans med skolledningen, var de som bestämde. Att statusen på skolan hade förflyttats från yrkesgruppen med expertis om undervisningen (lärarna), till yrkesgruppen med akademisk expertis om hur den före detta expertisen skulle jobba.

Det var chockerande. Och förnedrande.

Ännu värre blev det när hon veckan därpå blev stoppad av specialpedagogen när hon skyndade till en lektion:

– Viktoria, sa Liselott Mattzon mjukt men bestämt. Jag måste få prata med dig om Felicia i ettan. Hon kom till mig och berättade att du vägrat förse henne med en penna på din lektion igår. Hon var mycket ledsen och upprörd. Och jag undrar litet över den situationen?

Viktoria såg stressat och förvirrat på henne.

– Vägrat henne en penna?

– Ja, precis. Att du vägrat låna ut en penna åt henne, trots att hon inte hade någon egen.

Då mindes Viktoria händelsen.

– Just det ja. Ja, jag förväntar mig att mina 16-åriga elever tar med sig både penna och övrigt material till svensklektionerna, sa hon uppriktigt förvånad. De elever som inte har med sig penna får väl låna av en klasskamrat? Eller sitta sysslolösa och därefter komma ihåg att ta med sig en penna nästa gång. Det är verkligen inte mitt problem att förse mina nästan vuxna elever med arbetsmaterial.

Liselott Mattzon såg på henne. Sedan lade hon huvudet på sned och sa:

– Det vore kanske på sin plats att man som lärare kan försöka sätta sig in i elevernas situation. Att det kanske inte är så lätt när man är 16 år att ha vuxenvärldens alla krav i åtanke. Eleven kanske hade en stökig morgon? Problem att vakna? Bråk hemma? Bråk med pojkvännen? Andra saker i livet som störde möjligheten att komma ihåg att ta

med sig en penna till den där svensklektionen, som kanske inte alls var det viktigaste i livet just då. Och i sådana lägen är det ju så viktigt att vi vuxna visar förståelse för elevens livssituation. Och lånar ut en penna. Så att eleven ändå kan fungera maximalt, lära sig och öka sin måluppfyllelse. Vilket ju faktiskt är vårt kärnuppdrag här på skolan, inte sant?

Viktoria gapade. Såg in i Liselott Mattzons oskuldsfulla, ljusblåa ögon som ju sades vara själens speglar, och i detta fall fullkomligt saknade ironi. Det fascinerade och skrämde Viktoria på en och samma gång.

– Så kan man förstås också se på det, sa hon och försökte att låta bli att himla med ögonen, eftersom hon visste att det inte uppskattades av specialpedagogerna på skolan. Men jag betvivlar starkt att chefen på Burger King eller Skandia kommer att ha samma tålmodiga inställning när ungdomarna dyker upp försent och förväntar sig att chefen ska förse dem med arbetsmaterial.

– Ni för ett krig, sa Viktorias man när Viktoria återberättade händelsen för honom där hemma. Det är inte bra. Ni borde samarbeta.

– Det begriper jag väl, sa Viktoria stött. Men hur samarbetar man med en yrkesgrupp har rekryterats för att motarbeta en och dessutom ger en merjobb?

Det kunde inte hennes man svara på. Som vävlönad och ansedd ingenjör på ett företag hade han ingen ”kollega” över sig, vars uppdrag var att ge kontraproduktiva direktiv om hur han skulle arbeta på detaljnivå.

Innerst inne förstod Viktoria ändå att hennes make hade rätt. För elevernas skull, måste hon försöka.

Men redan samma vecka när hon fick förhållningsorder om att en viss elev med NPF-problematik ”måste sitta i mitten, längst fram, utan någon bakom sig” i en klass på 32 elever blev hon rosenrasande igen. Och när specialpedagogen på ett stormöte bad lärarna på skolan att sluta kalla ”prov” för ”prov” på grund av att det kunde upplevas som stressande av vissa elever, kunde hon knappt hålla inne sin frustration,

utan var tvungen att omedelbart lämna möteslokalen för att kunna andas.

Efter det höll hon sig så långt borta från "Hovet" som möjligt, så att hon inte skulle drabbas ytterligare av alla besynnerliga pålagor och tokiga förhållningsorder de hittade på. Ryktet gick dock att de för tillfället förde intensiva diskussioner med skolledningen om möjligheten att plocka bort alla katedrar ur klassrummen, eftersom blotta åsynen av denna auktoritära möbel kunde provocera känsliga elever.

När Viktoria sent omsider ändå var tvungen att ögna igenom det "anpassningsdokument" som skickats till henne, blev hon topp tunnor igen. Elevhälso-teamet förväntade sig att hon skulle kryssa i alla kunskapskrav eleven inte uppnådde, analysera elevens skolsituation på skolnivå, gruppnivå och individnivå, samt en massa annan information som var fullständigt onödig i sammanhanget.

– Vet du hur mycket arbete det här är! skrek hon obehärskat åt en stackars, utarbetad kollega som för övrigt snart skulle gå in i den berömda vägen. Ska jag citera hela läroplanen, det blir ju en jävla roman det här! Vi vet ju redan vad som krävs: eleven behöver träna extra på det hen inte kan. Hur svårt kan det vara? Är detta rimligt prioriterad arbetstid? Va? Va?

Hennes inom kort utbrända och sjukskrivna kollega suckade uppgivet.

– Jag vet. Att få hjälp på riktigt med en elev på den här skolan är svårare än att bestiga Mount Everest utan rep och syrgas. Alla jagar mig från olika håll om att jag måste planera, implementera, dokumentera och utvärdera alla extra anpassningar jag gör. När jag ska ha tid att planera och efterarbeta min ordinarie undervisning, det begriper jag inte. Hela systemet med extra anpassningar äter upp mig som lärare och upptar all min tid utöver lektionerna. Samtidigt som föräldrarna tror att det kommer lösa alla problem.

– Vi måste göra uppror! deklamerade Viktoria med uppspärrade ögon. Det här är ju helgalet.

– Lärare gör inte uppror, sa hennes kollega bittert. De biter ihop.

Annars får de facket på sig, som ju som du vet, värnar mer om eleverna än om sina medlemmar. I år måste jag ha individuella muntliga prov med fem av mina elever varje gång jag har haft ett skriftligt prov eller läxförhör i klassen. Efter varje prov tvingas jag alltså lägga in fem muntliga prov - 30 minuter per prov - med dessa elever på lektionstid. Det tar ungefär en vecka.

- Vad gör du av resten av klassen under de lektionerna? frågade Viktoria bestört.

- De får uppgifter av mig, men i verkligheten är de lärarlösa och får inte särskilt mycket gjort, svarade kollegan. Men det låtsas vi inte om och så länge jag sätter minst E på alla, är skolledningen nöjd med mitt jobb.

Viktoria svalde.

Hon insåg att hon hade hamnat i en roman stafettskriven av både Kafka och Orwell. Nyspråket inom skolvärlden stod i full blom:

Eleven var numera en "kund" - som till varje pris skulle hållas nöjd.

Det som tidigare kallats klassrum kallades numera "lärmiljö", vilket innebar att det varken behövde ha väggar eller tak. (Billigt!)

Speciallärare hade blivit specialpedagoger som vägrade befatta sig med eleverna och gav direktiv åt lärarna.

"Eget arbete" hette numera "individualisera". Innehållet var detsamma - eleverna lämnades vind för våg medan läraren försökte hinna med alla extrauppgifter som lades på henne.

Nedskärningar hade blivit "effektiviseringar".

Lydiga ja-sägare ansågs vara skolvärldens "förändringsagenter".

En elev som inte kunde läsa eller skriva hade raskt förvandlats till en elev "i behov av anpassningar" och kunde genom detta hastigt och lustigt trollas upp från ett F till ett E.

Läsa text hade blivit "lyssneläsa".

Elever som inte lärt sig räkna "kunde annat" (t. ex spela dataspel.)

Tala var det nya skriva.

Muntliga seminarier hade ersatt skriftliga prov.

F-prestationer utan innehåll hade blivit ett E och prestationer som tidigare varit ett C hade blivit ett A. Allt var förvirrande och vettlöst.

Men här var hon nu. Beordrad att ange exakt vilka extra anpassningar hon gjort för varje elev hon behövde "hjälp" med. Och ju fler elever hon bad om hjälp med desto mer arbete fick hon själv. Bara att fylla i blanketten för alla elever hon hade som behövde stöd, skulle sluka stora delar av hennes arbetstid, det insåg hon.

Viktoria bet ihop tänderna, böjde sig ned över den fyra sidor långa blanketten och fyllde upproriskt i: "Eleven kan inte läsa. Stanine: 3. Behöver extra lästräning av speciallärare för att inte riskera F" i alla kolumner i matrisen.

Sedan lutade hon sig ilsket tillbaka och inväntade skrällen.

Extra anpassningar vid Beckegårdsgymnasiet

Elev och klass:

Mentor:

Delaktiga i en analys av elevens behov

Elev Vårdnadshavare EHT

Sammanfattning av en analys av elevens behov i lärmiljön.

Ange vilka extra anpassningar du gjort för eleven samt inom vilka områden. Ange hur, i vilka situationer och hur ofta. Ange även resultatet genom en utvärdering av respektive anpassning.

--

Anpassningar	Hur? I vilka situationer? Hur ofta?
Anteckningshjälp vid genomgångar (läraren antecknar åt eleven)	
Individuellt arbetsschema (Mentor ansvarar)	
Genomgång av skoldagen med mentor	
Mental förberedelse vid förändringar (mentor/lärare bokar tid och genomför)	
Avprickningsschema för uppgifter (läraren ansvarar)	
Stöd att sätta igång och avsluta uppgifter under lektionerna och vid läxläsning/hemuppgifter (Läraren ansvarar)	
Stöd att hålla fokus (Läraren påminner)	
Stöd att komma till skolan (Läraren stöttar genom påminnande sms/mejl/uppringning)	
Stöd att gå på toaletten (Läraren påminner och hjälper till vid behov)	
Möjlighet att göra prov, läxförhör skriftliga inlämningar muntligt	

Anpassade läxor efter elevens unika behov och egna önskemål
Tidshjälpmedel (Läraren lägger in påminnelser för läxor, lektionstider osv. i elevens mobil)
Öronproppar, hörselkåpor, lyssna på musik, ”chilla” litet (Läraren tar med sig hjälpmedel)
Miniräknare/multiplikationstabell vid prov
”Minneslappar” vid prov/läxförhör (Läraren skriver minneslapparna)
Stressbollar (Läraren hämtar & samlar in)
Ipad/mobiltelefon under lektionen för att kunna ta ”kunskapspauser” vid behov. (Skolan erbjuder verktygen)
En särskild plats i klassrummet (Eleven pekar ut vilken)
Stöd vid socialt samspel på raster och lunch (Läraren närvarar och stöttar)
Egen plats för återhämtning vid alltför krävande lektioner. (Läraren följer med till cafeterian. Energidryck + kaka ingår.)
Dubbel uppsättning material (Läraren kopierar och erbjuder)
Stöd att strukturera/planera (Läraren bokar tid och gör jobbet)
Anpassad kost (Läraren lagar mat på helgen och tar med till eleven. Elev och förälder ger feedback.)
Regelbunden kontakt med vårdnadshavare, vårdnadshavares morfar, farmor, hund, hamster och zooaffären där hamstern inhandlades (Läraren ansvarar)

Utvärdering, datum:

Läraren beskriver stödet, om det genomförts, hur, varför, med vilken energi och intensitet, hur eleven reagerat, hur många syskon eleven har, vilket väder det är ute, vilken breddgrad Kuala Lumpur ligger på osv.

Hur går vi vidare: (läraren ansvarar)

Lex Viktoria - en pjäs i två akter

Specialpedagogen sitter bakom ett gigantiskt skrivbord med en tekopp i handen. Hon ser lugn och harmonisk ut. Läraren kommer in och ställer sig ödmjukt framför specialpedagogens bord. Hon har en mössa i handen som hon fingrar nervöst på.

Läraren

Kalle förstår ingenting av undervisningen. Han kan varken läsa eller skriva. Han har ett ordförråd som en jordekorre. Han förstår inte skriftliga eller muntliga anvisningar. Jag bedömer att han inte kommer att nå målen. Detta decennium.

Specialpedagogen

Då ska vi se vilka extra anpassningar du behöver göra. Det är viktigt att du inte talar för fort eller använder för många ord när du pratar med Kalle. Han är precis lika intelligent som du och jag men behöver ett långsammare tempo för att komma till sin rätt. Du måste förenkla ditt språk så mycket du kan. Inte abstrahera. Använda konkreta uttryck. TALA DUBBELT SÅ LÅNGSAMT som du brukar göra.

Läraren (förfärat)

Dubbelt så långsamt? Men...?

Specialpedagogen (bestämt)

Dubbelt så långsamt! Och MED ENKLARE ORD. Kalle är lika smart som du och jag, tro inget annat. Han förstår bara inte svåra ord för han har inte så stort ordförråd. Skriv gärna i punktform. Eller spela in en instruktionsfilm. Eller säg det med bilder. Allt du gör i klassrummet ska Kalle och Kalles föräldrar och sysslingar även ha i digital form på alla digitala plattformar webben erbjuder. Och hem i brevlådan. Och upptryckt på en kylskåpsmagnet. På mycket enkel svenska. Det kallas extra anpassningar.

Läraren fingrar nervöst på mössan i handen

Läraren (stammande)

... men...? men...?

Specialpedagogen höjer rösten

Specialpedagogen

EXTRA ANPASSNINGAR! Det handlar om elevsyn!

Så! Schas! Nu har jag några utredningar att göra!

Läraren lunkar moloket ut till vänster.

INGRID

Året är 1993. Ingrid är speciallärare på Beckegårdsgymnasiet. Hon har sitt kontor på andra våningen i A-korridoren. Stödcentrum, kallas det. Dit får alla elever komma, som behöver hjälp och stöd med studierna.

Varje hösttermin inleds med att alla svensklärare på skolan gör diagnoser med sina gymnasieettor: En läsförståelsediagnos, en ordförståelsediagnos och en uppgift där eleverna får skriva fritt utifrån en given bild.

Det är Ingrid som organiserar arbetet kring diagnoserna. Lärarna rättar sina klassers diagnoser. Resultaten lämnas in till Ingrid som går igenom dem och ringar in de elever som har fått dåliga resultat. Dessa elever kallar hon till ett samtal där hon rekommenderar dem att boka tid med henne på Stödcentrum för extrastöd.

Genom den fria skrivuppgiften ser Ingrid genast vilka elever som är i behov av svenska som andraspråk. Dessa kallar hon på en särskild informationsträff där även en lärare i svenska som andraspråk närvarar. Dessa elever uppmanas att läsa svenska som andraspråk och informeras om att detta betyg kommer att väga lika tungt som ett betyg i svenska. Vid behov kontaktas även elevernas föräldrar.

I Ingrids bokhyllor finns häften och pärmar med övningar om tje-ljudet, sj-ljudet, ng-ljudet, ä- och o-ljudet, enkel och dubbel konsonant, korta och långa vokaler, mjuka och hårda vokaler, regler för gemener och versaler. I Ingrids bokhyllor finns "kom igång att skriva -uppgifter", korta texter med enkla läsförståelsefrågor, häften med blindkartor på Sveriges landskap, Europas länder och städer och hav och ordförståelsetester.

I bokhyllan finns även lättlästa böcker med instuderingsfrågor till varje kapitel; böcker som eleverna kan låna via skolans utlåningssystem, ta med sig och läsa hemma för att utveckla sin läsförståelse och sitt ordförråd.

Varje vecka bokar Ingrid in tider för de elever på skolan som behöver extra stöd. Emilia Lindgren: "måndagar klockan 13.30 och onsdagar 8.30". "Nacer Ahmad: tisdagar klockan 10.30 och fredagar 15.45." Vecka ut och vecka in.

Sedan sitter hon, antingen med den enskilda eleven, eller med en liten grupp elever, och nöter och tränar på det som eleverna har svårt med. Rättstavning. Interpunktion. Huvudsatser och bisatser. Världens länder. Väderstrecken. Multiplikationstabellen. Ekvationer. Världsreligionerna. Och för de lässvaga – avkodning med anpassade, forskningsbaserade läsövningar. Grunden.

Den nötning och det stöd som eleverna så oerhört väl behöver men som läraren omöjligt hinna i helklass med två lektionspass i veckan. Den grund som borde sitta vid det här laget, men av olika skäl inte sitter och därför måste tränas in. Några genvägar finns inte, det vet alla som jobbar på skolan – lärare, resurspersonal och skolledare.

Sakta men säkert, ja, sådär som kunskap försiktigt mognar fram, blir Ingrid's elever allt säkrare på det som tidigare brast. Eleven som inte förstod var hon skulle sätta punkterna i texten hon skriver, författar efter ett års extrastöd korta texter som går att läsa och förstå för en person utan lärarutbildning. Eleven som har geografisk dyslexi, har under ett halvårs tid nött in Europas alla länder och huvudstäder och ser nu skillnad på Finland och Brasilien på en världskarta. Eleven som haft stora svårigheter i matematik har nu lärt in 1:an till 11:ans tabell, lärt sig hur man räknar ut arean på en cirkel och kan numera även bemästra enkla ekvationer och har därför lättare att hänga med på matematiklektionerna.

Om någon skulle fråga Ingrid vilka extra anpassningar hennes elever är i behov av – behöver de kanske "lyssneläsa" texten istället för att läsa den på riktigt? – skulle hon skaka sitt grålockiga huvud och inte förstå frågan.

Ingrid skulle svara att det dessa elever behöver är att träna extra på det de ännu inte bemästrar. I synnerhet de med dyslexi eller läs- och skrivsvårigheter. Så enkelt – eller så komplext – kan synen på lärande vara.

Men 2006 går Ingrid i pension. I hennes ställe anställs Liselott Mattzon, specialpedagog. Liselott Mattzon gör inga diagnoser för att ringa in elevernas problemområden. Hon sitter inte tillsammans med elever i behov och tragglar rättstavning, ekvationer och högläsning. Hon har överhuvudtaget ingenting med eleverna att göra.

Hennes roll är konsultativ. Mot lärarna.

Stödcentrum läggs ned. Hastigt och lustigt monteras bokhyllorna med alla övningshäften och kopieringsunderlag ned. Vart allt material tar vägen vet ingen. Antagligen förpassas det ned till skolans stora grovsoprum.

Allt går mycket fort. Ut med det gamla, in med det nya. It är lösningen på allt!

Tio stationära datorer placeras ut längs väggarna, som fylls med tuffa planscher om vilka olika lärstilar elever kan ha och slagord om att nyfikenhet och kritiskt tänkande är grunden för all kunskap – snarare än tvärtom.

Stödcentrum döps nu om till Mediecentrum. Dit kan elever gå självmant, när de känner för det, för att läsa läxor, vila i massagestolen, se på film eller bara chilla litet.

Liselott Mattzon har en bakgrund som SO-lärare, med fem års erfarenhet från åk 7-9. Som specialpedagog är hennes roll att berätta för skolans gymnasielärare hur de ska undervisa eleverna i sina domänspecifika ämnen; kemi, geografi, matematik, svenska och engelska. Eller med ett finare uttryck: "Erbjuda lärarna specialpedagogiskt stöd i form av rådgivning, specialpedagogisk utredning, information och kompetensutveckling."

Liselott Mattzon ger lärarna stöd i att utveckla arbetsätt och lärmiljöer som är tillgängliga för elever med diagnoser, läs- och skrivsvårigheter och funktionsvariationer. Hon kartlägger skolsituationen för elever i behov av stöd, gör utredningar och ger pedagogiska rekommendationer och förslag på anpassningar som stöd för lärarnas fortsatta arbete i klassrummet. Syftet är att eleverna, genom Liselott Mattzons specialpedagogiska specialistkompetens, ska få möjlighet att nå målen för sin utbildning.

Liselott Mattzon utformar många blanketter som lärarna får i uppdrag att fylla i. Det blir många blanketter för lärarna att fylla i.

2013 är behoven på skolan skriande. Elevernars intagningspoäng rasar. Problemen med elever i särskilda behov ökar och upptar alltmer av lärarnas och skollädaressens tid.

Ytterligare två specialpedagoger anställs. Deras roll är att ge lärarna stöd i att utveckla nya moderna arbetsätt och lärmiljöer som upplevs som

som tillgängliga för elever med diagnoser, läs- och skrivsvårigheter och funktionsvariationer. De kartlägger, dokumenterar, gör utredningar, ger pedagogiska rekommendationer och förslag på anpassningar och appar för brinnande livet. De är förfärligt sysselsatta. Deras scheman är fullspäckade. Blanketterna flödar.

Allt fler elever kommer till Beckegårdsgymnasiet utan att kunna något.

Allt fler elever på Beckegårdsgymnasiet får extra anpassningar.

Allt fler av Beckegårdsgymnasiets elever klarar målen, d.v.s. får E eller högre i kurserna.

Allt färre elever på Beckegårdsgymnasiet kan något när de går ut.

"ALLT ÄR LÄRARNAS FEL!" – ENLIGT EN NY GRANSKNING AV SKOLINSPEKTIONEN.

Det var söndag morgon. Viktoria satt vid köksbordet och rättade prov. Hennes man kom in, kysste henne i nacken, gäspade stort och gick mot kaffebyggaren.

– God morgon!

– God morgon.

– Jobbar du? På en söndag?

Maken hällde i en rejäl skvätt vatten i apparaten och greppade kaffeburken. Han såg roat på henne.

– Ja? Jag är lärare igen, har du glömt det? Jag jobbar varje kväll, varje helg och varje lov.

– Jaja, att jobba så mycket väljer du såklart själv.

Irriterat tittade Viktoria upp från pappren hon spridit ut på köksbordet.

– Nej, det gör jag inte, sa hon vasst. Jag gör det för att jag måste. För att jag inte hinner med allt jag ska hinna på min arbetstid. Som att rätta prov. Eller planera mina lektioner. Därför gör jag det. Fattar du?

– Men Gud vad sur du är!

– Ja, jag är sur! Vet du varför jag är sur! För att jag har 18-åriga elever som inte kan skriva. De har gått nästan tolv år i svensk skola utan att ha lärt sig forma bokstäver. Kolla här! Ser du? Det ser ju ut som om de vore sju år och just har lärt sig alfabetet! Det går ju inte att tyda en gång.

Hennes man skrattade.

– Men snälla, rara du, det är väl inte hela världen. Det finns väl datorer och ordbehandlingsprogram i jösse namn. Är du inte litet väl dramatisk nu?

– Dramatisk? Viktoria lade upprört ned pennan, sköt läsglasögonen upp i härfästet och stirrade på honom. Dramatisk? Vet du vad jag var med om i fredags? Jag kom in i bokförrådet och där stod Ingela och visade olika klassuppsättningar läromedel för den nya naturkunskapsläraren som ska undervisa våra nyanlända elever. De båda var djupt inbegripna i ett samtal och såg mig inte men jag hörde vad de sa. Ingela sa - och detta är dagens sanning Kristian - hon sa: ”De här eleverna ska läsa in 12 grundskoleämnena på 2-3 år, samtidigt som de ska lära sig svenska språket. Med andra ord måste du tumma en hel del på kunskapskraven. Du gör kursen så enkel du kan. Skala ned, skala bort. Ta bara med det allra viktigaste; några nyckelbegrepp och definitioner. Resten får du strunta i. Vi måste tänka på genomströmningen och få så många som möjligt godkända.” Den stackars nyexade läraren bara stod där och gapade. Till slut frågade han stammande: ”Men... får man göra så?” Och vet du vad Ingela svarade? ”Vi måste. Annars blir ingen godkänd. Smällen får gymnasielärarna ta.”

Hon tystnade. Väntade in makens svar. Det kom efter en stunds tvekan.

– Jaha? Men det rör väl inte dig? Skit i dem och gör ditt jobb bara.

Bittert stirrade Viktoria ned i sin rättningshög. Han förstod inte. Ingen utanför skolans värld förstod. Inte ens lärarna själva förstod och det var det som skrämde henne mest.

Svensk skolas problem var att skolkartan som ritats upp av enfaldiga och okunniga politiker, inte stämde ett jota med verkligheten. Därför var lärare tvungna att trixa och fixa så att de två världarna - politikernas våta önskedröm och den krassa realiteten - ändå skulle mötas. I alla fall på pappret.

Självlart var det en fullkomlig omöjlighet för en nyanländ elev, ofta utan någon egentlig skolbakgrund att tala om, att lära sig avancerad skolsvenska på endast två år! Självlart var det en omöjlighet för en nyanländ elev att läsa in 9 års grundskola - tolv olika ämnen - på två år!

En idiot begrep det.

Ändå gjordes det. Alternativen var alltför omöjliga och inhumana.

Med litet trix och fix gick det mesta. Även svenskfödda elever som inget kunde, inget gjorde, skickades ändå vidare upp i systemet. Vad skulle man annars göra med dem? Och så länge allt fuskande och trixande dokumenterades professionellt, blundade alla för det faktum att det var vansinne. Smällen fick högstadielärarna ta. Och när de stackarna duckade, fanns alltid gymnasielärarna. Där måste det väl ändå ta stopp? Nähä, inte det. Då hoppas vi på högskolan då.

Sista anhalten var samhället och yrkeslivet.

Det var så mycket som var skevt med skolsystemet att det helt enkelt inte gick att arbeta rätt som lärare.

Viktoria hade aldrig tidigare haft problem att planera sina lektioner. Nu plötsligt stod hon handfallen. Dels var läroplanen så skrämmande undermålig och ideologiskt präglad att det var omöjligt att utgå ifrån den om man var seriös - vare sig vid planering eller bedömning.

Memorering av faktakunskaper via det skrivna ordet - denna hörnsten för allt intellektuellt tänkande - var i stort sett borttaget. Istället uppfattades kunskap som något jämförbart med nyfikenhet och kreativitet: eleven skulle stimuleras till att uttrycka och värdera olika åsikter och ställa egna fantasirika och vetgiriga frågor istället för att faktiskt kunna besvara andras.

Varför i hela friden skulle en ämneskunnig person söka sig till svensk skola, när läroplanerna så tydligt förmedlar att det är elevens egen "persona", hennes nyfikenhet och entreprenöriella inställning till olika perspektiv, som är undervisningens fokus, snarare än faktiska ämneskunskaper?

Frågan dallrade i luften varje gång Viktoria närmade sig styrdirektiven.

Förutom läroplanernas katastrofala undermålighet låg eleverna i en klass numera på så vitt skilda nivåer att det var omöjligt att arbeta med

ett och samma stoff. De fluffiga och progressionslösa ämnesplanerna, individualiseringen och kravet på genomströmning, hade gjort att en fullkomligt illitterat elev satt i samma klassrum som en elev som just läst ut James Joyce "Odysseus" under helgen.

Samtidigt oroade sig rektorn Eva Sjöstedt över Skolinspektionens nitiska granskningar och uppmanade sina galärslavar (lärarna) att jobba mer och bättre med att ge stöd och anpassningar åt alla elever som riskerade att få F.

– 30 av 32 skolor som Skolinspektionen granskat behöver utveckla arbetet med extra anpassningar, deklamerade hon sammanbitet under en kriskonferens i aulan, där alla trötta och bekymrade lärare hade samlats, klockan 16.00 en tisdag, trots att de hade högar av rättning och mängder med lektioner att planera inför morgondagen. Vi är tyvärr en av dessa skolor, fortsatte Eva Sjöstedt skarpt, och från och med nu behöver vi - d.v.s. ni lärare - hårdatsa för att jobba bättre och mer medvetet med just detta för att våra elever ska kunna nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Detta är prio ett! Är alla med på det?

Efter denna uppfordrande drapa, fick specialpedagogerna i uppdrag att än en gång, gå igenom vad extra anpassningar och individualisering, innebar, eftersom skolans ärthjärnor till lärare uppenbarligen inget begrep, inget förstod, inget klarade av.

– Elever som inte når målen eller som riskerar att inte nå målen skall få stöd i form av extra anpassningar, reciterade Lizelott Mattsson som representant för "Hovet" och klickade fram ett tjugotal tjugiga bilder i sin powerpoint, inför den bedrövade samlingen lärarhjon som slet som djur för att få alla eleverna i sina klasser att lyckas, utan tillstymmelsen till hjälp eller stöd i detta omöjliga uppdrag.

– Eftersom många av er lärare inte förstår vad som menas trots att vi gått igenom detta otaliga gånger, skall jag nu ge några exempel, fortsatte Lizelott Mattsson hänryckt. En extra anpassning kan exempelvis vara att läraren ger *extra tydliga instruktioner*, ger förklaringar av ett ämnesområde på ett alternativt sätt eller ger varje elev i klassen ett *individuell schema* för just den elevens unika studiesituation. En annan anpassning är att eleven ges *färdighetsträning* inom ramen för den

ordinarie undervisningen, så som exempelvis lästräning.

Viktoria hade hickat till när det sista exemplet nämndes.

De senaste veckorna hade hon bokstavligen sprungit mellan elever som behövde ”extra stöd” för att försöka hjälpa dem, inom ramen för undervisningen som skolmyndigheterna krävde. Flera lektioner hade hon suttit bredvid Vilda som hade stora problem att förstå det hon läste, av det enkla skälet att kodningen brast på grund av för litet träning i grundskolan. Dessutom saknade hon ett adekvat ordförråd, vilket man ofta gör när man läser för litet. Och hur begripliga blev texterna hon läste då?

Viktoria hade således ägnat stora delar av sina helklasslektioner med att sitta bredvid Vilda och hjälpa henne ljuda fram orden och meningarna och efter varje läst mening, utförligt och med många exempel förklara ordens betydelse och meningarnas innehåll. Efter 40 minuter hade de nästan dragglat sig igenom en halv sida i gymnasieläroboken, medan resten av klassen hade lekt ”Hela havet stormar”. Den korta texten fick Vilda sedan i läxa att repetera och träna på hemma. (Något hon givetvis aldrig gjorde, för Vilda hade gått i en läxfri skola och hade inte lärt sig hur man studerar utan vuxenstöd.)

Leon hade stora koncentrationsproblem. Pojken var hur rar och tillmötesgående som helst, när han blev punktmarkerad och bevakad av Viktoria men så fort hon släppte honom och gick till nästa elev, brast koncentrationen och han började surfa runt på paddan, spela spel eller tjattra med bänkgrannen.

Om det bara varit dessa två, men över hälften av klassen behövde stöd, för att klara kursen. Hur mycket Viktoria än sprang mellan eleverna, räckte hon inte till. Och ju mer hon sprang, desto mer insåg hon att majoriteten elever blev lidande.

Att ca 13 % av eleverna inte hade möjlighet att nå ett E, på grund av alltför svag teoretisk begåvning rent biologiskt, var heller ingenting politikerna brydde sig om. Dessa skulle bli godkända och det låg på de stackars lärarna att försöka trola med knäna så att det, på något magiskt sätt, ändå skulle ske.

Genom att ständigt höja kraven på skolan och lärarna utan att resurser tillkom, svälte politikerna sakta ut lärarna medan Skolverk och Skolinspektion förde ett krig mot desamma genom sina svällande pålagor och nitiska granskningar av allt och inget. Med orimliga krav på specialpedagogisk kompetens hos den enskilde läraren, hade man effektivt tagit död på lärarrollens själ. Lärare med intellektuell skärpa insåg faran och lämnade det sjunkande skeppet. Kvar stod den käcka "pedagogen" och försökte hysteriskt trolle med matriser och modeller, med händerna bakbundna framför samhällets altare. Ämnesläraren var den sista kvar att offra, när allt annat kastats på elden och brunnit upp.

Inom Viktoria väcktes alltmer ett stort och skriande HUR när hon ställdes inför det hon som lärare förväntades åstadkomma.

"Lärare skall göra individuella anpassningar till alla sina elever inom ramen för ordinarie undervisning." Hur?

"Lärares arbete och undervisningen kan effektiviseras med hjälp av digitala och moderna arbetsmetoder." Hur?

"Lärare skall bli produktivare och kunna undervisa fler och lära ut mer genom att "tänka nytt" och lära av varandra." Hur?

"Nu införs läsa-skriva-räkna-garantin där ingen elev skall lämna lägstadiet utan att kunna läsa, skriva och räkna". Hur?

Som om inte lärarna gnodde häcken av sig för att försöka nå allt på politikernas digra önskelista, redan idag. Målstyrning var helt enkelt rysligt bekvämt för de styrande; det var bara för makthavare att slänga ut ett tjugigt mål som skulle nås - av de som befann sig på golvet: "Lärare skall inom ramen för ordinarie undervisning åka till månen och hämta tre kilo stjärnstoft." Utan tillsatta resurser eller förändrad arbetssituation. Sedan var det upp till den enskilde läraren och skolan att lyckas.

Tro fan att det inte funkade.

Viktoria suckade tungt och återgick till rättningen. Medan hennes man, ingenjören, gäspade, ställde den tömda kaffekoppen på

diskbänken, blåste sin överneurotiska hustru i nacken och gick ut för att söndagsjogga litet. Sådant där som vanliga människor gör på helgerna.

I över 25 år hade projektet med målstyrning av svensk skola pågått.

– 25 år, du, Vickan. Det blir jävla massa årshjul, bikupor, cirkelmodeller, fortbildningsdagar, inspirationsföreläsningar, karriärvägar, kollegiala processer, åtgärdsprogram och utvecklingssamtal, förkunnade Viktorias kollega Håkan Gustavsson torrt när de möttes i skolmatsalen måndagen därpå. Så frågan är varför svensk skola ändå blir allt sämre på allt fler områden? Måste vara lärarnas fel, inte sant? Skolinspektionen är inte nöjd med dig, det ska du veta, ditt förbannade stolpskott!

EFFEKTIVISERA, MÄTA, VÄGA, UTVÄRDERA! – HUR SVENSK SKOLA FÖRVANDLADES TILL EN SKOFABRIK

Så hur kom det sig att Viktoria hade blivit utsatt för denna humbug? All denna Mumbo Jumbo, alla floskler så snurrade runt? ”Systematiskt kvalitetsarbete”, ”utvecklingsfokus”, ”ärshjul”, att ”stå på tå i frontlinjen”, ”framgångsfaktorer”, ”future skills”, ”constructive alignment”, ”ökad målpuppfyllelse”, ”kvalitetssäkrad utbildning” osv. Allt detta som enligt politiker och höga tjänstemän skulle visa vägen mot skolframgång men istället stal lärarnas tid och fick många av dem att gå in i väggen eller lämna yrket.

Vad var det egentligen som hade hänt med hennes skola under de år hon varit borta? Efter en kort men chockartad tid i skolans värld hade Viktoria äntligen tagit saken i egna händer och göglat.

Svaret var enkelt. Dels hade den svenska skolan förvandlats till en i stort sett avreglerad kvasimarknad, där skolor konkurrerade om de minst resurskrävande eleverna, som därmed förvandlats till skolornas kunder och fick makten över skolan. Dels styrdes skolan och hela välfärden numera av en styrmodell hämtad från näringslivet: New Public Management (NPM), som gick ut på att sätta upp mål för verksamheten och ställa krav på ökad effektivitet, trots minskade resurser.

Tillsammans blev det en minst sagt giftig cocktail. I alla fall för alla de som arbetade på golvet.

Viktoria hade givetvis hört om att mycket förändrats inom skolan, men inte ägnat det särskilt mycket intresse. Vad rörde sådant nationalekonomiskt dravel henne? Hon kunde väl bara jobba på som vanligt med sina ämnen, i sitt klassrum, sina elever? Så som hon alltid gjort.

Ack vad hon bedrog sig.

För i en konkurrensutsatt skola med NPM-styrning, ställs kravet att arbetet ständigt ska bli effektivare, genom att den som gör själva jobbet ska förbättra sina arbetsmetoder så att allt blir billigare och bättre. I en konkurrensutsatt skola med NPM-styrning fungerar inte hög tillit till och handlingsfrihet inom professionen. Där måste man istället införa hårda detaljgranskningar och rigorös kontroll för att säkerställa att alla gör vad de ska. Vilket i sin tur kräver enorma mängder dokumentation, vilket i sin tur tar tid från basverksamheten. Allt färre får i ett sådant system *tid* att göra vad de ska.

I praktiken styrdes skolan enligt principerna för en skofabrik! Med den väsentliga skillnaden att kunskapsförmedling människor emellan, som ju undervisning handlar om, inte handlar om att producera skor.

Industriell produktion inom näringslivet går ut på att ständigt effektivisera verksamheten och öka takten. För att tjäna mer pengar! Och det finns ju också smartare sätt att producera fler skor för en billigare penning, om man är en driftig affärsman. Man kan köpa in bättre och snabbare maskiner och dra ned på kostsam arbetskraft. Man kan byta ut råmaterialet så att det blir billigare att producera skorna. Man kan specialisera sig på mjukistoffor och köpa in större mängder av detta enda material billigare. Man kan hyra lokaler i ett ruffigt industriområde med lägre hyra - maskiner bryr sig inte om var de står när de arbetar. Man kan låta olika maskiner sköta olika delar av produktionen för att snabba på den.

Men kunskapsförmedling är ingen *handelsvara*. Det finns med andra ord inget magiskt sätt att få lärare att undervisa om fotosyntes litet snabbare det här året än förra med samma resultat eller bättre. Det finns inget sätt att få elever att analysera historiska skeenden några minuter hastigare den här terminen än förra. Det finns inget sätt att få en och samma lärare att bedöma elevuppsatser, litet fortare nästföljande år. I alla fall inte med bibehållen kvalitet.

Och framför allt: till skillnad från maskiner, som visserligen behöver underhållas och bytas ut ibland, behöver människor *ställtid*. Efter en krävande föreläsning om algebra, ett känsligt föräldrasamtal, en lång

rättningsdag, behöver en lärare gå ned i lärarrummet, andas ut och i lugn och ro ta en kopp kaffe och processa det som hänt, själv eller med en kollega. Det är verkligen inte särskilt effektivt, ur ett maskinellt, ekonomiskt perspektiv. Men ur ett hållbarhetsperspektiv är det livsviktigt.

Allt inom skola och omsorg som handlar om att göra saker snabbare och mer effektivt innebär tyvärr samtidigt att man måste tumma på kvaliteten eller öka tempot. De människor som försöker att jobba lite snabbare för att uppfylla politikernas våta dröm om effektivitet utan tillkomna resurser, blir - till skillnad från maskiner - sjuka. Och när de blir sjuka eller sticker sin kos för att de inte orkar pressa sig mer, uppstår personalbrist.

Detta borde varit självklart för alla och envar. Det var det kanske.

Men oj, vad man försökte ändå.

Med digitalisering. Med karriärtjänster och höga löner (för vissa) som lockbete. Med "effektivisering", genom fler elever på färre lärare, skollokaler utan aula, matkuponger på McDonalds istället för skolbespisningar, gymkort på SATS istället för gympasalar och Ipads istället för skolbibliotek. För det finns liksom inget annat sätt att effektivisera inom skolans värld, än att göra det litet sämre för de som arbetar där. I skolans värld går det inte att öka "leveransen av kunskap" för en ännu billigare peng.

Det hindrade inte att man försökte. De naturliga marknadskrafterna, skolkonkurrensen och föräldrarnas initierade och aktiva val skulle snart, alldeles snart, slå ut alla "dåliga" skolor och lämna kvar de bra, sa man. Vänta bara!

Problemet var bara att en skola står och faller med vilka elever som går där. Alltför många, krävande, studiesvaga elever tär på resurserna och gör skolan "dålig". Majoriteten ambitiösa, lydiga, studiestarka och självgående elever med stort stöd hemifrån, generar vinster till ägarna och gör en skola "bra", oavsett hur lärarna jobbar. Det finns lärare som är oerhört skickliga, på skolor som läggs ned. Och det finns skitlärare på skolor som är omätligt populära.

Några skolor hamnar ofrånkomligt i botten av den stora utslagningspyramiden när skolor konkurrerar om de mest självgående eleverna. När dessa skolor efter år av misär slutligen tvingas slå igen, måste de resursslukande eleverna välja en ny skola. Ingen vill ha de resursslukande eleverna. De är långt ifrån ”kostnadseffektiva” att undervisa.

Det tar några år. Men sedan är det omigen glasklart vilka skolor som blivit ”dåliga” pga för många resurssvaga och stökiga elever. Som blir ännu stökigare då de inte ”späs ut” av övriga och därför kan punktmarkeras. Så är systemet riggat.

Ändå försökte man. Det var då själva fan att de marknadskrafter man trott skulle skapa världens bästa skola, inte fungerade! Med effektiva metoder och ännu mer digitalisering - lärare får väl för helsicke skärpa till sig litet - skulle nog svensk skola kunna bli en skola i världsklass ändå. (Och göra sig ovän med kompisarna och företagarna som skar skolpengsguld med täljkniv, det ville ju politikerna inte heller. Fy så otrevligt.)

Alltmedan kunskapsresultaten rasade, kämpade skolorna på för att konkurrera om de mest självgående (och således billigaste) eleverna genom riktad reklam till resurstarka medelklassföräldrar som lockades av positiva slogans som ”fritt skolval” - fast det i själva verket inte var fråga om något val av skola eller pedagogisk metod utan bortval av klasskamrater man inte ville ha till sina barn.

I över tjugo år hade experimentet med marknadskrafter, avregleringar, kommunalisering, mål- och resultatstyrning pågått. Framtidens skola som alla talat sig varma om var här och nu! Och den sög så in i helvete! Men ingen styrande ville ta i det.

I avtal efter avtal hade Sveriges kommuner och landsting, (SKL), detta som blivit ett skällsord inom lärarkåren) tagit bort det som tidigare gjort läraryrket attraktivt - reglerad undervisningstid, självbestämmande och professionell frihet - och ersatt det med målstyrning och kontroller (som i sin tur ledde till ökad dokumentation för att hålla ryggen fri), höjda effektiviseringskrav toppat med nedskärningar och besparingsåtgärder.

Nervöst började högermänniskor som tjänade storkovan på systemet med konkurrens, hävda att det var den progressiva pedagogikens fel att allt gick åt helsike. Och visst hade den sin beskärda del, i sammanhanget. För när det inte längre var självklart att en förberedd och påläst lärare skulle berätta, visa och instruera sina elever utan endast "handleda" dem genom deras egna "fria kunskapsökande", blev planeringstiden heller inte lika central.

Lärarens för- och efterarbete var en kostsam historia och borde enligt alla uträkningar gå att plocka bort. Eller skära ned till ett minimum. Något som fick ambitiösa lärare att jobba gratis övertid för att få lektionerna att fungera. Varför? För att det är ett pinsamt helvete att komma helt oförberedd till en viktig konferens man förväntas leda, det vet alla som någon gång kommit oförberedd till en viktig konferens man förväntas leda.

Och samtidigt, som av en slump, var denna typ av lärarroll - utan planeringstid, med maximerad tid i klassrummet - extrembillig för arbetsgivaren. Tänk så det kan bli!

Effektiviseringskrav, konkurrensutsättning och kundtänk, kontroll och granskning, orimliga krav. Ekvationen gick inte längre ihop. Lärarna brände ut sig, en efter en.

- Lärare kan väl googla fram lektionsuppgifter på nätet, sa kommunpolitikern och tog en till mazarin. Hämta uppgifter från någon lektionsbank? Hur svårt kan det vara?

- Våra lärare vill ha professionsprogram, hög lön, tjusiga karriärvägar och en digitaliserad skola i ständig utveckling, sa lärarfacken och tog också en mazarin. Här, ta en mazarin vettja, Jocke!

- Tack, sa mediegurun och tog en mazarin. Lärare som inte kan namnen på aktuella influencers och inte använder it på varje lektion är stolpskott. De borde kickas. Anlita mig som utvecklingskonsult på er skola för 100 000 spänn så ska jag tala om det för dem.

- Men åh vad spännande! sa lärarfacken och grävde i den stinna plånboken med medlemsavgifter. Berätta mer!

Alltmedan lärarna själva låste in sig på toaletterna och grät över en ständigt ökande arbetsbelastning och ett omöjligt uppdrag som fick deras kroppar och själar att gå sönder. För det låg ju på dem att nå de skyhöga målen med alltmer begränsade resurser. Det låg ju på dem att få eleverna godkända, till vilket pris som helst. Och av omtanke om eleverna, betalade de med sin hälsa. Eller med glädjebetyg. Det var bara att välja. Hela konceptet var ett klockrent recept på hur man underminerar och nedmonterar tjänstemannarollen. För att sedan misstro den och skrika på rigorösare kontroller, när läraren, inom rådande system, misslyckades.

Allt mätande, all dokumentation, all växande administration, all förpappring sög musten ur lärarna. De orkade inte hålla masken längre.

– Lärarna gråter. De behöver mindfulness-kurser, pepptalk-föreläsningar och en massagestol till lärarrummet, sa skolcheferna och tog den näst sista mazarinen på fatet.

– Lärarna lämnar våra skolor, sa kommunerna indignerat. Jaha. Då måste vi jobba på vårt varumärke så att vår kommun upplevs som positiv. Då kommer lärarna nog tillbaka. Vi hyr in några svindyra konsulter som får jobba med det. Åh, titta! En mazarin. Precis vad vi behövde. Tackar tackar! Den äter vi medan vi maskerar våra nya besparingskrav som satsningar.

– Gud vad gnälliga lärarna är, sa föräldrakunderna. Och inte begriper de hur mitt barn lär sig saker heller. Min lille Putte har stora behov. Han är mycket unik. Var god läs kravlistan här. Och varför har skolan inte köpt in mazariner till våra barn också? Det är ju slut på faten. Var är barnperspektivet i dagens skola? Det här anmäler vi till Skolinspektionen och Barn- och elevombudsmannen, genast.

Borta var bildningsskolan. Borta var enhetsskolan. Borta var skolan som samhällsbärande kitt.

Borta var läraren som tjänsteman.

Svensk skola skakade i sina grundvalar. Skolskeppet tog in vatten. Alla såg men ingen vågade göra något. Politiker och myndigheter var

oförstående och försökte på sin höjd lappa och laga med mer eller mindre populistiska förslag:

Betyg i ordning och uppförande!
Mobilförbud!
Kepsarna skall av!
Elever måste lära sig veta hut!
Fler betyg i lägre åldrar!
Mer kontroll!
Lärare behöver mer fortbildning i... (infoga valfritt ämne)!
Mer individanpassad undervisning!
Fler extra anpassningar!
Mer digitalisering!
Mindre dokumentation! (Fast mer extern kontroll vilket skapar dokumentation.)
Fler nationella prov
Mer systematiskt kvalitetsarbete!
Mer kollegialt lärande!
Mer fortbildning!
Nolltolerans mot skolor som är dåliga! (Vad är en "dålig" skola? Jo, en skola som inte lyckats locka till sig resursstarka elever.)
Fler skyldigheter för lärare och rektorer!
Fler karriärvägar för lärare (fler lätsastitlar och färre lektioner)
Fler coachande specialpedagoger!
Fler inspektioner av allt och inget! (Skolinspektionen är INTE nöjd!)

Samtidigt var lärarbristen skriande. Och undra på det.

För vem vill bli en arbetslivsslav efter fem års utbildning och med ett studielån på 300,000?

New Public Management hade blivit en kultur. En för skolan främmande effektiviseringskultur som fick lydiga lärare att arbeta, prata och prioritera helt annorlunda än när skolan fungerade. Och lärare med yrkes stolthet och integritet, att gå under eller söka sig till andra yrken.

I den rådande skolkulturen var det svårt att få något verkligt gjort. I den rådande skolkulturen måste man leka jobb för att överleva. Viktoria gjorde sitt bästa för att leka jobb. Hon gjorde sitt allra bästa.

Medan hennes liv, elevernas och skolsverige föll samman mitt framför hennes ögon.

LÄRARE MÅSTE BLI BÄTTRE PÅ ATT

- Lärare måste bli bättre på att inkludera elever med behov av särskilt stöd
- Lärare måste bli bättre på att göra flickor intresserade av militärtjänstgöring
- Lärare måste bli bättre på att hantera barns psykiska ohälsa
- Lärare måste bli bättre på att få alla elever att lyckas
- Lärare måste bli bättre på att stötta elever att hantera sina mobiler på bästa möjliga sätt.
- Lärare måste bli bättre på att undervisa om privatekonomi
- Lärare måste bli bättre på att anpassa undervisningen efter varje enskild elev
- Lärare måste bli bättre på att bemöta diskriminering i klassrummet
- Lärare måste bli bättre på att förbereda Auschwitzresor
- Lärare måste bli bättre på att främja bra matvanor hos eleverna
- Lärare måste bli bättre på att få elever att röra på sig
- Lärare måste bli bättre på att ge eleverna trygghet
- Lärare måste bli bättre på att få hemmasittare att gå i skolan
- Lärare måste bli bättre på att ge alla elever stöd
- Lärare måste bli bättre på att ta hand om elever som flytt
- Lärare måste bli bättre på att utvecklas
- Lärare måste bli bättre på att sätta betyg
- Lärare måste bli bättre på svenska som andraspråk
- Lärare måste bli bättre på digital kompetens
- Lärare måste bli bättre på specialpedagogik
- Lärare måste bli bättre på ledarskap
- Lärare måste bli bättre på att forska
- Lärare måste bli bättre på föräldrakontakt
- Lärare måste bli bättre på att förstå invandrarelever
- Lärare måste bli bättre på att undervisa om klimatförändringar
- Lärare måste bli bättre på att undervisa om sex och samlevnad
- Lärare måste bli bättre på att undervisa om kost och hälsa
- Lärare måste bli bättre på att lära eleverna läsa och skriva
- Lärare måste bli bättre på att uppmuntra elevers kreativitet
- Lärare måste bli bättre på källkritik
- Lärare måste bli bättre på it i undervisningen
- Lärare måste bli bättre på att samarbeta

- Lärare måste bli bättre på entreprenöriellt lärande
- Lärare måste bli bättre på att motverka sexuella trakasserier
- Lärare måste bli bättre på extremism
- Lärare måste bli bättre på psykisk ohälsa bland unga
- Lärare måste bli bättre på likvärdig bedömning
- Lärare måste bli bättre på att undervisa om pensionssystemet
- Lärare måste bli bättre på att undervisa i trafik kunskap
- Lärare måste bli bättre på att lära ut personlig hygien
- Lärare måste bli bättre på att utvärdera och utveckla undervisningen
- Lärare måste bli bättre på att erbjuda elever extra anpassningar
- Lärare måste bli bättre på att identifiera radikaliserade terrorister
- Lärare måste bli bättre på elevdemokrati
- Lärare måste bli bättre på att förhindra framtida terrorism
- Lärare måste bli bättre på att förhindra självmord bland eleverna
- Lärare måste bli bättre på att motverka nätmobbning
- Lärare måste bli bättre på att förbereda ungdomar för yrkeslivet
- Lärare måste bli bättre på sina ämnen
- Lärare måste bli bättre på att undervisa
- Lärare måste bli bättre på att skapa studiero i klassrummet
- Lärare måste bli bättre på att hantera hot och våld i klassrummet
- Lärare måste bli bättre på att lära elever att hantera mobiltelefoner
- Lärare måste bli bättre på att
- Lärare måste bli bättre
- Lärare måste

UNDERBARA ELEVER

Viktoria står vid kopian intill rektorsexpeditionen och kopierar. Med sitt monotona läte tuggar kopian hetsigt i sig originalet och spottar sedan raskt ur sig kopia efter kopia. Precis när Viktoria kväver en gäspning och istället tar en klunk kaffe, känner hon en stadig hand på sin axel.

– God morgon, Viktoria!

Det är rektorn Eva Sjöstedt. Hon ler brett och strålar mot Viktoria med sina vackra blå ögon.

– Vilka underbara ettor vi har fått till Barn och Fritid i år, utbrister hon och slår ut med armarna. Ett härligt gäng ungdomar! Det är så fantastiskt att se dem spralla runt i korridorerna och liksom bara vara sig själva.

– Jaha...?

För sent förstår Viktoria att hon förväntades bekräfta sin chefs entusiastiska ord om deras nya elever. Och att chefens ord nog handlade om någonting större. Någonting utöver de underbara eleverna. De handlade om skolans anseende och framtid och kanske även om Viktorias inställning till skolans anseende och framtid. Och hennes inställning till rektorn, som ju varande chef över denna framgångsrika institution.

Men tillfället är förbi och rektorn seglar vidare.

Kopian tystnar.

Begrundande samlar Viktoria ihop kopiorna. Det är trettio stycken. Var sin till eleverna i Barn- och Fritidsklassen och en kopia till henne själv. 29 kopior om satsdelar, varav övervägande delen kommer att knölas ihop till bollar, segelflygplan, rivs i bitar, bli paketering av använda snusar, tuggummin eller bara lämnas kvar, orörda på bänken under eller i bästa fall efter lektionens slut.

29 kopior till 29 underbara elever på en lika underbar skola där rektorn ser och bekräftar alla medarbetare och alla barn med sitt stora breda leende.

Viktoria går.

Kvarglömmt i kopiatorn ligger originalet.

Det värsta är att jag alltid var på er sida. Ni förstod det inte. För ni var tonåringar, med tonåringars impulsiva hjärnor och tonåringars önskan att slippa jobba, att slippa anstränga sig, att hitta genvägar.

Men så var det. Jag var på er sida. Det var er jag kämpade för. Er rätt till kunskap. Er rätt till ett liv med möjligheter att göra precis vad ni ville, möjligheten att bli vad ni ville. Ni förstod inte det. Men det var er jag kämpade för.

I ett system som gjorde allt för att ni skulle misslyckas. Inte av illvilja, så enkelt är det inte.

Alla de där vuxna runt om er, era föräldrar, specialpedagogerna, mentorerna rektorerna, lärarna - alla ville hjälpa er. Så var det naturligtvis. Men som jag ser det, tog de ifrån er möjligheten att lära. De sa till er att ni var oförmögna. Ni trodde på dem. Varför skulle ni inte göra det? Dessutom var det behagligast och minst arbetsamt så. Och för skolan var det billigare.

Men lärande är ingenting som går av sig själv. Det är ett jävöla slit, helt ärligt. Hjärnan vill inte lära sig läsa. Den är inte programmerad att låta ett ljudande språk symboliseras av tecknade krumelurer på ett papper. Nervocellerna vill inte. De stretar emot. Enda sättet att lyckas är att träna, träna och träna ännu litet mer.

Det var vad vi vuxna skulle hjälpt er med. Men vi svek er. Av ekonomiska skäl. Av ideologiska skäl. Av naivitet. Det förlåter jag oss aldrig.

Kevin.

Jag vill att du ska veta att jag var på din sida. Alltid. När jag kämpade för att du skulle göra instuderingsfrågorna, läsa till proven, studera texterna du fick, var jag på din sida. Det var ditt liv det handlade om. Inte mitt.

Jag vill att du ska veta att jag var på din sida. Alltid. När jag kämpade för För jag visste att du kunde klara det. Det betvivlade jag aldrig. Du är en smart kille. Vi hade klarat det.

Men du stretade emot. Du obstruerade, hotade och hatade. För du visste att det fanns ett enklare sätt, nämligen att slippa jobba. Och sedan gillade du makten du hade över mig. Sådan var du. Det är okej. Men svensk skola lät dig hållas. Det är inte okej.

Ändå skall ingen skuld läggas på dig. Du var 16 år. Vilken 16-åring väljer hårt arbete före lättja?

Skulden är vuxenvärldens som gjorde dig till kund. Inte din.

Din katastrofala skolgång förlåter jag oss aldrig.

LISTA PÅ SKOLANS PROBLEM, ENLIGT VIKTORIA

- Styrmodellen New Public Management som tvingar lärare att lägga allt krut på synlig dokumentation för att ha ryggen fri, istället för på undervisning och verkligt lärande. Att leka jobb (Att göra eller dokumentera - det är inte längre frågan.)
- New Public Management som skapar behov av gigantiska kontrollapparater och rigorös byråkrati.
- Politiker som är oinsatta, okunniga, ointresserade, populistiska medlöpare. Fega as!
- Kommunens återkommande besparingar som slår hårt mot skolornas verksamhet men lanseras som satsningar, alternativt "effektiviseringar".
- Lärarfacken som består av en bedrövlig samling mazarinkonsumenter tillika karriärister i toppen, som lojt lägger alla resurser på peppiga kampanjer med handhjärtan, snarare än på att strida för lärares orimliga arbetssituation.
- Individerna före det gemensamma på bekostnad av majoriteten individer.
- Att lärare gått på NPM-kulturen och använder ord som "medskapare", "utmaning", "lärmiljö", "lärande organisation", "systematiskt kvalitetsarbete" utan tillstymmelse till kritiskt tänkande.
- Karriärtjänster som splittrar kåren, snarare än enar den.
- Den oreglerade skolmarknaden där människors skattepengar går till företagens vinster istället för till skattebetalarnas egna barn.
- Skolmarknaden där onödigt konkurrens mellan skolor skapar stress, förljugenhet, oförutsägbarhet, och fokus på marknadsföring av skolan (även om den i själva verket är kass!) istället för på kunskap.
- Skolmarknaden där konkurrensen leder till att skolor tystar allvarliga problem eftersom de är rädda för att ryktet kommer att få elever att välja bort skolan.
- Skolvalet som skapar vinnarskolor och förlorarskolor och sorterar elever - helt i onödan.

- Elevpengen som ger all makt åt föräldrarna (som blir kunder) som med sin elevpengspåse utövar påtryckning tills de får som de vill. (Inte alltid elevens bästa).
- Individanpassad undervisning (blir alltid på låtsas. Verkligt lärande uteblir).
- Betyget F som skapar ett enormt merarbete för läraren och en galen press att godkänna elever utan prestationer eller tillräckliga kunskaper.
- Mantrat: "Alla ska med!" (På bekostnad av majoriteten).
- Att elevens prestation anses bero på lärarens förmåga att skapa engagemang (skapar ansvarlösa elever och rädda lärare).
- Skolinspektionens nitiska granskningar av ickefrågor som alltid går ut på att läraren misslyckats på något sätt (luftslopp och papperstigrar).
- Läroplanernas floskulösa, abstrakta skrivelser som kan betyda allt eller inget. (Landar oftast i inget.)
- Lärarutbildningens konstruktivistiska kunskapssyn. (Jodå, den finns visst!).
- Lärarutbildarnas förnekelse när anklagelserna om deras konstruktivistiska kunskapssyn haglar.
- Den hysteriska it-vurmen som omfamnas av lärare, utan förmågan att tänka själva och som istället gör karriär på att vara "moderna" och framtidstroende.
- Det okritiska hyllandet av korkade men verbala skolguruser.
- Lärare som fostrats att bli forskningsreproducenter utan egen tankeverksamhet.
- Inspirationsföreläsningsindustrin.
- Matrishelvetet.
- Kunskapssynen där bildning och faktakunskaper är förlegat och "förmågor" avbockningsbara.
- Extra anpassningar som handlar om att trixa upp elever som inget kan på E, genom diverse åtgärder som egentligen handlar om nivåsenkningar.

MED ELEVERNAS BÄSTA I FOKUS

”Elevhälsan är den delen av skolans organisation som ansvarar för att eleverna har en så väl fungerande undervisningssituation som möjligt. Den ska bidra till att skapa skolmiljöer som är bra för elevernas lärande, utveckling och hälsa.

I elevhälsan ingår skolläkare, skolsköterska, skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Tillsammans ska de omfatta medicinsk, psykologisk, psykosocial och specialpedagogisk kompetens.

Elevhälsan har sambandet mellan lärande och hälsa i fokus. Arbetet ska verka förebyggande och hälsofrämjande – men ska även stödja elevernas utveckling mot målen.

Verksamheten är lösningsfokuserad och har ett salutogent perspektiv – det betyder att man koncentrerar sig på faktorer som skapar och bevarar hälsa snarare än problemen. Elevhälsans arbete ska hela tiden följas upp, utvärderas och utvecklas.”

(Psykologiguiden)

Varje vecka gick Viktoria till EHT-teamets drop-in med svåra och akuta elevärenden. Med på mötena satt en biträdande rektor, en skolsköterska, en SYV, en skolpsykolog, en kurator, en specialpedagog samt Viktoria.

Dropin-tiden var 15 minuter och var Viktoria riktigt effektiv, lyckades hon dra ett eller ibland två elevärenden på den tiden. Med en aldrig sinande ström av problemelever fyllde hon raskt upp sina 15 minuter och bokade genast en ny tid nästkommande vecka. Ärendena var tunga och svåra.

Denna dag var inte ett undantag.

– Engla far illa hemma, hennes mamma är arbetslös, mår psykiskt dåligt och de bråkar mycket. Hon berättade för mig att hon driver runt på stan på nätterna för att hon inte vill gå hem. Ibland somnar hon på lektionerna och har svårt att hänga med. Jag undrar om det inte är

droger inblandade också. Igår sludrade hon när jag talade med henne och hon verkade inte helt närvarande.

Skolkuratoren nickade och började bläddra i sina papper.

– Mmm, ja just det, du har varit här om Engla tidigare, om jag inte minns fel?

– Det stämmer. 11/11 var jag här. Och 3/2. Och så nu då... Igen.

– Jamen titta! svarade skolkuratoren upprymt och tittade upp från pärmen med dokumentation med ett pekfinger kvar i det. Här är hon! Henne minns vi ju. Engla Josefsson. Bor i Vrängsved med sin mamma. Strulig skolbakgrund med mycket skol, bitvis hemmasittare. Föräldrarna separerade 2017. Hon har...

– Var det inte 2016 redan? avbröt SYV.

– Ursäkta?

– Föräldrarna separerade redan 2016. Så där står det fel.

– 2017 står det i mina papper, sa kuratorn syrligt, satte på sig läsglasögonen och granskade dokumentet. Jo, 2017 står det här, klart och tydligt!

– Men det kan faktiskt inte stämma, invände SYV. Englas mamma bor alldeles i närheten av min son, som flyttade till Tamsö med sin familj redan hösten 2016, och då var hon nyseparerad, det minns jag alldeles bestämt.

– Jaha, ja om du är helt säker på din sak, då får väl jag ändra i mina papper då, sa kuratorn misslynt. Så att det blir rätt. Det är lätt gjort. Har någon ett sudd?

– Alltså, det slår mig nu att vi verkligen borde bli mer digitala, inflikade biträdande rektor och skruvade ängsligt på sig. Här sitter vi och bläddrar i pärmar och skriver med penna och suddar med sudd. Det här känns bara så 80-tal. Skolinspektionen skulle pricka oss direkt om de såg oss.

Det måste väl ändå finnas något digitalt dokumentationssystem som vi kan köpa in för detta ändamål, sekretessen till trots? Låt mig undersöka saken med Bettan på admin och återkomma.

Han öppnade locket till sin laptop och började skriva.

Irriterat snörppte skolkuratorn på munnen.

– Den dokumentation jag får över mötena följer alla regler, sa hon ansträngt. Ibland blir det såklart fel men det kommer det definitivt att bli även med ett digitaliserat system. Jag ska säga att...

– Om jag får återgå till Engla, avbröt Viktoria så har hennes skolresultat fallit drastiskt det senaste året. Jag vill minnas att jag nämnde detta när jag var här i november. Så min fråga är - vad har hänt sedan dess? Vilka insatser har gjorts?

– Jomennisst, här står det: "11/11. Englas skolresultat kraftigt försämrade", högläste skolkuratorn från den analoga, och därför enligt rektorn förkastliga, dokumentationen i pärmen: "Mentor mycket oroad för hennes situation. EHT-teamet dokumenterar oron med uppföljning snarast".

– Jaha, sa Viktoria. Detta var i november. Samma sak i februari. Hur går vi vidare nu?

– Har du en fin kontakt med henne, frågade skolpsykologen med dov stämma, lutade sig fram över bordet.

Viktoria såg häpen ut.

– Ja, så bra kontakt det nu går att ha med någon som skolkar mycket.

– Har du föreslagit att hon skall uppsöka kurator? frågade skolpsykologen. Ja, själv tar jag ju inte emot elever i samtal för jag arbetar ju inte direkt med elever utan...

– ... har en konsultativ och utredande roll här på skolan, fyllde Viktoria i. Ja, jag vet. Hörni, jag har lektion snart och våra femton minuter är

nästan slut så jag skulle önska att vi tillsammans kunde bestämma hur vi går vidare med Engla. Vi kan liksom inte avvakta längre nu. Nu bör vi väl ändå soc-anmäla?

– Jaha! Jaha! Jag ser här klart och tydligt i mina papper att du bett henne uppsöka mig, sa kuratorn, pekade i sina papper och tittade därefter triumferande på biträdande rektor som tyvärr inte gav någon notis om henne då han var fullt upptagen med att skriva på sin laptop.

– Ja, sa Viktoria. Det har jag. Flera gånger. Men hon går aldrig, hon bara struntar i tiderna hon får.

– Nej, det här duger inte. Nu måste vi göra något. Vi måste kalla henne igen, sa skolsyster bestämt. Vem kallar? Gör du det, Viktoria?

– Vi har gjort det ett antal gånger och hon dyker aldrig upp, sa Viktoria stressat och tittade på klockan. Vi måste nog ta nästa steg nu. Vilket är det?

– Lugn i stormen, sa SYV. Nu dokumenterar skolkurator Marianne det som sagts idag och så försöker vi kartlägga förutsättningarna för en åtgärd. Viktoria, du informerar Engla om att hon är kallad till samtal hos kuratorn. Antecknar du det, Marianne? Det finns inga skäl att hasta utan här måste vi gå grundligt tillväga och få alla fakta på bordet innan vi agerar.

– Men herre gud, vi vet ju redan allt om flickan och hennes situation, utbrast Viktoria frustrerat. Vi står ju bara och stampar på samma fläck! Vad i hela fridens namn är vitsen med de här mötena om ingenting sker förutom en satans massa dokumentation? Skit samma, jag soc-anmäler själv!

Det blev tyst.

Förutom knattrande från biträdande rektor som hade passat på att googla på olika dokumentationssystem och nu hade en intensiv mejlkorrespondens med Bettan på admin om eventuella upphandlingsregler. ”Kostnaden är ointressant!!!” skrev studierektorn med emfas och kände sig mäkta stolt över att åtminstone han på hela

skolan hade hjärtat i verksamheten. Ingen i personalen skulle behöva stå med en undermålig dokumentationshantering, så länge han var skolledare, det var då ett som var säkert.

– Jamen då så, sa kuratorn och bröt tystnaden. Då skriver jag ned datum för detta möte och så gör vi en uppföljning om några veckor. Du bokar tid med oss som vanligt, Viktoria? Viktoria?

Två gånger i veckan hade EHT-teamets metafolk sina drop in-tider. Dessa varade i två timmar, d.v.s. fyra timmar i veckan. 10 % av sju högvärlönde personers tjänster, ägnades alltså åt detta meningslösa pladder, som i praktiken kunde varit en 70 %-ig lärartjänst.

En billig kostnad för att ha ryggen fri vid inspektioner, tänkte Viktoria bittert där hon skyndade på väg till sin nästa lektion.

Det var sista gången hon uppsökte skolans EHT-team för en dragning. Nu stod hon helt ensam med eleverna. Vilket hon i ärlighetens namn hade gjort hela tiden.

ATT HA RYGGEN FRI

Det viktigaste är att ha ryggen fri. Du får inte säga det högt, men allt handlar om att ha ryggen fri. Du dokumenterar för att ha ryggen fri.

Om du ställer in lektioner, gör inget. Om du sätter för höga betyg, gör inget. Om eleverna inte lär sig något, gör inget. Om du inte hinner planera dina lektioner, gör inget. Ingenting av värde gör något. Så länge du har ryggen fri.

Se till att du har ryggen fri.

Dokumentera allt du "gör" med ett "professionellt språk" så det märks att du är professionell. Det är dig de granskar och hugger, om någonting går snett. Dokumentera mera, så går du fri.

Det är a och o i det här yrket att ha ryggen fri.

Se till att du har ryggen fri.

KOLLEGIALT LÄRANDE OCH MATRISER (ELLER "SVENSK SKOLA - EN SNITSLAD BANA TILL E.")

Så *äntligen* var det då dags för Viktorias nya gymnasieskola att börja jobba med *kollegialt lärande - i praktiken!* Det handlade enligt rektors utskick om att "utveckla ett kunskapsperspektiv på organisationen och bygga lärande strukturer där man samverkar och utvecklas som team". Och en massa andra floskler om dynamiska processer, strategiskt kvalitetsarbete och utvecklande arbetssätt som Viktoria var för stressad och ointresserad av för att orka läsa igenom.

*Wikipedia: Kollegialt lärande är en sammanfattande term för olika former av kompetensutveckling där lärare genom strukturerat samarbete tillägnar sig kunskap för att utveckla undervisningen. Det innebär att diskutera undervisningssituationer och didaktiska frågor, att lyfta upp problem och svårigheter samt att kritiskt granska inte bara andras arbete utan även sitt eget.

Eftersom Viktoria varit förskonad från lärarvärldens alla flugor och trender då hon varit utanför skolvärlden de senaste tio åren, googlade hon genast kollegialt lärande men blev inte särskilt mycket klokare av det. Det verkade handla om någon sorts diskussion, lärare emellan. Sådana samtal som på hennes tid förts informellt vid kopian eller runt fikabordet men som nu fått en flådig akademisk term och skulle systematiseras och beordras av rektor.

Viktoria fann det bäst i att försöka finna sig i situationen, liksom hennes kollegor, som i ärlighetens namn var snäppet bättre än hon på att agera funktionella idioter.

*Wikipedia: Begreppet funktionell dumhet, myntades av Mats Alvesson, professor i organisationsforskning, och är en beskrivning av när välutbildade människor håller god min inför tomma floskler och möten som egentligen är slöseri med tid. En svag förmåga till reflektion och kritiskt tänkande är enligt Alvesson den viktigaste framgångsformeln för de som vill göra karriär i dagens Sverige.

Istället för att planera sina lektioner hade alltså skolans tio förstelärare noggrant läst in sig på *kollegialt lärande* i olika rapporter för kollegialt lärande kan, som alla vet, struktureras på många olika sätt och den modell man väljer beror på förutsättningarna och vad som passar bäst i det sammanhang man befinner sig. Learning study, lesson study, learning walks, co-teaching, kollegial handledning, forskningscirkel eller aktionsforskning - ja floran av pedagogiska modeller var lika rik som bred och allt gick att föreläsa och skriva böcker om, för den förstelärare som kände sig manad. Och det gjorde många.

När så skolans förstelärare hittat en modell de tyckte lät bra, hade de ägnat många timmar åt att föra in modellens olika steg i ett Excel-ark, så att alla lärare skulle se hur vetenskapligt och seriöst det hela var.

Första steget i processen var att lärarna tillsammans skulle identifiera vilka kunskaper och förmågor eleverna behövde för att nå målen, vilket krävde en studiedag, under vilken eleverna satt hemma och spelade dataspel och lärarna satt runt ett bord och skrev läroplansfloskler på post-it-lappar i olika färger och åt torra ostfrallor.

Nästa steg i modellen var att lärarna skulle identifiera de ämnesdidaktiska kunskaper och kompetenser som de själva skulle behöva för att hjälpa sina elever att nå dessa kunskaper och kompetenser. Även del två i modellen avhandlades under ett långdraget möte, denna gång efter skoltid mellan 17-20, vilket innebar att ännu ett antal lektioner blev styvmoderligt planerade den veckan, och lärarnas alla familjemedlemmar blev irriterade eller ledsna.

”Vad måste vi lärare lära för att våra elever ska nå måluppfyllelse?” hade försteläraren Camilla Lindberg skrivit på whiteboarden under mötet, vilket utlöste ett myller av idérika diskussioner bland lärarna på plats. Viktorias trumpna: ”Jag trodde det var eleverna som skulle lära sig saker” ignorerades av det lyriska lärarlaget, som lärt sig att gå igång på allt som handlade om abstrakta metadiskussioner. För det var ju ett kvitto på att de arbetade efter *forskning* och stod på *vetenskaplig grund*.

Efter dessa viktiga förberedelser var det så dags för själva kompetensutvecklingen, vilket innebar att alla lärare ställde in sina lektioner förutom försteläraren Camilla Lindberg som bjöd in de övriga

till sin lektion med en yrkesklass i Svenska 1, för att visa hur ett verkligt lärande *skulle gå till*.

Viktoria och hennes kollegor satt på stolar längst bak i klassrummet, som om de vore på bio, fast utan popcorn, och fick under en timme bevittna sin förstelärarkollega Camilla Lindberg, under det att hon självsäkert seglade runt i klassrummet med ett proffsleende klistrat på sina målade läppar, gjorde high fives med eleverna, klappade värstingar på axeln, skrockande skojade om deras coola kepsar och ashäftiga fidget spinners och kastade med sitt långa, kastanjebruna hår.

För solen har sin gång. 1938 blev Sirkka i Finland avstängd från lärarutbildningen eftersom hon deltagit och vunnit en skönhetsävling. Detta för att skönhetsävlingar var olämpligt för en blivande lärarinna.

Så var inte fallet 70 år senare. Numera var det närmast ett måste att se ut som en popstjärna när man var lärare. Hur skulle man annars kunna bli affischnamn på skolmässor och marknadsföra sina och skolans pedagogiska modeller efter att man skrivit en bok? Hade man varit med i en dokusåpa som Paradise Hotel eller Big brother var det nästan ännu bättre. Då kunde man ju relatera till eleverna på ett helt annat sätt genom sina egna erfarenheter av att stupfull en måndagsmorgon bajsa på sig på ryamattan i vardagsrummet, medan fem garvande kompisar filmade spektaklet och hinkade sprit. En erfarenhet det äldre lärarskräet fullkomligt saknade, vilket måste sägas vara en stor brist.

Efter lektionen var det dags för en pedagogisk diskussion där lärarna skulle komma med återkoppling till Camilla Lindberg.

– Det är viktigt att ni är helt ärliga och verkligen lyfter både det negativa och det positiva ni såg i mitt klassrum, kvittrade försteläraren, varvid lärarkollegiet hyllade hennes oerhörda kompetens och stora förmåga att nå värstingar, som utan Camilla Lindbergs godhet och värme, hade varit på drift och simmat runt som kriminella på samhällets mörka botten.

För en ny förstelärartjänst skulle snart utses och Camilla Lindberg hade i sin höga position som process ledare (sic!) och förstelärare, en hel del att säga till om när det gällde det utnämmandet.

– Jag tyckte det var så strukturerat att du inleder dina lektioner på exakt samma sätt varje gång, sa Michaela Eriksson ivrigt. Ja, jag vet ju att skolan har en mall för hur allas lektioner ska börja och sluta men...

– Den finns på intranätet, svarade Camilla Lindberg leende. Hoppas att ni alla följer den så att vi, genom denna enkla standardisering, kan göra lektionerna så trygga som möjligt för våra elever.

– Va? Har det blivit otryggt att börja och sluta lektionerna på olika sätt? viskade Viktoria frågande till kollegan Ingela Mattson som satt bredvid henne runt konferensbordet. Ingela Mattson hann inget svara förrän Michaela Eriksson ivrigt fortsatte:

– Och så klokt att du skriver ned syfte och mål med dagens lektion på tavlan, så att alla elever verkligen förstår varför de är där och vad verksamheten den lektionen ska leda till. Utan den vägledningen skulle de ju inte förstå *någonting*.

– 60 minuters undervisning i ett svep kan vara en utmaning för många elever, sa Camilla Lindberg med låg röst, fylld av skälvande intensitet. Därför förbereder jag alltid klassen hur lektionen är upplagd, genom att skriva ned vad vi ska göra, när vi ska göra det och varför vi ska göra det. Det handlar om att skapa trygghet och struktur. Så här gör jag!

Hon började skriva på tavlan:

Lektionsupplägg

1. Spontant skrivande till klassisk musik (Orkar du inte skriva, kan du luta dig tillbaka och chilla litet. Eller rita något. Kommer du försent, gå in försiktigt så att du inte stör kompisarna.) (15 minuter)

2. Bikupsdiskussion. Diskutera den filosofiska frågan: *Vad är kärlek?* Jobba efter matrisen för hur ett konstruktivt samtal ska gå till. OBS: Det finns inga rätta svar! (10 minuter.)

3. Helklassdiskussion. *Vad är kärlek?* OBS: Det finns inga rätta svar. (5 minuter.)

4. Benstreckare (5 minuter.)

5. Kahoot (10 minuter)

6. Aktivitet för att stimulera kreativiteten: Vi dansar järnet tillsammans!
Diskjockeys: Hugo och Sanna. (5 minuter)

7. Exit ticket: Har vi lärt oss det vi skulle? Hur märker vi det?
Självskattning utifrån utvärderingsmatrisen. (10 minuter)

– Som på dagis, väste Viktoria till Ingela Mattson. Det enda som fattas är en flanellograf för att markera fruktstunden med ett äpple. Och vilket jäkla tjat om matriser, hela tiden...

– Tydlighet, sa Camilla Lindberg och såg stint på dem, en efter en. Vi lärare måste vara tydliga med eleverna. I synnerhet med elever med diagnoser. För dem är denna tydlighet a och o för att de alls ska kunna fungera.

Hon gick fram till whiteboarden och skrev: TYDLIGHET. Sedan vände hon sig till kollegiet, som en drottning mot sitt hov:

– Här på skolan vill vi att våra elever ska veta och förstå hur och vad de ska göra för att kunna nå sin fulla potential. Det är vår uppgift att konkretisera lärandet. Alla våra elever ska ha möjlighet att bemästra sitt eget lärande och alla våra elever ska veta hur de ska göra för att växa i sitt lärande. Synligt lärande. I alla ämnen. För alla elever. Alltid.

Kollegorna nickade ivrigt och antecknade ”TYDLIGHET” i sina digitala anteckningsblock. Förutom Annika Svärd som var dyslektiker - för grav dyslexi hindrar ju inte att man blir svensklärare - och skrev ”TYDIGHET” på sin padda.

”FORMULERA PROGRESSIONEN”, skrev Camilla Lindberg sedan på tavlan och vände sig om till sitt hov igen:

– Om våra elever ser *hur* och *vad* de ska göra för att utvecklas, kommer de också att göra det. Vårt mål är att bli experter på att ge våra elever konkreta och begripliga matriser och undervisa dem enligt dessa. Då får

alla våra elever möjlighet att höja sina prestationer. Alla elever har rätt till möjligheten att nå ett A!

– Gud så fint, utbrast Janet Björklund tårögt och skrev ”Alla elever har rätt till A” i sin digitala anteckningsbok.

– Och sen tyckte jag det var så bra med din matris för hur man skriver en insändare, fortsatte Janet Björklund. Tänk, Camilla, alla dina elever fick ihop en insändare. Alla! Om inte det är en kvalitetsmarkör, så vet inte jag...

– Det handlar om att äga sitt eget lärande och sin egen skrivutveckling, sa Camilla Lindberg med mjuk men bestämd röst. Att främja ledarspår gällande hjälp och stödprocesser som syftar till fokus och utveckling av kunskapsperspektiv som kan leda till organisationslösningar som främjar lärande strukturer.

– Jävla skitfloskler, väste Viktoria till Ingela Mattson. Om läkare skulle låtsasprata sådär med varandra skulle folk dö. Men ingen dör i skolan. Där sker endast en långsamt bildningsdöd, främst av underklassen som inte kompenseras av föräldrarna. Därför tilläts galskaperna.

Ingela Mattsson skruvade nervöst på sig. Den snart utlysta förstelärartjänsten var i fara.

– Säg att du har elever som känner sig osäkra på hur man skriver en insändare, fortsatte Camilla Lindberg. De kommer inte igång. De förstår inte hur skrivprocessen går till. I dessa fall är lärandematrисerna inom olika textgenrer en absolut nödvändighet. Eleverna får jobba efter matrisen och vips så har de en text. De kan sedan använda matrisen som en checklista för att stämma av, så att de fått med den aktuella textgenrens olika delar.

– Sjukt bra! utbrast Ingela Mattsson ivrigt som trots att hon var svensklärare, inte hade begåvats med någon vidare talang för att uttrycka sig väldigt, ej heller fått möjlighet att utveckla någon sådan förmåga på lärarutbildningen, då det där ansågs djupt kränkande att rätta studenternas språk. – En sån matris ska jag också använda. Mina elever kan inte heller skriva.

– Undra på det, när de aldrig läser något. De har ju inte fått lära in några ord att skriva med, muttrade Viktoria och skrev ”MATRIS” och sedan ”RÄRIS” och ”JASMINRIS” i sitt anteckningsblock.

– Eleverna behöver *verktyg* och *strategier*, sa Camilla Lindberg med emfas. Vi lärare bör därför erbjuda en verktygslåda med olika sorters *verktyg* som de kan använda sig av. Lärandematrisen som klassen jobbade med idag när de skrev sina insändare, innehåller sådana verktyg.

Hon pekade på matrisen som hon delat ut till sina elever under lektionen. Där fanns en insändares alla beståndsdelar prydligt uppräddade och uppdelade efter funktioner och med olika exempel på meningar som eleverna skulle kunna använda i sina texter. Här fanns exempel på meningar som eleven kunde skriva för att inleda sin text, exempel på meningar som eleven kunde avsluta sin text med, exempel på meningar som eleven kunde använda för att spalta upp sina argument med, exempel på meningar för att göra jämförelser och exempel på meningar att använda när man vill sammanfatta sin text.

– Eleven kan till exempel välja mellan meningar som ”Till att börja med anser jag att...”, ”För det första vill jag hävda att...” eller ”Inledningsvis skulle jag vilja...” sa Camilla Lindberg och pekade på en kolumn i matrisen. Jag har också gett exempel på meningar som eleven kan använda...

– Du ger dem en byggsats, sa Viktoria, efter att ha granskat Camillas Lindbergs välfyllda matris. Dina elever har egentligen bara att välja ut och sätta ihop ett antal av meningarna från varje kolumn och så har de en text. Må vara att den blir litet tunn. Men har eleven genom detta förfarande *författat* en egen text? Eller har eleven byggt ihop en text med de fraser du gett henne? Jag är djupt tveksam till sådan här ”modulpedagogik”, måste jag säga.

Om en knappål fallit till golvet i det ögonblicket hade braket i tystnaden fått dem att hoppa till.

Camilla Lindberg stirrade på henne.

– Modulpedagogik? Matrisen här är ett kraftfullt undervisningsverktyg

för effektivare respons och lärande. Det handlar om att lära sig att imitera! Imiterandet är - enligt all den forskning jag tagit del av och det är inte litet - en oerhört viktig del av läroprocessen.

- Ja, sa Viktoria. Men dina elever härmar inte. De staplar citat de fått av dig, på varandra. Utan citattecken. Camilla, det är inte ditt fel, fortsatte hon hastigt när hon såg förstelärarkollegans indignation. De högtravande läroplansmålen förutsätter att alla elever har en hög intelligensnivå och gedigna förkunskaper. Så är nu inte fallet, det vet ni också. 13 % av eleverna har en svag teoretisk begåvning vilket gör det omöjligt för dem att nå godkänt, även om de får stöd. I vår förtortsskola är det sannolikt ännu fler. Så när våra läs- och skrivsvaga elever skall undervisas utifrån läroplanens kvasiakademiska floskler, tvingas vi lärare jobba med matriser, modeller och verktyg för att det ska se ut som att våra elever lyckas. Men det är en bluff alltihop. Tyvärr.

- Nej, jag håller verkligen inte med, inflikade Janet Björklund nervöst. Jag tycker Camillas fina resultat talar för sig. Majoriteten av hennes elever har gått från F i svenska till E i svenska, tack vare de verktyg de fått.

- Undra på. Hon ger dem en snitslad bana till E, genmälde Viktoria sakligt, vilket fick hela lärarlaget att dra efter andan.

- Stopp, stopp, nu backar vi litet tycker jag, sa Camilla Lindberg, svalde några gånger och återfick sin professionella air. Hon var inte förstelärare för inte. Elevens lärande är det vi har i fokus, ingenting annat. Viktoria, du låter skeptiskt till detta och det är helt normalt, när man inte är inläst på ämnet. Jag föreslår att du läser litet om det du kallar "modulpedagogik" i den här boken: *Att lära sig att lära för att lära - genom lärandematriser*. Det är en sammanställning av aktuell, pedagogisk skolforskning på området av en mycket känd högskolepedagog från Karlstad.

- Åhå, sa Viktoria och tog emot boken med två fingrar som om den vore en giftorm. Svensk pedagogisk forskning. Hm, det var ju rysligt snällt av dig. Jag håller i och för sig på med tre skönlitterära romaner just nu, bland annat en av Kjell Westö som verkar mycket lovande, ett sorts dystopiskt familjeepos kan man säga men visst, himla kul med

pedagogisk forskning. Kan ju i alla fall inte skada. Eller... kan det, det?
Hm. Tack ändå då, hur som helst.

Skolgemensam uppstart

- Läraren skall vara på plats 5 minuter innan lektionen börjar och vara väl förberedd.
- Lektionsupplägg med exakta tidsangivelser skall skrivas ned i hörnet av white boarden.
- Läraren skall hälsa personligen på alla elever på ett vänligt sätt.
- Vid start av lektion ges någon form av signal, t. ex ett upprop eller ett rop
- Läraren ansvarar för att alla elever har fullt fokus på uppstarten
- Läraren genomför en klassgemensam aktivitet där läraren återknyter till föregående lektion för att skapa sammanhang.
- Läraren skall vara lyhörd och flexibel utifrån ”varje elevs dagsform”.

Varierad undervisning, metodik, innehåll under lektionspass

- Varje lektionspass skall innehålla varierade metoder (se försteläraarnas idébank på skolplattformen) för att öka elevernas måluppfyllelse.
- Inför varje arbetsområde skall läraren gå igenom mål, centralt innehåll, samt kunskapskrav, kopplade till området. Läraren ansvarar för att eleverna inte somnar under genomgången.
- Läraren skall *tala tydligt och långsamt* under genomgångarna.
- Läraren skall säkerställa förståelse *hos samtliga elever* genom en kort utvärdering eller reflektion, till exempel post-it, tummen upp, tummen ner.
- Läraren ska ha deadlines med avstämningar och kontrollstationer *under varje lektionsmoment*.
- Elever som når målen för lektionen innan utsatt tid för avslut, skall ges uppgifter som möjliggör en fortsatt utveckling. (OBS: *Särbegärvade* får ej glömmas bort!)
- Läraren skall hinna med att prata med varje elev minst en gång per lektion.
- Elever med läs- och skrivproblematik skall ha *anpassat material och anpassade uppgifter* (se individuella åtgärdsprogram).

Skolgemensamt lektionsavslut

- Kort utvärdering gällande pedagogens och elevens insats. Vad var toppen? Vad behöver förbättras? Vad vi har lärt oss? (post-it-lappar, tummen upp, tummen ner.)
- Läraren ska påminna om läxor, prov och inlämningar, lägga ut all information på lärplattformen samt mejla hemmen om detta önskemål finns.
- Läraren skall avsluta lektionen vid utsatt tid på schemat.
- Läraren ska ta avsked av alla elever individuellt efter varje lektion på ett vänligt sätt så att de vill komma tillbaka.
- Närvaron ska markeras digitalt i direkt anslutning till lektionen.
- Läraren ansvarar för att kontakta hemmet om eleven är under 18 år och frånvarat från lektionen utan giltigt skäl. Detta skall göras i direkt anslutning till lektionen.

FÖRSTELÄRAREN

Om Viktoria förstätt vad hennes egen vrånga, motsträviga inställning till NPM-skolan och alla dess fogliga tjänstehjon, skulle komma att ha för konsekvenser, hade hon antagligen gett upp ambitionen om en skola på riktigt och sällat sig i ledet. Kanske hade hon käckt fyllt i alla matriser, talat sig varm om inkluderingens positiva effekter i ”en skola för alla” på sociala medier, startat en förstelärary blogg och marknadsfört sig och Beckegårdsgymnasiet genom säljande reklamtexter som:

”Viktoria Eriksson - ”Leanad” lärarcoach med tio års erfarenhet som gymnasielärare och förändringsagent. Som lärare praktiserar jag en hållbar undervisning baserad på beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund. Genom ett entreprenöriellt, digitalt förhållningssätt i inkluderande och tillgängliga lärmiljöer, coachar jag mina elever och lärarkollegor till ett effektivt och medskapande lärande, där de äger och tar ansvar för sitt eget lärande. Kontakta mig så berättar jag mer om hur jag kan skraddarsy en föreläsning där du och dina kollegor får konkreta metoder, verktyg, strategier, mallar och matriser som stärker och skapar gynnsammare förutsättningar för lärarens föränderliga uppdrag att skapa samhällsmedborgare med framtidsförmågor i världsklass.”

Nej, såklart inte. Så lågt hade hon aldrig sjunkit. Men hon hade nog varit litet försiktigare i sitt bitande förakt för det skolsverige som vuxit fram. Och för de kollegor som verkade i det och okritiskt anammade det. Lärarna var numera en svag och splittrad kår, som försvagats bland annat genom sina egna fackförbund som med karriärtjänster och individuella lönesättningar, gjort lärarna till varandras motståndare.

I dagens skola var Viktoria en värdelös förebild som lärare betraktad. NPM-skolan premierade ungdom, livlighet, rörlighet och en hög förmåga att recitera floskler, ja, egentligen allt annat än att stå i klassrummet. Arbetsgivaren i en konkurrensutsatt skola måste dessutom ha många goda exempel att visa upp och marknadsföra verksamheten med. Av det skälet sågs undervisning numera inte som något som skulle förvaltas och förfinas som förr, utan snarare som något i ständig utveckling och förändring. Och läraren var den som skulle gå i bränschen

för det nya och moderna.

Tack och lov hade Beckegårdsgymnasiet många pedagoger som ville agera bokstavstroende förändringsagenter och verka för en skola i världsklass!

En av dessa var Camilla Lindberg som var förstelärare i *lässtrategier*. För så tokigt hade det blivit i världens bästa skitskola, att man kunde bli förstelärare i hart när vad som helst. Ju finare titeln lät desto högre blev lönen. Förstelärare i värdegrund. Förstelärare i demokrati. Förstelärare i skolutveckling. Förstelärare i matriser. Förstelärare i pedagogiska braskitar.

På Beckegårdsgymnasiet arbetade tio förstelärare febrilt med allehanda skolutveckling. På samma gång som hälften av skolans elever knappt kunde läsa en enkel tidningstext. Tänk så det kan bli.

– Det är så galet, klagade Viktoria bittert till sin bästa väninna - en bekymmersfri icke-lärare - då de satt en lördagskväll och delade på några flaskor billigt rödtjut. Där sitter vi dumskallar till lärare och arbetar fram lärandematriser om framtidförmågor och nyckelkompetenser för elever som inte ens klarar av att ta med sig läroböckerna till klassrummet. Haha, fattar du!

Nej, väninnan fattade inte men gjorde vad hon kunde för att stötta, genom att hålla upp ännu litet mer vin i den olyckligas glas.

Försteläraren Camilla Lindberg fattade dock både lärandematriser och säljande makt och hela skolgaloppen. Som skolans förstelärare stod hon för en medial framgångssaga som visades fram på Beckegårdsgymnasiets webbplats, på mässor och andra skoljippon. Hon gavs och tog plats. Ledde utvecklingsarbetet på skolan. Var rektor Eva Sjöstedts förlängda arm med ett delegerat ansvar för arbetslaget, budgeten och tjänstefördelningen. Camilla Lindberg åkte land och rike runt på olika studieresor och spred en positiv bild av Beckegårdsgymnasiet som valt att profilera sig som gymnasiet som ”där du som elev får utvecklas utifrån 21st century skills”.

Tillsammans med sina förstelärarkollegor svängde sig Camilla

Lindberg med begrepp som ”best practise”, ”kooperativa stödstrukturer”, ”lärmiljö”, ”dynamiskt mindset”, ”framtidskompetenser”, ”standardiserade framgångsfaktorer”, ”livslångt lärande”, ”värdeskapande undervisning” och ”hållbar utveckling”.

”Gårdagen tillhör det förflutna”, mässade Camilla Lindberg passionerat på en av alla konferenser på temat kollegialt lärande.

”Genom att implementera morgondagens digitala förmågor i dagens kunskapandeaktiviteter, kan vi ge varje elev förutsättningar att utveckla en unik läridentitet utifrån vilken var och en kan möta framtidens utmaningar så som de ser ut i övermorgon.”

Viktoria iakttog spektaklet med avmätt skepsis medan hon försökte hålla sig så långt borta hon kunde från förstelärarkollegornas överspända metoder som skulle ”modelleras” och implementeras och snö viktig planerings- och rättningstid från de stackars sistelärarna, som fick jobba ännu mer, eftersom förstelärarna ju var tvungna att jobba mindre för att hinna med att utveckla och avveckla och inveckla allt.

Men när Camilla Lindberg ville tränga sig in i Viktorias svenskundervisning genom att kräva att alla svensklärare på skolan skulle ”typisera” och ”matrissäkra” sin undervisning för att säkerställa att de alla ”jobbade språkutvecklande”, blev Viktoria förbannad.

– Vad tror du pysslar med som svensklärare? Klart som fasen att jag jobbar med att utveckla elevernas språk! Om du ursäktar är jag faktiskt den enda på den här skolan som jobbar språkutvecklande på riktigt. Hur? Genom att kräva att mina elever faktiskt läser böckerna istället för ”lyssneläser” på dem. Genom att kräva att mina elever gör ett skriftligt memoreringsprov istället för att spela in en podd eller göra ett - om du som ikt-pedagog ursäktar - skitdåligt filmklipp med mobilen.

Men det gjorde hon inte alls det, enligt Camilla Lindberg som på mässor och konferenser föreläste för andra konferenssugna förstelärare om ”Kreation för ett lärande och utvecklande kollegialt klimat i ett mångfaldsperspektiv” vilket fick Viktoria att vilja plocka fram rödpennan och utan pardon göra några jävligt språkutvecklande insatser för mänskligheten.

Viktoria insåg snart att det allra mesta av det nya som propagerades för, var oanvändbart och skadligt, eftersom det stal värdefull tid från traditionella och väl utarbetade arbetssätt. I synnerhet flosklerna om ett ”språkutvecklande arbetssätt” som blivit Camilla Lindbergs signum.

– Ett språkutvecklande arbetssätt, förkunnade Camilla Lindberg, där hon stod inför de slutkörda sistelärarna under en konferens, handlar om att initiera, välkomna och ge stort utrymme till diskussioner och låta elevernas egna upplevelser bli utgångspunkten för deras interaktion kring olika texter och medier. Det handlar om att tillåta en hög elevaktivitet och elevinflytande på lektionerna, att utgå från elevernas egna erfarenheter, att bygga broar, att ”samlära” och interagera i alla ämnen.

– För varje gång jag hör en förstelärare säga ”framtidensförmågor” eller ”strategiskt utvecklingsarbete” gör jag ett poängprov och lär ut tio nya fakta, morrade en modig lärare hämndlystet på twitter, efter ännu en lärarkonferens fylld av ”kollegiala utbyten”. För ordet ”matris” är kostnaden en lång diktamen och rättning med rödpenna. Återkommer om ordet ”lärstrategier”.

För på sina håll kokade det i leden.

Camilla Lindberg jobbade med lässtrategier, matriser, modellering, elevdemokrati, kollaboration och elevrespons. Viktoria jobbade med att lära ut ett redan existerande, allmänbildande kunskapsstoff.

Camilla Lindberg ledde ”sokratiska” boksamtal där ”utmaningen låg i att inte styra barnen i en viss riktning, utan att istället vara öppen för barnens egna subjektiva och visionära tolkningar”. Viktoria underkände alla elever som inte läst romanen och ändå pladdrade på.

Camilla Lindberg ”gav rikligt med exempel, mallar, verktyg och strategier, lät eleverna interagera kring texter för att skapa förståelse för texters strukturer och språkliga drag och tillät hög elevaktivitet och elevinflytande på sina lektioner”. Viktoria lät eleverna plugga på det som stod i läroboken och förhörde dem noggrant på innehållet.

De två lärarnas kunskapssyner kraschade vilt mot varandra. Men

Viktorias var i förtvivlad minoritet, både på skolan och i Sverige i stort.

Styrdokumentens floskler och fokus på färdigheter och förmågor, hade fått Sveriges alla lärare att fullständigt tappa fattningen. Istället för att faktiskt lära eleverna någonting, hade den konstruktivistiska devisen ”att lära sig att lära”, kommit att dominera klassrumspraktiken, med den katastrofala följden att eleverna lärde sig att pladdra på, snarare än att lära sig förstå och kunna.

Istället för att faktiskt *lära* sig vad substantiv, verb och adjektiv var, fick eleverna i den svenska skolan ”reflektera över grammatikens roll i samhället och resonera om huruvida vi människor exkluderar de som inte behärskar den tillräckligt, eller ej.”

Kundskolan drev lärarna rakt i händerna på den konstruktivistiska kunskapssynen och förstelärarna älskade det, för flosklerna fick dem att känna sig intellektuella och akademiskt betydelsefulla. Och inte blir en trist traditionell lärare, med traditionella uppgifter och traditionella läxförhör och prov, omskriven i pressen? Nej, marknadsföringen av försteläraren och skolan krävde mer spännande ingångar, gärna digitala sådana.

Skolans satsning inför nästa höst var: ”Lustfyllt lärande i anpassade lärmiljöer.” Camilla Lindberg hade redan börjat fila på sin nästa föreläsning: ”Få en funktionell läsning och skrivande som är inkluderande via systematiserad kartläggning och kompensation”.

Om det inte vore så bedrövt skulle man ha kunnat skratta åt det.

För tio år sedan hade det kollegiala lärandet - som på den tiden inte hade någon vedertagen term - bestått i att fiska kopian på kvarglömda uppgifter man kunde sno eller inspireras av. Idag delades uppgifter friskt mellan kollegor på nätet och på skolwebbar, vilket kunde ha varit rena paradiset om inte nivån på uppgifterna hade varit så upprörande låg.

Den gemensamma uppgiftsbanken på intranätet på Beckegårdsgymnasiet bestod mestadels av pretentiösa, nonsensuppgifter. Ofta var det långa, ämnesövergripande projekt mellan ett antal olika

ämnen, med elevinstruktioner som var så fulla av stafvel och särskrivningar att det högg i lärarbrösten på Viktoria.

Fem veckors projekt i svenska, historia och samhällskunskap

”Utgå från fotografier på gamla motorcyklar och redogör för motorcykelns utseende, funktion och utveckling i samhället utifrån ett hållbarhets, jämställdhets och etiskt perspektiv. Skapa därefter framtidens motorcykel i papper maché, baserat på hur ni i gruppen tror att samhället kommer att se ut om 100 år. Gör sedan en kortfilm/allternativt en podd om erat arbete och lägg upp på våran klass blogg. Lycka till!”

Ett projekt som Camilla Lindberg hamnat i fack- och lokalpressen för. Halleluja!

Svenska elever hade blivit uppmanade att ”reflektera” och ”resonera” under så lång tid att de bara inte kunde låta bli. Istället för att lära sig Europas karta, fick de skapa egna länder, istället för att lära sig om Sveriges natur och statsskick, fick de bygga sina egna samhällen, istället för att lära sig om medeltiden fick de skapa sina egna historiska epoker, istället för att lära sig om hinduismen fick de uppfinna egna religioner. Allt framdrivet och påhejat av landets alla förstelärare som med matriser, verktyg och kvasiakademiska floskler höll pedagogiken i ett järngrepp. För detta krävdes av lärare som konkurrerade med varandra i ett aggressivt kundskolesystem.

I olika pedagogiska Facebook-grupper kunde Viktoria se hur erkända förstelärare kunde föra timslånga samtal om vad kunskap egentligen ”är” och sätta höga betyg på elever som visserligen inte visste om stormaktstiden eller Kalla kriget kom först, men var ena hejare på att ”analysera historiska skeenden.”

Som om inte tvänget om ”typiserad svenskundervisning” var nog, hade Camilla Lindberg beslutat att väggarna i skolkorridoren skulle tapetseras med tapeter med kunskapskrav - en populär produkt som hittats på av ett driftigt företag som passade på att tjäna pengar på lärares osjälvtändighet, gentemot de sinnesrubbade och barnfientliga styrdokumenterna.

– Riv ned dem! skrånade den vindrickande väninnan kaxigt, för timmen hade blivit sen.

Men så självdestruktiv var inte Viktoria. Hon var självdestruktivare.

På ett möte, föreslog hon att de istället för de förfärliga kunskapskraven, som stressade livet ur eleverna och ändå inte gav dem särskilt mycket förståelse för hur de skulle göra för att utvecklas, kunde sätta upp planscher och affischer som berörde ämnesinnehållet.

Föga anade hon att denna krigshandling skulle bli början på slutet i den skola som under de år hon varit frånvarande förvandlats till NPM-hovets och förstelärarnas kungliga palats.

DÄRFÖR LÄRARE! SPRÅKUTVECKLANDE, MATRIS-LÖS SKÖNLITTERATURUNDERVISNING - I PRAKTIKEN

– ... och därför räknas Hjalmar Söderberg som en av våra främsta stockholmsskildrare, avslutade Viktoria sin presentation och satte sig ned på en av stolarna hon placerat runt ett bord mitt i klassrummet. De teman som brukar präglats hans författarskap är "omöjlig kärlek" och "religionskritik". Vi ska diskutera dessa ledmotiv under våra boksamtal, och även komma in på de tankeströmningar som ligger i tiden när Söderberg skriver Doktor Glas; Nietzsche, Freud och så. Vi ska också diskutera några mycket kända, så kallade bevingade uttryck ur boken. Men först, den litterära genre Söderberg använder sig av här är dagboksromanen. Hur fungerar den tycker ni?

– Bra... sa Pernilla litet tvekande och tittade frågande på de övriga.

– Är det hela trovärdigt utfört? Kändes det som att Doktor Glas hade skrivit dagboken eller upplevde ni det som ett konstlat grepp? Själva utförandet alltså? Vad säger du, Carlos?

– Jag tycker kanske att det var litet märkligt att en så reserverad person skulle sätta sig ned och skriva dagbok och beskriva alla sina innersta känslor, sa Carlos. Men det var inte något som störde mig när jag läste.

– Det kan jag hålla med om, sa Viktoria. Dagboksromanen är som ni vet en litterär genre som får en renässans under den här tiden och blir omättligt populär, men själva genren härrör från 1700-talet. Vilka fördelar har den här genren, tycker ni?

– Man får ju veta precis allt personen tänker, sa Carlos. Hans personlighet, hans inre liv, hatet, förälskelsen, det moraliska dilemmat. Allt avslöjas ju.

– Ja, precis, sa Viktoria. Själv kallade Söderberg Doktor Glas för "tankebok." Och det är just huvudpersonens egna tankar och känsloliv som sätts under lupp i boken. Vi kommer honom verkligen mycket nära. Jaget får, mycket på

grund av romanens form, stå i fokus, hela tiden.

– Jag tycker det var synd att han inte gifte sig med Helga, sa Simon. De hade passat bra ihop. Han skulle ha sagt något men han var för feg. Jag hade sagt det direkt, om det var en brud jag var tänd på.

Pernilla stönade.

– Idiot!

– Pernilla, om du undrar vad Simon menar med det han sa, så fråga honom om det istället, sa Viktoria.

– Vad menar du med det där idiotiska, Simon? frågade Pernilla och himlade med ögonen åt klasskamraten.

– Jamen, han var ju skitkär i henne.

– Var han det? undrade Viktoria. Skitkär? Hur märkte du det i romanen?

– Han tänkte på henne jämt. Och sen döda han hennes snubbe så hon skulle bli fri. Typ så. Då älskar man någon på riktigt om man kan göra så.

– Det du säger nu för oss till en central fråga: Vad är egentligen Glas drivkraft? frågade Viktoria. Är det av kärlek till Helga han dödar prästen, som Simon tror? Eller är det snarare avskyn till Gregorius som driver honom till mordet? Vad säger ni? Vad säger du Pernilla?

– Jag tror inte Glas var så kär i Helga, egentligen, inflikade Pernilla tvekande.

– Inte? sa Viktoria. Intressant. Utveckla.

– Han... alltså...

Pernilla bläddrar i boken, slår upp en sida och pekar på några rader.

– Jo, för han blir kär i henne exakt i det ögonblick när hon berättar att hon själv är förälskad i en annan. I Klas Recke. Så här berättar Doktor Glas om

det, i sin dagbok, den 19 juni, när han möter Fru Gregorius, alltså Helga, på sin mottagning:

– Nej, ni måste veta allt, sade hon. Ni har kanske redan gissat det, ni ser ju mitt igenom mig. Jag begär ju att ni skall narras för min skull, då måste jag åtminstone vara uppriktig mot er. Ni får döma mig hur ni vill. Jag är en otrogen hustru. Jag tillhör en annan man. Och det är därför det har blivit så förfärligt svårt för mig. Hon undvek min blick, medan hon sade detta. Men jag, jag såg henne egentligen först nu. Nu först såg jag, att det stod en kvinna i mitt rum, en kvinna med hjärtat överfullt av lust och elände, en ung kvinnoblomma med doft av kärlek omkring sig och med blygselrodnad över att doften var så mäktig och stark. Jag kände att jag bleknade.”

Pernilla tittar upp på de övriga i bokgruppen.

– Så ni fattar! utbrister hon. Kärleken till Helga växer först när han vet att den är omöjlig för att hon älskar en annan man. Det är bara en chimär, något för honom att skylla på eller använda sig av. Han söker sig till en omöjlig kärleksrelation för att ha ett motiv till mordet. Han älskar inte Helga på riktigt för han kan inte älska. Han är hård. Som glas.

Hon lägger ned boken i knät.

– Ja, så tror jag i alla fall...

– ”Oförmögen att älska”, upprepade Viktoria. ”Hård som glas”. Så vad är det som driver honom då, om inte kärleken?

– Hatet till Gregorius kanske, inflikade William. Han är ju superäcklad av honom. För att gubben gillar att sexa tror jag, för det gör ju inte Glas själv, haha.

– Nej, inflikar Lea. Det tror inte jag. Doktor Glas är en åskådare. Han längtar hela tiden efter en handling. Mordet blir hans handling. Så här skriver han ju om det: ”Ställning, anseende, framtid. Som om jag icke var dag och var stund vore beredd att packa dessa kollin ombord på det första skepp, som kommer lastat med en handling. En verklig handling.” Det är handlingen som är det viktiga, inte kärleken eller hatet.

– Fast så typiskt honom att göra det i hemlighet då, sa William. Han begär typ värsta psykopatiska mordet och ingen märker något. Snopet ändå. Fast det är ju så han är...

– ”Det är så han är”, säger du, sa Viktoria. Det är intressant. Vem är egentligen Doktor Glas? Hur ser hans liv ut? Hur ser han på människor? På sig själv? Vad säger du Maja?

– Jag vet inte...

– Hur skulle du beskriva honom som person?

– Han är... ensam, sa Maja tveksamt och skruvade på sig.

– Ja, det är han, sa Viktoria. Hur märker du det?

– Han har inga vänner. Några kompisar bara, fast de pratar inte om viktiga saker med varandra.

– Precis. Han har några ytliga bekanta, Markel och Martin Birck, men inga nära vänner. Det medger han också i boken, inte sant?

Viktoria tittar ned i den tummade boken hon håller i sitt knä och bläddrar fram till en sida med ett hundöra och många understrykningar, sätter fingret vid en av raderna och läser:

– 14 augusti skriver han: ”Jag önskar att jag hade en vän att anförtro mig åt. En vän, som jag kunde rådgöra med. Men jag har ingen, och om jag hade någon – så finns det i alla fall gränser för de anspråk man kan ställa på sina vänner.” Bra noterat, Maja! Hur skulle du mer beskriva honom?

– Jag vet inte riktigt...

– Som person. Är han gladlynt? Energisk? Butter? Sorgsen? Passionerad?

– Nä... han är nog mer... kanske typ ledsen.

– Är han ledsen? Alltså olycklig?

– Jag skulle inte säga att han är olycklig, sa Carlos. Han är mer som Ior i Nalle Pub. Går runt och suckar och gnäller fast gör inget åt sin situation själv. Ja, förutom mordet då.

– Skulle du säga att han är vemodig?

– Ja, precis. Han är vemodig. Han funderar över djupa saker och liksom accepterar sitt liv fast han inte alls är nöjd med hur det blev. Det är superjobbigt att läsa om sådana människor tycker jag. Man vill liksom skrika åt dom: "Gör något av ditt liv då, gubbe!"

– En ensam, melankolisk grubblare som aldrig riktigt tar tag i sitt liv, sa Viktoria. Som liksom aldrig får tummen ur röven ens när han ser till att få tummen ur röven. Är det är en bra beskrivning av Doktor Glas, tycker ni?

Eleverna fnissade generat.

– Ja.

Viktoria tittade upp och slog igen boken.

– Hör ni, nu är det faktiskt slut på vår tid så vi måste avrunda här. Jag får tacka er alla för ett intressant samtal. Det var mycket fint att få ta del av era tankar om boken.

Eleverna reste sig upp och började samla ihop sina saker.

– Hejdå Viktoria, sa Simon och gick mot dörren. Mitt liv ska inte gå mig förbi i alla fall, för nu ska jag sticka in till stan och träffa några polare. Vi ska gibba hela natten. Här snackar vi handling!

– Det låter spännande, sa Viktoria och skrattade. Hoppas du får litet sömn i alla fall. Tack för idag, Simon.

– Tack för idag.

Tack för idag.

Tack för alla dagar.

Tack för att ni gör mitt jobb så fantastiskt. Och tack också för att ni gör det så förbannat svårt, så slitsamt, så tungt, så outhärdligt men också så roligt, så underhållande, så viktigt och så fantastiskt.

Kära elever. Ni är fantastiska. Ni gör mitt jobb fantastiskt. Ni skänker mig glädje varje dag. Eller okej... nästan varje dag.

Tack för att jag får vara en liten del av era liv, under de mest betydelsefulla åren. Tack för att ni så generöst delar med er av era tankar, åsikter och funderingar. Tack för allt ni ger av er själva. Tack för allt ni bidrar med.

Tack för allt.

Tack.

Inte bara för idag.

För alla dagar.

"BLI DITT SANNA JAG! (ELLER "KÖP MIN BOK!")

– Är ni med? skränade Fredrik Malmgren från scenen.

– JA! ropade 200 lärarröster entusiastiskt från åhörarbänkarna.

– JAG HÖR ER INTE! ÄR NI MED?

–JAAA! skrek de 200 lärarrösterna lyriskt tillbaka.

Eller, om man ska vara nogräknad var det 199 lärarröster som tjöt. Viktoria var ju där. Och hennes röst skrek inte. Bara inombords.

För om man bortser ifrån pölsa och mördarsniglar, var nog inspirationsföreläsningar det värsta hon visste. Vanligtvis brukade hon sätta sig längst bak och längst ut på raden, när det var dags för en - vilket det var vid varje höstlov, inom skolsvängen, eftersom rektorer hade en innerlig fäbless för storföreläsningar av inspirerande självhjälpsgurisar, av någon högst outgrundlig anledning.

Så istället för att alla 200 lärare planerade och förberedde sina lektioner, var deras dyrbara arbetstid titt som tätt uppbokad av möten av olika slag - APT, konferenser, arbetslagsträffar, föreläsningar - som överspända studierektorer, som inte riktigt visste vad de skulle göra med sin tid, hade bokad in, så att de trots allt kunde känna att de hade en ytterst viktig funktion.

Denna måndag var inget undantag. Lärarna hade "studiedag" (= fullkomlig meningslös och därför blodtryckshöjande verksamhet, när alla skrek efter möjligheten att få rätta av högarna med elevuppsatser.) Så hade även eleverna, vilket innebar att alla ungdomar satt hemma och spelade dataspel istället för att vara i skolan och studera. Men det var de ju ändå väl värda, så stressade som de var.

Viktoria var alltså van vid onödiga möten och inspirationsföreläsningar och hade utvecklat en strategi. Genom den strategiska placeringen

längst bak och längst ut på en rad, kunde hon alltid, litet diskret, ”gå på toaletten” efter någon halvtimme, för att aldrig återvända till salen. Men denna gång hade hon gjort misstaget att låta sig pressas in i mitten av aulan, på grund av några överentusiastiska kollegor. Så nu satt hon där hon satt. I mitten. Och led helvetets alla kval.

”FREDRIK MALMGREN - ENTREPRENÖR! INSPIRATÖR! MOTIVATÖR!” stod det med väldiga bokstäver på powerpointens vita duk bakom föreläsaren som stod där mitt på scenen, med slitna jeans, en bildskön nuna och ett amerikanskt inövat leende. Ord som fick svenskläraren i Viktoria att skaka av indignation, redan innan hon hunnit sätta sig.

– ”Motivatör”, fnös hon och kunde inte låta bli att stöta bänkgrannen till vänster i sidan med en vass armbåge. Så dumt!

– Han försöker väl bara leka litet med språket, sa hennes bänkgranne med ett varmt och förstående leende. (Hon var estetlärare så Viktoria förlät henne denna enfald.)

– Det borde han överlåta åt riktiga författare, mumlade Viktoria. För det är uppenbarligen inte ett jobb för någon knäppstare i själslig obalans, som lyckats klämma ut ännu en självhjälpsbok i pottan med hjälp av en spökskrivare.

Hur det nu var med den saken, var den store inspirationsgurun Fredrik Malmgren inget annat än i sitt fulla esse denna dag! Klyschorna och de tomma fraserna fulla av teskedsdjupa livsvisdomar, formligen haglade ned över åhörarna. Till Viktorias kollegors stora förtjusning. För det var ett attraktivt och lättillgängligt budskap han sålde.

– Lev livet! Njut dagen! Fånga stunden! gapade Fredrik Malmgren och rusade över scenen med en sådan konstlad och övernervös energi att han gjorde det fullkomligt omöjligt för Viktoria att leva livet, njuta dagen eller fånga stunden. Något hon för övrigt aldrig brukade göra på arbetstid, utan på fredagskvällar över ett glas vin och en bit ost.

– Vi tänker över 60 000 tankar varje dag, hojtade Fredrik Malmgren. Hur många av dina 60 000 tankar är positiva? Du är vad du tänker.

Transformera tanken!

Fredrik Malmgren berättade för lärarna att det här minsann inte skulle bli ännu en dödstråkig eftermiddag. Han skulle aktivera dem, få dem att skratta, gråta och känna på riktigt. Han berättade att han kunde det här. Han visste vilken psykologi som påverkar människor. Han besatt kompetensen. Vilket 80 % av inspirationsföreläsarna som syntes i alla kvällsblaskor och som bara sprutade ur sig floskler, inte gjorde. Detta sades med illa dolt förakt. Skojare skulle man akta sig för.

Till skillnad från alla dessa illasinnade kvacksalvarare och charlataner var Fredrik Malmgren, enligt egen utsago, *äkta*. Han fick stöpäls varje gång han berättade sin livshistoria, sa han med tårar i ögonen av inlevelse.

För Fredrik Malmgren hade inte haft ett lätt liv. Jo, först hade han haft det. Då hade han varit en hög chef på ett superhäftigt företag. Tjänat massor med stälars. Varit inne i svängen. Levtt livets glada dagar. Champagnen och gåslevern hade flödat. Men sedan hände något. En tomhet. En livskris. Fredrik Malmgrens stjärna hade rasat till golvet och splittrats i tusen glittrande skärvor.

Detta fall blev hans räddning. Han hade slutat med snabbmat och gått ned 50 kilo. Han hade börjat träna. Blivit snygg igen. Sökt sanningen överallt. Och funnit den. I den hemsnickrade livsfilosofi som blev hans befrielse. Och som Viktoria och hennes kollegor nu skulle få tillgång till.

Idag hade han balans i sitt liv. Prestationsångesten var borta och han älskade sig själv, djupt och innerligt. Han hade full tillgång till sina känslor och hade slutat behaga andra människor.

Fredrik Malmgren åkte numera världen runt för att föreläsa för kreti och pleti om mental träning, självkänedom, om att möta sitt sanna jag, och spred sin stora livskärlek, upplärd av ingen mindre än Dr Phil, Dalai lama och en massa kvasifilosofiska internetcitater som 23-åringar brukar ha på kuddarna i IKEA-soffan. Han var framgångsrik och uppskattad. Han hade många fina uppdrag. Tack skolsverige för detta!

Han sa att han tyckte mycket om lärarna på just den här skolan.

– Jag tycker så jävla mycket om er!

Att publiken just här och just nu spred en härlig aura omkring sig.

– Ni sprider en sån sjukt härlig aura omkring er, vet ni det? Känner ni den?

Han sa att han tyckte att just lärare var de bästa och coolaste att föreläsa för.

– Kolla på er själva! Ni är bäst! Ni kan allt ni vill!

Ändå såg han en och annan skeptiker i publiken. Någon som lade armarna i kors över bröstet, skrynklade ihop ansiktet och var... misstänksam. Det var säklart tråkigt. Jättetråkigt. Alla människor borde försöka öppna sina sinnen, visa nyfikenhet och våga ta steget ut, till något nytt, berikande, befriande.

– Antingen känns de här meningarna som klyschor för dig, eller så är de helt jävla fantastiska, sa Fredrik Malmgren och viftade energiskt med händerna över huvudet. Välj själv men välj inte bort kärleken till livet!

Allt det här fanns att läsa i hans bok "Livssteget", inflikade Fredrik Malmgren och klickade fram en länk på storbildsskärmen. Bara 259 kronor med tio procents rabatt om de beställde idag. (Skolans rektor hade redan beställt 200 exemplar. Togs från läromedelskontot, givetvis.)

Men även om det fanns en och annan skeptiker i publiken kunde Fredrik Malmberg ta dem, sa han leende. Med hjälp av de unika metoder han utvecklat kunde han ta, i stort sett allt. Stökiga och våldsamma elever var ingen match för honom.

– Jag vet hur man gör för att nå människor. Bring it on! säger jag bara.

Då och då i sina lösryckta haranger brände han av ett leende som bländade dem alla och fick dem att kisa som i motljus. Eller så berodde det på de starka strålkastarna som vaktmästarna hade fått order om att

rikta mot publiken.

Fredrik Malmgren hade stora planer för deras skola som skulle bli ”den bästa jävla skolan i hela Sverige”. En skola för andra att ta efter. En skola i världsklass!

– Eleverna ska känna att varje lektion är en fucking jävla upplevelse! Den ska in i märgen på dem. Det är ert jobb! De ska känna att de lär sig, i varje förbannade por. Det är ert jobb. Gör high five med bänkgrannen! Det här ska ni göra med era elever. Det är världens enklaste grej och den ger så mycket. High five! Känner ni känslan?

Viktorias kollegor ropade att de kände känslan.

– Eleverna ska inte sitta med näsan över nån mossig, själadödande bok, det är 2000-tal nu, in med mobilerna, in med Ipadsen, in med datorerna, in med sociala medier, detta är ungarnas liv och vi måste omfamna det och göra det till vårt! Skapa magi! Det är ert jobb! Era lektioner ska vara så sjukt intressanta att de hellre lyssnar på er än surfar på sina mobiler! Det är er uppgift! Ställ er upp! Sträck på er! Ni kan det ni vill! Hjärta och hjärna i samklang, det säger hjärnforskningen! Känn kärleken! Gör high five, med bänkgrannen! High five!

– High five! skrek Viktorias kollega Ingela Mattsson, som bara en halvtimme tidigare hade suttit i arbetsrummet och nogsamt arbetat fram ett undervisningsmaterial i kritiskt tänkande som eleverna skulle få jobba med nästa vecka. Majoriteten av tiden hade i och för sig ägnats åt att klippa ut rätt kunskapskrav och klistra in dessa i matrisen.

– Livet är en fest - se till att du är värden!

– Livet är en fest - se till att du är värd den!

Precis när Viktoria satt och räknade på hur mycket tre timmar x 200 lärare och omringpersonal adderat med ett saftigt föreläsararvode på 70.000 skulle komma att kosta skolan, hojtade Fredrik Malmgren:

– Möt varandra! Se varandra! Ge varandra! Res er upp!

Varvid alla 200 lärare genast reste sig upp som en man.

– Massera bänkgrannen till höger. Säg hej till varandra först!

Medan dånande popmusik välldes ut ur aulans högtalarsystem befann sig Viktoria stående mitt emot bänkgrannen till höger om sig. Det var Leffe från bygg. 47 år gammal, mager, nervös, med nedtuggade naglar, noppig t-shirt, och stripigt hår som med största sannolikhet inte stiftat bekantskap med en klick schampo på åtminstone tre veckor.

– Massera med mjuka fingertoppar vid nyckelbenets mittpunkt, förkunnade Fredrik Malmgren, och glöm inte att andas djupt, hela vägen ned till könet. Det främjar det visuella lärandet.

Viktoria masserade Leffe från Bygg vid nyckelbenets mittpunkt. Förnedringen var total. Detta skulle hon aldrig komma över som mänsklig varelse betraktat.

– Nu är det grannens tur att massera dig! tjöt Fredrik Malmgren medan Viktorias kollega Ingela Mattsson tjöt och flabbade av ohejdad glädje alltmedan det visuella lärandet hos henne främjades ända ned till könet.

Medan Viktoria tyst rabblade Iliadens fem inledningsstrofer inom sig, masserade Leffe från bygg hennes nyckelben och bankade på hennes rygg-schackra för att öka höger hjärnhalvas mottaglighet.

Återstående del av föreläsningen var något suddig för Viktoria.

– Gud, vilken upplevelse! sa Ingela Mattsson när de möttes på väg ut. Jag är helt skakig.

– Jag med, sa Viktoria.

Det var ingen lögn.

”Om vi skulle uppfinna sjukhus på nytt idag - hur skulle vi göra då?”

Frågor läkare aldrig diskuterar på sina konferenser.

SAMBEDÖMNINGEN - ELLER HELLRE FRIA ÄN FÄLLA

Är rökning skadar människor? Varför du vill röka? Vet du många ungdomar dör av rökning?

Enligt artikeln 23/9 2012 "Rökning – en allvarlig historia" i texthäftet nationella prov för gymnasieskolans elever svenska som andraspråk 1 handlar om att inte bör röka. Enligt Alexandra Erikson artikelförfattare hävdar vi bör inte röka. Alexandra Eriksson framhäver det är fel pga många orsaker så som sjukdom. Detta sjukdom Alexandra Erikson påtalar vidare ett citat:

"Ärftliga faktorer kan också öka risken för sjukdom".

För det första Alexandra artikelförfattaren understryker rökningen är farligt huruvida hon tror på det eller ej, skapar ett rent förutfattande mening av den sak som jag inte själv tror på. Hon här inte övertygande resonemang varken från topp till botten. Självt jag inte röker alls, bara feströker. Och ibland det dock. Mina kompisar inte röker ofta. Mina föräldrar inte röker.

För det andra alexandra artikelförfattaren hävdar några exempel som är farligt. Exempelvis är kol som mestadels drabbar personer i äldre åldrar. Ett citat från detta är:

"KOL definieras utifrån spirometriska kriterier och sjukhistoria. Kvoten mellan forcerad expiratorisk enskundsvolym (FEV1) och forcerad vitalkapacitet (FVC) efter bronkdilatation ska vara <0,7 för att kronisk luftvägsobstruktion ska anses föreligga."

Det är dåligt att röka.

Mot bakgrund av detta jag tycker citatet är bra emellertid det är många intressanta teser. Min åsikt är rökning inte är bra för hälsan. Sluta röka! Är min uppmaning till dig som läsare.

Mahmoud.

Det var nationella prov-tider och svensklärarna gick omkring med pannorna i djupa veck, svarta under ögonen av sömnbrist och stress. Bara att få logistiken med salar, elever, provmaterial och provvakter att fungera var ett heltidsjobb. För att inte tala om bedömningen som tog dagar, kvällar, nätter och helger i anspråk.

På Viktorias skola hade man infört ett system där lärarna bytte prov med varandra, bedömde dem och sedan träffades för sambedömning av utvalda texter. Detta för att säkra både likvärdighet och rättssäkerhet.

Denna dag var det dags för sambedömning, varvid skolans fyra SvA-lärare möttes upp i det lilla konferensrummet klockan 8.30 prick. Alla kom i tid. Alla hade kaffe med sig.

I Viktorias huvud surrade tusen tankar. Majoriteten av texterna hon fått på sig att bedöma hade varit på en så låg nivå att hon knappt förstod vitsen med att lägga tid på att bedöma dem. Hur i hela friden kunde dessa elever vara godkända i svenska från åk 9? Hur i hela friden hade de fått gymnasiebehörighet, när deras språk hade så ofantligt stora brister? Hon var fortfarande i djup chock över det faktum att hon underkänt över 85 % av de texter hon fått på sin lott, när hon satte sig vid konferensbordet tillsammans med sina kollegor. Och då hade hon snäll-rättat.

– Får jag säga en sak innan vi sätter igång, sa Janet Björklund, en av SvA-lärarna som nyligen börjat på skolan. Jag undrar vad ni tänker om att fokusera på det positiva här idag? Det är så himla lätt hänt att man bara pratar om allt det dåliga i elevuppsatserna och det tycker jag att vi ska försöka undvika för det skapar en sådan tråkig stämning. Jag tycker vi ska lyfta det som är bra i dem istället!

Janet Björklund tog upp bedömningsanvisningarna till Nationella provet - ett omfattningsrikt häfte på några hundra sidor - och lade det vördnadsfullt på bordet framför dem, som vore det en förgylld bomb! Sedan bläddrade hon noggrant fram till en sida hon hade öronmärkt med tre, stora gröna plastgem och läste högt:

– På sidan 35 i bedömningshäftet står det: "Det är av yttersta vikt att du som bedömare inte bara 'letar efter fel' vid bedömningen av

språk och stil utan även uppmärksammar de språkliga förmågor och kommunikativa kvaliteter eleven uppvisar i sin text.”

– Detta - sa hon med eftertryck - tycker jag är särskilt viktigt vid bedömning av elever med svenska som andraspråk!

Hon tittade upp på dem med sina stora blå ögon och inväntade reaktionen, som om hon citerat en nobelpristagare i litteratur. Vilket i den här gruppen, inte var långt ifrån sanningen.

Hennes ord utlöste en hänförd spontanapplåd från kollegiet. Anders Löof torkade ögonen som plötsligt häftigt tårats, och var därefter tvungen att putsa sina glasögon en lång stund innan rösten höll.

– Vad fint sagt, Janet, sa Johanna Norling, förstelärare i Svenska som andraspråk, varmt, lutade sig fram och klappade kollegan på axeln, som om denne hållit ett tal.

Viktoria förstod att Janet Björklunds plats i kollegiet var säkrad en lång tid framöver.

– Då sätter vi igång. Som ni vet, fortsatte Johanna Norling, ska vi på varje elevtext ge tre delprovsbetyg: Ett betyg på ”Innehåll och kritisk läsning”, ett annat på ”Disposition och sammanhang” och slutligen ett tredje betyg på ”Språk och stil.” Dessa tre delprovsbetyg ska vila på en summering av ett antal aspektbedömningar inom varje del. Till sist gör vi en helhetsbedömning, som då blir en summering av de tre delbedömningar vi gjort.

– Jahaja, ja det där sket jag i, sa Viktoria och tog en klunk kaffe. Ja, hela bedömningshäftet var ju fullkomligt vansinnigt. Hundra sidor välformulerad gallimatias. Det gick ju inte att läsa utan att bli helt snurrig i bollen: delprovsbedömningar hit och aspektbedömningar dit. Hahaha, såg ni att det på sidan 33 till och med fanns formgiven en lång tabell över hur jag som bedömare skulle summera de olika aspektbedömningarna och genom det erhålla en rättssäker och likvärdig summa . Så sjukt, liksom! Och fullkomligt oanvändbart. Nej, jag gjorde givetvis som vilken tänkande människa som helst hade gjort, d.v.s. jag läste igenom elevtexten och använde mitt sunda förnuft och min

kunskap om svenska språket för att sätta ett betyg. Herre Gud, liksom...

Ingen sa något. Om igen blev det så där isande tyst som Viktoria noterat att det ofta blev när hon uttalade en harmlös sanning om de rent barocka situationer som de som lärare befann sig i.

Hon såg sig omkring på sina kollegor som envetet stirrade ned i sina bedömningshäften. Rynkade pannan. Harklade sig. Drog ett andetag och försökte igen, en smula försonligare denna gång:

– Ja, alltså, så här: Vad gäller de där delprovsbedömningarna så finns det, som jag ser det, förfärligt många problem med en sådan bedömningspraktik. För det första är det krångligt. För det andra är det ogenomtänkt. Alla de där delarna hör ju samman. För att bedöma en text rättvisande måste man jobba utifrån texten som en helhet, inte hacka upp den i en massa bedömningsfragment som riskerar att leda oss fel. Det är ju som att en kock skulle smaka på varje ingrediens i en kaksmet för sig - ägget, smöret, sockret - och sätta ett delbetyg på varje ingrediens för att sedan försöka bedöma den gräddade kakan utifrån ett medelvärde av delbetygen av ingredienserna. Ja, ni hör ju själva hur dumt det låter...

Det blev om igen tyst. Väldigt tyst.

– Fast nu är det ju det här vi har att förhålla oss till, sa Johanna Norling till sist. I bedömningshäftet står det, och jag citerar...

Hon tog upp sin lärarbibel - bedömningsanvisningarna för nationella provet - och höll den nervöst framför sig i luften som en sköld mot kättaren som hade haft mage att trotsa det heliga Skolverkets ord. Bibeln var så tung att hon knappt kunde hålla den. Den var nött, fylld av understrykningar i blått, gult, grönt och rosa och sidorna buktade av alla färgglada gem och hundöron som markerade *särskilt viktig information* i hur svenskklärare skulle bedöma elevernas alster.

Hur många timmar hade inte Johanna Norling ägnat åt att stryka under alla viktiga bedömningsdirektiv och antecknat alla viktiga anvisningar i marginalen, istället för att jobba med elevtexterna? Eller läsa en skönlitterär bok. Viktoria ville inte tänka på det.

Att lärare har ett närmast religiöst förhållningssätt till styrdirektiven kan inte vara sunt, tänkte hon, alltmedan Johanna Norling med darrande stämma läste upp bibelcitrat efter bibelcitrat för att visa avfällingen vägen mot den rätta läran. Här sitter man med över 300 universitetspoäng, en lärarexamen, lärarlegitimation och tio års erfarenhet. Det vore då själva fan om man inte skulle kunna avgöra om en elevtext är skitdålig, okej, bra eller helt makalöst bra. Förr litade lärare på sitt kunnande i svenska och använde detta för att bedöma kvaliteten i en elevtext. Idag skulle svensklärare underkänna Selma Lagerlöfs prosa och sätta A på en felstavad reklamfolder, om det stod i de allmänna råden. *Lärarna var professionellt kastrerade!* Allt de hade kvar av yrkesheder fanns i de där motsägelsefulla flosklerna till bedömningsanvisningar.

Det var tragiskt.

– Låt oss tillsammans läsa Mahmouds debattinlägg om rökning, sa Johanna Norling tillslut. Hur väl tycker ni att han har lyckats med sin text?

Alla läste igenom Mahmouds debattinlägg. För Viktoria var det en sorglig läsning och hon led med eleven som uppenbart inte var på den nivå som krävdes av honom.

Är rökning skadar människor? Varför du vill röka? Vet du många ungdomar dör av rökning?

Enligt artikeln 23/9 2012 "Rökning - en allvarlig historia" i texthäftet nationella prov för gymnasieskolans elever svenska som andraspråk 1 handlar om att inte bör röka. Enligt Alexandra Erikson artikelförfattare hävdar vi bör inte röka. Alexandra Eriksson framhäver det är fel pga många orsaker så som sjukdom. Detta sjukdom Alexandra Erikson påtalar vidare ett citat:

"Ärftliga faktorer kan också öka risken för sjukdom".

För det första Alexandra artikelförfattaren understryker rökningen är farligt hurvida hon tror på det eller ej, skapar ett rent förutfattande mening av den sak som jag inte själv tror på. Hon här inte övertygande resonemang varken från topp till tå. Självt jag inte röker alls, bara feströker. Mina kompisar inte röker ofta. Mina föräldrar inte röker.

För det andra alexandra artikelförfattaren hävdar några exempel som är farligt. Exempelvis är kol som mestadels drabbar personer i äldre åldrar. Ett citat från detta är:

”KOL definieras utifrån spirometriska kriterier och sjukhistoria. Kvoten mellan forcerad expiratorisk ensekundsvolym (FEV1) och forcerad vitalkapacitet (FVC) efter bronkdilatation ska vara <0,7 för att kronisk luftvägsobstruktion ska anses föreligga.”

Det är dåligt att röka.

Mot bakgrund av detta jag tycker citatet är bra emellertid det är många intressanta teser. Min åsikt är rökning inte är bra för hälsan. Sluta röka! Är min uppmaning till dig som läsare.

Mahmoud.

– Ja, vi kan ju se ett tydligt försök till en formell ton, även om Mahmoud inte fullt ut behärskar den, sa Anders Lööf. Det är trevligt när elever försöker, tycker jag. Jag har satt ett C på den här elevtexten.

Viktoria stirrade på honom. Sedan svalde hon ljudligt men det lät mest som ett mellanting mellan en harkling och en snyftning.

– Det är ett uppenbart klipp-och-klistra-verk, utbrast hon tillslut. Eleven behärskar varken språk, form eller innehåll. Texten är mycket svårläst för en utomstående. Det är ett F.

– Njae, sa Anders Lööf. Lugn i stormen. Låt oss titta i bedömningsmatrisen. Vad gäller disposition har ju Mahmoud både en tydlig inledning och tydlig avslutning, så det kan vi checka av i E-kolumnen. Då blir betyget på Mahmouds disposition ett E.

– Blir dispositionen ett E? frågade Viktoria med uppspärrade ögon. Det finns ju ingen disposition att tala om över huvud taget? Texten spretar ju åt alla håll.

– Det står inget om spretningar i matrisen? Texten har en inledning, en avslutning och tydliga styckeindelningar. Och vad gäller språk och stil har han ju tre retoriska frågor inledningsvis, sa Johanna Norling. Det

har jag lärt klassen att de ska ha, inflikade hon stolt till Janet Björklund.

Retoriska frågor är som bekant ett litterärt stilmedel, så check på C-nivå i rutan för språk och stil.

– Glöm inte att han med bravur använder sig av ”varierade sambandsmarkörer”, inflikade Janet Björklund, som också ville vara med i hyllningskören. Här skriver han till exempel: ”jag tycker citatet är bra emellertid det är många intressanta teser”. ”Emellertid” är en avancerad sambandsmarkör så jag har satt ett C där också.

– Ett C på språk och stil? gallskek Viktoria obehärskat.

– För att inte tala om alla referensmarkörer som används: artikelförfattaren ”framhärdar, hävdar, påtalar vidare.” Och titta här: Mahmoud har lyckats få till ett charmerande läsartilltal på slutet. Här skriver han: *”Sluta röka! Är min uppmaning till dig som läsare!”*. Har man med ett läsartilltal är det C enligt bedömningsmatrisen, sa Anders Lööf. Sådär ja, nu gör vi ett snitt av alla våra delbetyg: E + C + C + C + E. Hamnar vi på ett D då, mina vänner?

Viktoria gapade. Sedan stängde hon munnen. Sedan åkte den upp igen. Sedan stängde hon den. Sedan kunde hon inte hålla sig.

– Jag håller med om att eleven petat in ett och annat ”litterärt stilmedel”, sa hon behärskat. Men de är uppenbart inrepeterade, ja automatiserade och fyller inte sin funktion. Det här är en elev som instruerats till användning av stilmedel, genom någon sorts besynnerlig ”matris-pedagogik” som ni lärare börjat använda er av för elever som inte kan läsa och skriva. Ursäkta men språket brister. Innehållet brister. Dispositionen brister. Den kritiska läsningen av källan brister. Det hör ni väl själva? Snälla ni...?

– Hör och hör? sa Johanna Norling. Ska vi gå efter bedömningsmatriserna är eleven godkänd. Dessutom tycker jag du bör tänka litet på din elevsyn, Viktoria. Mahmoud är en människa av kött och blod, inte en kriminell, som vi är ute efter att sätta dit.

– Hellre fria än fälla, kvittrade Janet Björklund och blinkade mot

Anders Lööf som, lätt röd om kinderna av denna kärlekshandling från en yngre kollega, var tvungen att putsa sina glasögon igen.

Viktoria tog några djupa andetag.

– De språkliga bristerna är påtagliga och omfattande, vilket gör att det är svårt att förstå texten. Eleven har helt enkelt inte den språkliga nivå som behövs för att uttrycka ett resonerande och komplext innehåll. Den här texten handlar om - ingenting! Absolut ingenting! Det är bara en massa ord, staplade på varandra. Om ni läser texten utan att checka av olika fragment i den med hjälp av matrisen i bedömningshäftet så hör ni det också. Texten håller inte som självständigt debattinlägg.

– Men så kan man ju inte göra, invände Janet Björklund upprört och vände sig till de övriga. Hur skulle det se ut om vi alla bara gick på känn när vi bedömde elevtexter? Det är ju fullkomligt rättsosäkert. Nu har vi de här bedömningsmatriserna att gå efter och då måste vi jobba efter dem. Annars begår vi faktiskt tjänstefel!

De övriga nickade instämmande.

– Men referatet då? kved Viktoria förtvivlat. Det är ju felaktigt. Mahmoud skriver att tidningsartikeln han refererar till handlar om att ungdomar inte borde röka när den handlar om vilka sjukdomar rökning kan orsaka. Det visar att han uppenbart inte förstätt vad texten handlar om, alternativt bara skumläst och plockat ut någon del ur den som han försökt sig på att sammanfatta.

Raskt dök alla tre kollegor ned med sina näsor i bedömningshäftet igen. Efter ett tag tittade de upp.

– Näe, det står faktiskt ingenting i bedömningsanvisningarna om att elevernas referat måste vara korrekt, sa Johanna Norling och tittade på de övriga.

– Jo här, vänta, vänta! sa Janet Björklund ivrigt. Här står det: ”Även om eleven inte lyckas återge källan på ett fullt ut rättvisande sätt, bedöms detta ändå vara acceptabelt på E-nivå. För ett högre betyg än E krävs att innehållet i originalkällan återges på ett rättvisande sätt.” Ja, precis. Ett

referat behöver inte vara korrekt förrän på C-nivå.

Nöjda såg kollegorna på varandra.

– Men snälla rara människor, skrek Viktoria hysteriskt. Vad är ett referat värt om det inte är korrekt?

Janet Björklund såg sårad ut.

– Ja, nu är det inte jag som har skrivit bedömningsanvisningarna, sa hon förolämpat. Men det är faktiskt det här vi har att förhålla oss till.

– Jag tycker vi borde förhålla oss till att vi har en hjärna, tjöt Viktoria. Och att vi borde börja använda den. Ett inkorrekt referat har förlorat sin funktion som referat betraktat. Själva referatets syfte är att vara sakligt och korrekt, att den källa man hänvisar till har blivit oklanderligt återgiven. Annars är det inte längre ett referat utan en feltolkning, eller fulltolkning eller... ja, motsatsen till ett referat. Det är ett *nonferat!*

Det blev tyst.

Viktoria led. Hon kände sig som Mr. Praline, kunden som i hysteri försöker reklamera en uppenbart stendöd papegoja i scenen med John Cleese:

– It has passed on! This parrot is no more! It has ceased to be! It has expired and gone to meet its maker! THIS IS AN EX-PARROT!!!

Bara med den lilla skillnaden att det var fullkomligt meningslöst. Alla övriga kollegor hävdade med bestämdhet att papegojan levde. Ingen likstelhet i världen skulle kunna ändra på den saken.

– Men hörni... Jag tycker vi återgår till den här känslan av att inte döma, sa Janet Björklund trevande. Den här positiva känslan av att vi vill eleverna väl. Tycker ni inte?

De andra nickade ivrigt.

Nu skulle Viktoria, om hon hade varit en smidig, klok, pragmatisk

person hållit sin stora, glappande käft.

Det var hon inte.

– Enligt bedömningsanvisningarna ska elevens text vara begriplig, sa hon istället bittert. Den här texten är inte begriplig.

Då hon fann det bäst att bekämpa kollegorna med deras egna metoder, slet hon åt sig Lärarbibeln och bläddrade häftigt i den tills hon hittade det hon sökte.

– Ha! skrek hon exalterat och pekade vilt. På sid 51 står det klart och tydligt: ”På E-nivå skall eleven kunna föra fram sina egna och andras tankar på ett begripligt sätt. Läsaren skall kunna förstå eleven utan alltför stor ansträngning, även om språket bitvis är oklart.”

– Jamen här är ju en mening som går att förstå, sa Janet Björkman och pekade på en mening i Mahmouds text. ”Jag röker inte.” Det går att förstå. Och här är en till: ”Det är dåligt att röka.”

– Ja, då blir det ett D då för vår käre Mahmoud, mina vänner, avrundade Anders Lööf och böjde sig ned för att fylla i matrisen.

Sambedömningen fortsatte i samma spår några timmar till. Vid det laget hade Viktoria insett sig slagen och satt mest och mumlade osammanhängande fraser från bedömningshäftet.

Vid arbetsdagens slut hade majoriteten av elevernas texter bedömts noggrant och rättssäkert, många överbetyg hade satts i enlighet med styrdokumentet och skolans rykte som en skola med duktiga och ambitiösa elever hade säkrats. Alla var nöjda.

Och varför inte? Detta var ju svensk skola i världsklass!

DET ÄR DET HÄR VI HAR ATT FÖRHÅLLA OSS TILL

Svensk skolas mantra.

”Det är det här vi har att förhålla oss till.”

Om elever far illa, om kollegor går under, om stöveltramp hörs utanför fönstret (och du inte känner igen stövlarna), om världen brinner, så finns det människor som alltid kommer att hävda att det är det här vi har att förhålla oss till. Som aldrig kommer att göra motstånd. Som istället kommer att snärja sig in i det ruttna systemet, för att inte själva gå under av det. Bli en bricka i spelet. Och vad värre är – försvara spelets regler. Inte av elakhet. Utan för att själva överleva. Och slutligen av ren hemmablindhet.

För till och med korruption kan kännas bederligt i rätt miljö.

I vissa delar av världen är det rätt med könsstypning. I andra delar av världen försvaras barns rätt att slippa lära sig läsa, för det är för jobbigt. Av de personer som ska lära barnet läsa. Så kan världen se ut.

Det är det vi har att förhålla oss till.

Hur förhåller vi oss till det?

DÄRFÖR LÄRARE! – "RELATIONELL" UNDERVISNING - I PRAKTIKEN

Det är måndag morgon, i början av april. Utanför klassrumsfönstret duggar regnet ned, grått och trist.

Eleverna dräsar in. Det är en byggtvåa. Viktoria står framme vid tavlan och skriver en definition av europeisk realism och naturalism.

– Ni är sena, sätt er genast ner och ta upp era anteckningsböcker och anteckna, säger Viktoria med ryggen vänd mot eleverna. Tänk så här: Om författarna under den realistiska epoken beskriver fabriksarbetarens bostad i all sin fattigdom och misär, de papperstunna, nedslitna väggarna, kylan, den spartanska möbleringen, så går den naturalistiska författaren steget längre.

Hon vänder sig om mot klassen och spänner ögonen i dem.

– Författaren under naturalismen beskriver till och med pottan under sängen. Med hela dess stinkande innehåll. I detalj. Förstår ni?

Sedan avbryter hon sig. Bollar litet förstrött med tavelpennan. Tvekar.

– Hör ni. Jag har något tråkigt att berätta för er. Av något skäl har den här klassen fått för få timmar i svenska förra terminen. Skolledningen har räknat fel och det saknas över 50 timmar i er studieplan.

– Jaha, säger Ahmad. Vad betyder det?

– Det betyder att ni måste läsa igen de saknade timmarna den här terminen. Men ni har tur. Rektorn har lyckats pressa in en extralektion i ert schema mellan 15.30 – 17.30 varje fredag fram till skole avslutningen. Vaktmästaren kommer att ge mig extranycklar och vi får vara i sal E319...

– Lägg av! skriker Liam med gäll röst.

– Jag är hemskt ledsen, säger Viktoria. Jag är inte heller särskilt glad över att

att tvingas jobba över så sent varje fredag eftermiddag om ni tror det. Det är för er skull jag gör det.

– Men va fan, är dom helt sjuka i huvudet? Jag kan inte på fredag eftermiddag, jag har min träning då.

– Du får nog skippa träningen den här terminen, är jag rädd, säger Viktoria. Och tänk noga efter innan du väljer att skolka från de här extralektionerna för om du inte kommer på alla lektioner kan jag inte ge dig något slutbetyg i Svenska 2. Jag är ledsen men det är det regelverk jag har och det måste jag följa.

Ett vrål av besvikelse och frustration slipper ur eleverna. Liam är upprördast av dem alla. Nu ställer han sig upp, nästan två meter lång och bred som en ladugårdsvägg. Hotfullt närmar han sig Viktoria.

– Jävla fucking skitrektor! Hur fan kan man räkna så jävla fel? Jag ska fan snacka med honom. Nu!

– Ja, du kan ju försöka, säger Viktoria medlidsamt. Jag såg honom nere vid rektorsexpeditionen nyss så gå dit du och prata med honom.

– Jag följer med, säger Muhammed.

– Jag med, säger Vilgot.

– Gå allihop i grupp så gör det nog mer verkan, säger Viktoria. Men ni måste verkligen visa honom hur upprörda ni är för annars kommer han aldrig ta er på allvar.

Tonårskillarna försvinner brummande och svärande ut i korridoren med sina upprörda stämmor. Det blir tyst. Viktoria sitter kvar vid katedern och rättar läxförhör om hinduismen. Ibland tittar hon på klockan. Fem minuter... Sju minuter.

Efter åtta och en halv minut slits dörren till klassrummet upp och hon ser Liams högröda nuna titta in.

– Fy fan för dig, Vickan! Fy fan för dig!

– April, april din dumma sill, jag kan lura dig vart jag vill! säger Viktoria och skrattar. Till exempel ned till rektorsexpeditionen. Vad sa rektorn? Blev han överrumplad eller rentav överlycklig över att se er.

Surmulna men ändå halvt fulla i skratt dunsar killarna in i salen igen.

– Vad sa han? envisas Viktoria och skrattade igen. Hur långt kom ni i er vilda utskällning innan han hann stoppa er och berätta att det inte finns några planer på extralektioner på fredagar? Haha!

– Vi hann skälla en del, sa Liam trumpet.

– Nästa år då jäklar, sa Muhammed. Då ger vi igen. Eller hur? Då ska du få se, Vickan. Nästa år...

– Nästa år tar ni studenten, sa Viktoria lätt. Då flyger ni ut i livet på ett lastbilsflak fyllt med björklövsruskor och nidvisor och har inte en tanke på er gamla lärarinna. Nästa år är ni vuxna män. Kloka män. Med fantastiska betyg i svenska och en aldrig sinande passion för litteratur. Och apropå litteratur...

Klassen stönar.

– ...så vill jag att ni slår upp sidan 56 i läroboken för nu ska här studeras. Den som inte kan beskriva skillnaden mellan realism och naturalism med precision och exempel på onsdag ligger risigt till.

TA BORT IPADEN!

- Ge mig din Ipad!
- Nej!
- Ge mig paddan sa jag!
- Dra åt helvete! Den är min. Jag ska ha den på lektionerna. Skolan har sagt det. Politikerna har sagt det. Dom har gett mej den. Det är du som jobbar fel, fattar du det, kärringjävvel!
- Okej. Det här blir ett samtal hem. Du pratar inte så till mig, hör du det.
- Skiter väl jag i. Ge fan i mig. Ge fan i min Ipad.
- Du kan inte hantera den. Lämna in den till mig.
- Det är bara du som har såna regler. Ingen annan lärare här på skolan har det. Ingen annan lärare är lika slut i huvudet som du.
- Det bryr jag mig inte om. De regler jag satt upp i mitt klassrum gäller. Ge mig paddan.
- Nej.
- Då vill jag att du lämnar klassrummet. Du stör de övriga.
- Vadå stör? Jag stör inte ett skit. Stör jag er eller? Nä, där ser du. Jag stör ingen.
- Jo, du stör. Du stör min undervisning. Du har på hög volym och spelar spel. Då stör du.
- Jag har fan rätt att ha på vilken jävla musik jag vill, fattar du det.
- Inte på mina lektioner. Ge mig paddan eller gå härifrån.
- Du kan sticka härifrån. Det är vårt klassrum.
- Nej, det är inte ert klassrum. Det är mitt klassrum. Det är jag som har lektion här nu.
- Fitta!
- Du får lämna klassrummet nu. Ut!
- Lyft ut mig då om du kan.
- Jag kan inte lyfta dig. Du får gå själv.
- Du kan gå själv! Fitta.
- Nej. Jag ska ha lektion här.
- Det är ändå ingen som vill vara med på dina lektioner. Du är en sån jävla värdelös lärare. Det tycker alla. Till och med Ida och Jenny tycker du suger. De har de sagt. Jag hörde dom snacka om hur jävla dålig du är.
- Gå härifrån nu.

- Nej. Jag har rätt att vara här. Det är mitt klassrum. Du ska gå.
- Då får jag be Dragan komma och leda ut dig.
- Gör det du. Det är måndag så han är ledig idag i alla fall. Haha!
- Okej. Om du vägrar lämna klassrummet så går jag istället. Men det drabbar dina klasskamrater. Det får du ta på ditt ansvar.
- Visst visst. Stick nu, så vi slipper dig. Hejdå, lilla gumman! Ha det så bra. Puss puss! Spring iväg nu och grina nu som du brukar. Idiot!

BARN BEHÖVER VÄRME OCH KÄRLEK

– Jag tycker hon har en onödigt konfrontativ stil, det tycker jag. Hon liksom muckar gräl med eleverna istället för att försöka möta dem med värme och kärlek. Vi behöver folk på vår skola som förstår det här med neuropsykiatriska funktionsvariationer. En person med ADHD får aldrig konfronteras! Aldrig! Det förvärrar allt och konflikterna bara eskalerar. Föräldrar har hört av sig till mig och klagat, ska jag säga.

Hon har ingen lyhördhet, ingen förståelse för elevernas hemsituation eller hur deras funktionsvariationer påverkar dem. Hon har absolut ingen förståelse för hur en hjärna med ADHD fungerar, hur minsta förflugna ord kan bli till ett svärdshugg i hjärtat på barnet. Hur viktigt det är som vuxen att inte gå i klinch med det upprörda barnet, utan möta det med värme, förståelse och medkänsla.

På det sättet passar hon inte alls här på skolan för vi har många elever som har ett stort behov av lärare som kan undervisa men även har ett gott handlag med barn.

Klart eleverna blir arga på henne och förstör hennes lektioner när hon inte anstränger sig ett dyft för att möta dem där de är. Skolan är faktiskt inte som förr. Vi kan inte bara förutsätta att eleverna ska komma hit, sitta som tända ljus i skolbänkarna och korvstoppa in faktastoff. Det funkar inte så längre!

Skolan är en dynamisk inrättning, där vi lär oss tillsammans och då krävs det att man har en viss hand med andra människor, i synnerhet barn i tonåren. De behöver vuxna de kan lita på, anförtro sig åt, vuxna som verkligen tycker om dem och vill dem väl. De måste känna att vi står på deras sida. Istället startar hon krig med dem genom att ge dem uppgifter de inte behärskar på grund av sina funktionsvariationer. Istället för att anpassa efter varje elevs förutsättningar och behov. Vansinne om du frågar mig.

Hörde du att hon vägrade ge Barn- och fritidklassen inläst material? Bara de med dokumenterad dyslexi skulle ha inläst, sa hon? Bara en sådan sak. Hon vägrar anpassa sin undervisning efter elevernas individuella behov. Det är tjänstefel, ska jag säga dig. Vi har haft så många diskussioner om det här men det är som att hon inte förstår.

Till slut sa jag det rakt ut till henne: "Viktoria", sa jag. "När man har läs- och skrivsvårigheter behöver man få allt skrivet material inläst för att klara gymnasiet." Vet du vad hon svarade? "Liselott", sa hon. "När man har läs- och skrivsvårigheter behöver man få lära sig läsa och skriva genom att träna på att läsa och skriva, annars klarar man inte livet."

Som att prata med en vägg! Det har jag sagt till Erva när vi lunchade. Som att tala till en vägg, sa jag till henne.

Nej, jag vet inte jag... Det är synd om hennes elever, det är allt jag har att säga. Det är synd om hennes elever.

"ALLA AVSKYR DIG. FATTAR DU INTE DET?"

Viktoria stod rådvill. Det spelade ingen roll vad hon gjorde - hon fick bara inte eleverna i Barn- och Fritidsettan med sig. Att en och annan elev ogillade henne hade hon, precis som alla andra lärare, givetvis varit med om men aldrig en hel klass. Situationen var helt ny för henne och hon grunnade dag och natt på vad hon gjorde för fel. För visst måste felet ligga hos henne?

Var hennes undervisning för svår? För lätt? För tråkig? För enahanda? Var hon för krävande? För opersonlig? För vek? För okunnig? Hade den moderna lärarrollen viktiga inslag som hon inte förstod men som krävdes av lärare idag, för att lyckas med denna kicksökande surf- och chattgeneration? Varför fungerade inte de metoder hon framgångsrikt använt sig av i över tio år och som handlade om att hon som lärare berättade, visade, förklarade och eleverna läste, strök under, antecknade ställde frågor och pluggade på?

Varje lektion var en plåga. Eleverna sprang ut och in, skrek och gapade, surfade, spelade spel, lekte och kastade saker omkring sig. Ett sjöslag!

Förutom Kevin och hans gängs destruktiva attityd mot Viktoria och Viktorias lektioner, var eleverna fullkomligt ovana vid några som helst krav. Läxor fungerade inte eftersom ingen i klassen någonsin läste på. Prov fungerade inte heller eftersom så många hade "extra anpassningar", vilket gjorde att de måste examineras på "andra sätt" för att komma till sin rätt, enligt skolans specialpedagoger.

Om något moment i undervisningen inte föll någon elev på läppen skrek denne rakt ut att det här var det tråkigaste hon någonsin varit med om. När helst eleverna kände för det kunde de lämna klassrummet för att ta en "kunskapspaus" eller för att de fått en "panikattack" och måste gå ned till skolsköterskan och vila upp sig.

Trots att hon slet som ett djur, lyckades Viktoria inte upprätthålla ordning och studiero. Hon skämdes fruktansvärt för det men var vid det här laget ändå tvungen att erkänna det för sig själv - hon klarade det

inte! Eleverna struntade i vad hon sa. Hon var helt enkelt inte någon man behövde lyssna på.

Det sistnämnda gjorde att undervisningen - det som hon innan älskat och varit duktig på - hade förvandlats till det mest mentalt utmattande hon varit med om under hela sitt yrkesliv. Det dränerade henne på all kraft och energi.

Trots att de allra flesta i klassen misskötte sig på ett sätt som gjorde Viktoria både upprörd och förbannad, såg hon ändå Kevin som själva motorn; den person som satte igång det hela med sina provokativa strategier för att bäst stycka sönder en välplanerad lektion. Han obstruerade, käftade emot, avbröt, förhindrade och förhalade. Genom att sätta en kultur i klassen om hur elever får bete sig mot en lärare utan att något sker. Han banade vägen. De andra följde efter.

För femton år sedan hade hon bett alla elever som förstörde och bråkade att lämna klassrummet. Rektorn hade ringt hem omedelbart, föräldrarna hade skämts, markerat allvaret gentemot sitt barn och så hade det varit slut på stöket. Men nu var skolan beroende av elevpengen och därmed elever och föräldrars belåtenhet. Och elever och föräldrars belåtenhet handlar många gånger om helt andra saker än ansträngning, snarare om det fundamentalt motsatta.

Nu när skolan inte längre var en auktoritet utan en affär på en skolmarknad, där eleverna förvarades, alternativt ”shoppade” betyg med minsta möjliga motprestation, var Viktoria tvungen att försöka, som mentorn Ida Melander uttryckt det ”nä” eleverna. Hennes roll hade drastiskt förändrats. Vilde hon vara kvar i skolan var hon tvungen att inse detta och handla därefter, det begrep hon.

– Kevin, kan du stanna kvar en stund efter lektionen är du snäll?

– Varför?

– Jag vill prata med dig.

– Fem minuter får du. Sen ska jag ha lunch. Ni tre - han vände sig mot sina kompisar - kan vänta utanför, det här kommer inte att ta lång tid.

Kevin släntrade fram mot katedern där Viktoria satt. Han stirrade avvaktande på henne.

– Vad vill du?

Viktoria suckade och tittade ned på bordet med papper. Undvek ögonkontakt så som specialpedagogen instruerat henne att hon skulle göra för att inte provocera honom mer än nödvändigt. Reste sig inte upp, utan satt kvar där hon satt, så att han skulle känna ett övertag och inte uppleva sig hotad.

– Vi kan inte ha det så här längre, Kevin. Det går inte. Vi måste hitta ett sätt att samarbeta, du och jag, annars vet jag ärligt inte vad vi ska ta oss till.

– Jaha...

– Du vet, jag är här för din skull. Du kanske inte tror det men jag vill verkligen hjälpa dig. Men jag kan inte när du ständigt motarbetar mig.

Hon tittade skyggt upp på honom.

– Jag motarbetar inte dig, sa han kallt. Det är du som motarbetar mig. Du kräver att jag ska göra saker jag inte vill eller kan. Du fattar ingenting och då måste jag fan få säga ifrån.

– Det enda jag skulle vilja be dig om, sa Viktoria lågt, är att du inte förstör lektionerna genom att ifrågasätta precis allt jag gör. Du förstör nämligen inte bara för dig själv utan för alla andra i klassen också. De...

Hon hann inte längre innan Kevin avbröt. På bara några sekunder hade hans vita ansikte blivit högrött och han tog ett fientligt steg mot henne, som för att markera vem som bestämde.

– Du ska fan inte säga att jag förstör, fattar du det din sjuka subba!

Vid det här laget borde Viktoria ha blivit van vid elevernas språkbruk. Ändå hoppade hon högt varje gång någon svor åt henne, varje gång någon bad henne dra åt helvete eller använde könsord för att förnedra

och nedvärdera henne eller en klasskamrat. I hennes värld var det fullkomligt otänkbart att en 16-åring kallade sin lärare ”subba”. Ingen diagnos i världen kunde försvara ett sådant avskryvärt beteende!

Viktorias kinder glödde. Den här pojken hade ingenting i hennes klassrum att göra. Han borde in på anstalt! Vreden brann i bröstet på henne men hon lyckades tygla den.

– Jag vill inte att du talar så till mig, sa hon kort. Det är kränkande och elakt. Det måste du sluta med, förstår du det?

– Jag skiter väl i vad du vill och inte vill!

Han glodde stridslystet på henne. Väntade på hennes nästa steg.

Viktoria tittade ut genom fönstret. Tänkte på specialpedagogens noggranna direktiv och kollegornas föraktfullhet gentemot hennes - enligt dem - auktoritära lärarstil. Sedan såg hon sammanbitet ned på bordet med pappershögen igen.

– Jag förstår, sa hon med tillkämpat lugn. Det var bara det.

– Bra, sa Kevin och stegade mot dörren. När han var framme slog han upp den hårt, på vid gavel och lämnade den öppen medan han med snabba, häftiga steg försvann bort i skolkorridorrens myller.

Förutom situationen med Kevin och klassen hade Viktoria, utan att riktigt förstå hur det gått till, även fått kollegorna mot sig. Det hela brast på riktigt efter sambedömningen av nationella proven, då Viktoria underkänt stora delar av försteläraren Johanna Norlings klass.

– Jag är ärligt talat i chock, sa Viktoria uppriktigt när de möttes i matsalskön någon vecka senare. 80 % av dina elever fick F! Jag har aldrig någonsin under hela min lärarbana underkänt så många elever i en och samma klass. Det är ju rent förfärligt!

Johanna Norling tittade på henne. Sedan drog hon djupt efter andan, som att hon tog sats:

– Lyssna på mig, Viktoria, sa hon sammanbitet. Jag håller med om att nivån i klassen inte är särskilt hög men *alla* 32 elever, från vitt skilda skolor, har fått godkänt eller mer i svenska av sina högstadielärare i årkurs nio. Nu har du underkänt över 80 % av dem första året på gymnasiet. Du menar alltså på fullaste allvar att alla högstadielärare på olika skolor har bedömt eleverna fel medan du bedömer dem rätt? Du som inte ens ids läsa igenom bedömningsdirektiven eller använda dig av bedömningsmatrisen. Menar du verkligen allvar?

Viktoria stirrade tillbaka på henne.

– Ja, absolut! hörde hon sig själv utbrista innan hon hann hejda sig. Precis så! Fattar du vilket korrupt system vi verkar i!

Johanna Norlings ögon smalnade.

– Det måste vara otroligt skönt att vara så tvärsäker på sig själv, väste hon.

Först då slog det Viktoria att Johanna Norling tog det hela personligt. Att Viktorias underkännande av kollegans elever även var ett underkännande av kollegan och hennes kapacitet som lärare. Viktoria tog ett jäktat steg fram, sträckte ut armen mot sin kollega och skulle just öppna munnen för att förklara att det absolut inte handlade om Johanna Norlings förmåga att lära ut, utan om klassens brist på förkunskaper men hennes kollega hann före.

– Jag har en annan sak jag vill ta upp med dig, nu när vi ändå strålade samman. Vi är i ärlighetens namn väldigt trötta på dig, Viktoria. Hur tror du det känns att ha en kollega som alltid är negativ till allt och som bara framför kritik?

Chockerad stirrade Viktoria på henne.

– Vad i hela fridens namn menar du?

Johanna Norlings jäsiga försteläraryrke hade plötsligt runnit av henne. Nu var hon fullkomligt rasande och hon gjorde ingenting för att dölja det, trots att det i hennes värld var högst oprofessionellt, i synnerhet i en

offentlig matkö med elever runt omkring.

– Du pratar raljant om allt som vi på skolan står för. På varenda konferens förkunnar du hur korkat det är med matriser, hur osjälvständiga dagens lärare är, hur värdelösa alla elever är. Du delar tidningsartiklar på Facebook som handlar om att allt det som vi på skolan arbetar med just nu - entreprenöriellt lärande, kollegialt lärande, systematiskt utvecklingsarbete, att utveckla elevernas förmågor - bara är skit. Fattar du inte att du gör dig fullkomligt omöjlig i kollegiet? Du svävar in här på skolan, ställer skyhöga krav på eleverna som de inte kan leva upp till och betar dig som att du äger stället och att du har facit på hur svensk skola ska skötas. Samtidigt som alla dina elever avskyr dig, skolledningen är bekymrad och dina kollegor tycker att du är omöjlig att umgås med. Vi vill ju för fan inte ens bjuda med dig på våra AW: n! Du får vara hur snobbig du vill, men din negativitet ska upphöra - nu! Begriper du det!

Viktoria svalde några gånger. Med darrande händer famlade hon i luften för att få stöd. Hon fick tag i en tallrik och höll krampaktigt fast i den bara för att hålla i något som kunde få hennes tumultartade hjärna att sluta snurra.

Inte för ett ögonblick hade det slagit henne att hennes putslustiga, vassa, snabba, kritiska kommentarer hade retat upp kollegorna så till den milda grad. Inte för ett ögonblick hade hon haft tanken på att de kunde ta illa vid sig av hennes systemkritik och det som skedde med de lärare som verkade i det. Men nu, när Johanna Norling beskrev situationen blev den glasklar för henne. Hon hade glatt och utan att begripa det, kackat i eget bo! Helvete!

– Jag har ju bara diskuterat saker...metoder...saker som jag...stammade hon förvirrat. Saker som vi... som jag...

– Du har inte diskuterat, sa Johanna Norling iskallt. Du har kritiserat, gjort ned, häcklat och anmärkt på dina egna kollegor. Det är vad du har gjort.

På alla platser Viktoria arbetat tidigare hade det varit högt i tak.

Meningsskiljaktigheter och ordskiften om sakfrågor hade tagits med jämnmood, som en självklar och bärande del i en intellektuell och öppen skoldebatt.

Så var det inte längre och hon började alltmer förstå varför.

Sveriges marknadsskola med hård konkurrens om elevpengen och där förstelärare och sistelärare inte längre arbetade tillsammans, hade skapat en kultur där lärare vann på att profilera sig och göra sig ett namn. Det handlade om att hitta och välja ut en unik pedagogisk metod och genom den, bli ett varumärke.

Borta var skolan som akademisk högberg. Borta var den kritiska, problematiserande, granskande och bedömande läraren. De nya skolkulturerna som växte fram Sveriges skolmarknad, handlade om att hylla den egna skolan, lyfta det egna varumärket och inte minst goda exempel. Och en "bra" skola och en "bra" lärare levererade givetvis goda resultat, vilket i sin tur kunde användas i marknadsföringen av skolan.

På mikronivå blev alltså elevernas resultat ett kvitto på en "bra" undervisning av en "bra" lärare. Ju fler satta A:n i en klass, desto skickligare lärare. "I mitt klassrum är det inga problem." Det som borde kallats korruption kallades i Sverige för ett föredöme för lärare som var så usla att de var tvungna att sätta F.

Och nu hade Viktoria, utan att själv förstå det, pekat på Kejsarens nakna rumpa och befann sig därför i onåd inom kollegiet där lärarna förväntades vara lojala mot varandra och mot skolledningen.

Hon fattade plötsligt hur det hela hängde ihop och det var inte vackert.

I flera dagar led Viktoria alla helvetes kval. Hon kände kollegornas kyla och förakt som en osynlig tryckvåg när hon steg in i personalrummet. Tillslut beslutade hon sig för att skriva ett mejl till kollegorna och rektorn. Hon filade länge på det.

"Förlåt", skrev hon. "Det var verkligen inte min mening att såra någon. Min ton är ofta raljant, det är sant, och jag ska naturligtvis genast sluta att diskutera skolfrågor på konferenser, i lärarrummet och på nätet.

Hoppas ni kan förlåta mig.”

Brevet blev långt, ursäktande och rörigt. Hon lade sig platt. Vad annat kunde hon göra?

Hon fick inget svar, varken av rektorn eller av kollegorna.

– Men snälla älskade vän, utbrast hennes man skakat när hon under tårar propsade på att få läsa upp mejlet för honom ännu en gång. Hade hon trampat någon på tårna igen? Fanns det något hon skrivit i mejlet som återigen hade upprört någon? Var det därför de inte svarade? Om Kristian bara lyssnade på det hon skrivit i mejlet *en gång till*, kanske han kunde...

– Men snälla du, vad är det du håller på med? Varför skulle du inte ha rätt att kritisera det du tycker är fel med svensk skola i ditt eget kollegium? Hur ska saker och ting någonsin kunna bli bättre, om ni lägger locket på?

– Det går inte, sa Viktoria förtvivlat. Folk tar illa vid sig. Johanna Norling har rätt: jag *har* gett mycket konkreta och tydliga exempel på vad jag tycker är fel med försteläraryrollen, specialpedagogerna, metoderna och så vidare och så vidare. Och jag är raljant. Självklart tar mina kollegor åt sig då! Skolledningen har ögonen på mig nu och jag måste vara försiktig. Det är inte bra för skolans rykte att jag kritiserar sådant jag inte tycker fungerar.

– Nej, nu blir jag fan förbannad, fräste Kristian. Tänk efter nu, Viktoria, det här är inte sunt, det måste du förstå. Vad är det för jävla tystnadskultur ni har skapat inom skolan? Du är i din din fulla rätt att både diskutera och kritisera saker du upplever som problematiska och felaktiga. Säg inte förlåt, be dem dra åt helvete, för fan! Det här är inte normalt, det fattar du va?

– Jag vet inte vad som är normalt längre, sa Viktoria dämpat. Jag lever i en Kafka-värld och kan inte längre avgöra om det är jag som är den skyldiga eller de som dömer mig. Upp är ner och ner är upp. Ibland tror jag att jag håller på att bli tokig, Kristian. Andra gånger är jag övertygad om att det är de som är galna och jag som är frisk. Men oftast vet jag

varken in eller ut.

En sak var dock uppenbar. Ingen av kollegorna, förutom Håkan Gustavsson och Olof Nyberg, hälsade längre i skolkorridoren. De övriga vände bort blicken eller reste sig och gick när hon kom in i personalmatsalen.

Viktoria hade blivit persona non grata på Beckegårdsgymnasiet.

ALLT KOMMER ATT BLI BRA...

– Du...?

– Ja? Ville du något?

Klassen var på väg ut genom dörren och Viktoria tittade stressat upp från böckerna hon höll på att samla ihop på katedern. Framför henne stod Yasmin, en av eleverna i svenska som andraspråksklassen.

Trots att de var i slutet av terminen hade flickan endast närvarat på hennes lektioner högst tre gånger. Detta för att hon prompt vägrat undervisning i svenska som andraspråk. Hon ansåg sig duktig nog att läsa ”vanlig svenska” och det hade krävts en smärre övertalningskampanj för att få henne till Viktorias klassrum.

Väl på lektionerna hade flickan trumpet vägrat göra det de övriga eleverna arbetade med, då hon tyckte att det var på för låg nivå för henne. Viktoria hade fått ägna mycket tid under och efter varje lektion för att försöka få flickan att förstå att nivån avgjordes av hennes egen insats. Att uppgifterna hon gav dem var desamma som hon gav i den andra ettan med ”vanlig svenska”. Att betygen i svenska som andraspråk och svenska var likvärdiga. Naturligtvis var det en lögn. Svenska som andraspråk för elever födda i Sverige var ett tramsigt hittepåmne som skapats av lärare som inte ville erkänna att man faktiskt är sämre på svenska när man som invandrare kan mindre svenska än svenskfödda elever. Men det var en lögn som inte fick sägas högt och Viktoria spelade redan ett högt spel.

Nu stod flickan framför henne. Trumpen, gråblek, mager, med ett begynnande munsår i högra mungipan. Hon såg trött ut. Trött och sliten. På huvudet bar hon en grön, stickad mössa som pösigt föll ned över det långa, otvättade håret.

– Jag måste sluta på din kurs.

Viktoria tittade förvånat upp.

– Ursäkta?

– Jag måste sluta på din kurs.

– Du har ju knappt börjat? Varför måste du sluta?

Yasmin petade koncentrerat på en sårskorpa på knogen.

– Jag har inte uppehållstillstånd. Politikerna säger att jag får uppehållstillstånd om jag jobbar. Jag måste hitta ett jobb nu. Så jag kan inte gå på din kurs längre.

– Men lilla Yasmin. Det stämmer inte. Det där har du fått om bakfoten. Det finns ingen sådan lag. Och inte kan du jobba som 16-åring, det förstår du väl, utbrast Viktoria bestört. Det finns inga jobb för 16-åringar i Sverige. Du måste gå i skolan först. Sedan kan du jobba.

Yasmin tittade upp från pillandet, såg rakt in i Viktorias ansikte och hennes ansiktsuttryck var på något sätt både vilt och spönt, som om hon vore ett jagat djur och samtidigt behärskat, som om hon vore en mycket gammal människa.

– Fast jag måste hitta ett jobb, sa Yasmin och stirrade på Viktoria med sitt stela ansikte. Så att jag får stanna i Sverige. Jag måste få stanna här. Jag måste få stanna här.

– Men jag sa ju att... började Viktoria men avbröts av några elever som högljutt skrattande och pratande kom in i lektionssalen.

– Dina föräldrar? frågade Viktoria hastigt. Var har du dina föräldrar? De måste försörja dig tills du gått ur skolan, det vet du?

Först förstod inte Viktoria vad det var som hände. Bara att ett märkligt läte, som ett mycket gällt skri, ljud genom rummet. Efter några sekunders panik insåg hon att det var ur Yasmins strupe det märkliga ljudet kom. Som ett skärande, djurisk, primitivt ylande, från magen, ett skri som Viktoria aldrig hört förut och aldrig skulle glömma.

– JAG VET INTE VAR DE ÄR! JAG VET INTE VAR MAMMA ÄR!
JAG VET INTE VAR MAMMA ÄR!

Chockerat tog Viktoria ett steg fram mot flickan som hukat sig ned mot katedern och nu tog stöd mot den för att hålla sig på benen. Hastigt drog Viktoria av sig sjalen hon hade virad och knuten runt halsen, slog ut den till ett skynke och svepte den runt Yasmins framåtböjda lilla kropp. Varför visste hon inte. Kanske för att värma flickan mot kylan runt omkring henne. Kanske för att skydda henne mot de övriga elevernas nyfikna blickar. Kanske för att hon var vuxen, och ett övergivet barn som skrek i ångest framför hennes ögon, ändå var hennes ansvar.

Så hon gjorde något hon aldrig tidigare gjort i sitt lärarliv. Och hon gjorde det instinktivt och omedvetet och hon gjorde det för att det inte gick att göra något annat än bara just det. Utan att tänka eller känna slog hon armarna om flickan och drog henne tätt intill sig.

– Så ja, så ja, nynnade Viktoria med en bräcklig röst som kändes helt främmande för henne själv. Så ja, lilla gumman. Allt kommer att bli bra. Allt kommer att bli bra ska du se...

Först efter en stund märkte hon att också hon själv grät.

Länge stod de så, oberörda av omgivningens larm, tills hulkningarna inom Yasmin långsamt avtog.

För första gången i sitt lärarliv ställde Viktoria i en lektion i sista minuten. Istället för att undervisa satte hon sig för att skriva ett mejl.

”Hej Åsa”, skrev hon. ”Jag heter Viktoria Andersson och är lärare till Yasmin som du är mentor för. Du vet säkert mer om Yasmins situation än jag, men jag vill bara informera dig om vad som hände på min lektion idag och med detta mejl flagga för att jag är mycket, mycket orolig för flickan.”

Hon fick aldrig något svar av Åsa. Åsa hade kanske för mycket att göra för att orka svara på Viktorias mejl. Eller så var hon sjukskriven. Eller så hade hon för länge sedan gett upp. Eller så hade hon viktigare saker för sig.

Viktoria träffade aldrig Yasmin igen.

"JAG SKA ANMÄLA DIG TILL SKOLINSPEKTIONEN!"

Veckorna segade sig fram. Nu kändes försommaren i luften och Viktoria försökte håglöst uppbåda litet entusiasm för jobbets alla måsten och krav. Men inte ens det som tidigare fått henne engagerad som lärare, kändes roligt längre: Att planera lektioner och att genomföra dem. För vad spelade hennes hårda arbete för roll? Inte ett dugg. Eleverna lärde sig ingenting. Alla hennes noggranna förberedelser, hennes pedagogiskt strukturerade föreläsningar, hennes genomgångar, hennes diskussionsfrågor, hennes noggrant formulerade provfrågor - allt var fullkomligt bortkastat eftersom lektionerna ändå havererade på ett eller annat sätt. Elever som varken hade med sig penna, padda eller lärobok, elever som inte hade gjort läxan, elever som skrek och gapade sig igenom lektionerna och förstörde det upplägg hon lagt ned så mycket tid och möda på.

Värst var Kevin och hans gäng. Varje lektion i Barn- och fritidsklassen var numera en plåga för Viktoria då det öppna hatet mot henne, var påtagligt och genomsyrade varje sekund av lektionerna. Ingenting hon gjorde fungerade. Hon skulle lika gärna kunnat komma helt oförberedd - ingen hade ändå märkt någon skillnad eftersom lektionsupplägget allt som oftast trasades sönder. Helst av allt ville hon bara ge upp. Hur man nu gjorde det, som lärare, utan att gå in i väggen eller arbetsvägra.

Men för den lilla handfull elever som ändå ville och försökte lära sig något, måste hon kämpa vidare.

- Idag ska vi se på en kort film om språksociologi. Språksociologi handlar om språkets funktion i ett samhälle - varför vi pratar som vi gör helt enkelt. För det är ju så med språk att vi inte alltid talar på samma sätt, även om vi talar samma språk. Hur vi talar, vilka ord och uttryck vi använder, kan påverkas av till exempel klass, kön, ålder, etnicitet osv. Jag skriver upp begreppen här på tavlan så ska vi diskutera det vidare sedan.

- Jag fattar inte vad du säger! skrek Kevin från sin plats. Du ska använda ord som vi förstår.

- Du kommer att förstå när du ser filmen, sa Viktoria. Den är mycket pedagogisk och bra.
- Det skiter väl jag i. Så jävla tråkiga saker du gör jämt. Vad fan har ens det här med svenska och böcker att göra? Har du någon koll på ditt eget ämne eller hittar du bara på något?
- Jag sätter på filmen nu, sa Viktoria. Den är kort, bara tio minuter. Och jag vill att ni antecknar under tiden så att ni kan...
- Vadå anteckna? skrek Kevin hetsigt. Ska jag anteckna när jag ser på film? Är du helt sjuk i huvudet?
- Sätt dig ned, sa Viktoria trött. Eller gå ut. Vilket som.
- Du skulle må då va?
- Ja.
- Nej, jag ska inte anteckna. Du ska anteckna åt mig. Fattar du det? Du är lärare. Du ska hjälpa mig, fattar du trögt?
- Varför ska vi anteckna, frågade Cassandra nyfiket genom surret av elevröster som nästan dränkte hennes fråga eftersom Viktoria för länge sedan gett upp att försöka få eleverna tysta under lektionerna.
- Man minns mer om man antecknar, sa Viktoria. Och så är det en bra träning att lära sig att föra anteckningar. Ifall någon av er vill gå vidare till universitetet...
- Jag har ADHD. Jag behöver inte anteckna, avbröt Kevin. Det ska andra göra åt mig. Typ du! Det står i lagen.
- Ja, det står faktiskt i lagen, sa Stephanie spetsigt. Om du inte hjälper oss som har ADHD kan vi anmäla dig till Skolinspektionen. Min mamma tänker göra det, för hon tycker att du inte klarar ditt uppdrag som lärare för elever med diagnoser. Du förstår inte vad vi behöver.
- Jag vill anteckna på paddan i så fall, sa Cassandra och slog upp locket

på sin Ipad.

– Nej, jag vill att ni gör det för hand, svarade Viktoria.

– Varför det?

– Många studier som gjorts talar för att det är betydligt effektivare. Det finns helt enkelt fler fördelar med att skriva för hand. När du skriver för hand måste du prioritera, alltså själv välja ut, det allra viktigaste, vilket gör att du blir fokuserad på det som sägs, istället för att du fokuserar på att *få med* allt som sägs.

– Så dumt. Så är det inte för mig, sa Stephanie.

– Det har gjorts ett antal studier som visar att de allra flesta av oss...

– Jaha du! Men människor är faktiskt olika, sa Stephanie näbbigt. Alla lär sig faktiskt på olika sätt. Har olika lärostilar. Kan du fatta det eller? Sluta tro att alla är precis som du!

Viktoria stirrade på henne. En plötslig och kraftig ilska väcktes inom henne, som ett muller som startade någonstans i mellangärdet och fortsatte upp i bröstet. Det var en vansinnig ilska som hon länge tryckt ned, utan att själv egentligen förstå det.

Varför i hela friden skulle hon ägna sin tid, sin utbildning, sitt ämneskunnande, sitt litteraturengagemang, sin universitetsutbildning, sin passion med dessa otacksamma, omogna, ointresserade, bortklemade skitningar? Varför? Varför? Vad var tanken?

Det fanns ingen tanke! Hon kastade pärlor till svin! Till as! Till asätare! Till små förfärliga odjur som under hela sin skolgång fått sanktionerat från vuxenvärlden att det var helt okej för dem att bete sig illa mot andra människor utan några som helst konsekvenser. Deras diagnos var deras förbannade brasklapp och de utnyttjade den ohämmat, vilket omöjliggjorde all form av utveckling eller verkligt lärande.

Det gick inte längre! Viktorias tålmod var slut. Hon var slut. Om detta var att vara lärare i Sverige ville hon inte mer. Bort, bort, hon ville

bort! Ingenting av det hon numera gjorde i klassrummet, handlade om undervisning eller kunskap. Det handlade om överlevnad! Och att leka jobb! En pedagogisk modell för att stryka under kunskapskrav med olika färger med understrykningspennan, hade blivit viktigare än själva undervisningen. Att få trettio oregerliga monster till ungdomar att hålla sig så pass lugna att hon kunde låtsas att en lektion i svenska hållits var viktigare än om de faktiskt lärde sig något.

Det var förfärligt, det var förnedrande, det var förolämpande mot hennes egen intelligens - och elevernas.

– Du har rätt Stephanie, sa Viktoria med iskall röst och stirrade eleven rakt in i ögonen. Alla vetenskapliga studier som har gjorts betyder ingenting. Vetenskapen betyder ingenting! Forskning betyder ingenting! Det som betyder något är DU! Du, du, du! För just DU, Stephanie, är nämligen mycket unik! Du är så mycket unik att du är unikare än alla andra människor i hela världen. Du är så unik att det som gäller för alla andra, inte gäller för dig. Jag tycker att det är dags att alla vi - ickeunika människor - runt om dig, börjar inse detta viktiga faktum, och anpassar oss efter dig och dina mycket unika behov. Så att du du du ska komma till din rätt. Inte sant?

Någon fnissade. De andra stirrade förvånat upp från sina paddor och mobiler. Med smalnande ögon reste sig Stephanie långsamt upp från sin plats och pekade på Viktoria.

– Min mamma ska anmäla dig till Skolinspektionen, sa hon med tillbakahållen gråt i rösten, som avslöjade henne som den unga, oerfarna 16-åring hon var. Du ska vara jävligt försiktig, fattar du det. Jävligt försiktig!

Som genom ett trollslag försvann vreden inom Viktoria. Istället ersattes den av en enorm kraftlöshet som var så bedövande att hon var tvungen att fatta ta tag i katedern för att inte falla.

I hejdlös ilska hade hon som lärare använt sin maktställning för att förnedra en ung flicka, inför de övriga klasskamraterna. Ett beteende hon inte kände igen hos sig själv och som skrämde henne. *Vem var hon egentligen? Vem hade hon blivit?* Stephanie hade rätt. Hon förtjänade

en anmälan.

Den skall vara välkommen. Låt den komma. Låt den falla.

– Vi slutar här idag, sa hon dämpat. Det här ger oss absolut ingenting. Ni kan slå ihop era paddor och gå. Tack för idag.

Ett jubel steg upp från eleverna i klassen. Vidar slängde skrattande en stol i väggen, Kevin steg upp på ett bord och började segervisst jucka med underlivet åt Viktorias håll och Oliver slog en av tjejerna hårt i bakhuvudet när han stormade fram för att nå dörren.

– Jävla fitta! skrek tjejen efter honom, grep impulsivt tag i klasskamratens Ipad som stod på bänken framför henne och kastade den efter honom. Den for i väggen med ett brak, alldeles intill Oliver.

Oliver stannade upp och gjorde fuck-tecknet åt henne innan han försvann ut genom dörren som han sedan slängde igen rakt i ansiktet på nästföljande klasskamrat.

Med brännande kinder stängde Viktoria ned projektorn och började omtöcknat plocka ned arbetsmaterial och böcker i sin dramaten som hon införskaffat då hon förstätt att ingen av hennes elever någonsin hade med sig något arbetsmaterial, förutom Ipaden, vilket innebar att hon måste släpa med sig en klassuppsättning av precis allt, om lektionerna skulle fungera:

- understrykningspennor (15 stycken)
- blyertspennor (30 stycken)
- suddgummin (30 stycken)
- pennvässare (10 stycken)
- linjerade kollegieblock (tre stycken)
- Läroböcker (28 stycken)

Utöver själva släpandet behövde hennes förråd ständigt fyllas på eftersom hon sällan fick tillbaka något av det hon delade ut.

Mitt i förvirringen och sorgen över ännu en förlorad och havererad lektion och framför allt en förlorad lärarsjäl, stod plötsligt Lea, Pernilla

och Vilda framför henne. Viktoria såg upp på dem, nästan litet skrämt, trots att dessa tre flickor aldrig ställt till några problem, utan snarare försökt att stötta undervisningen genom att ha fokus på den, räcka upp handen, säga ja till all högläsning, göra alla uppgifter osv.

– Ville ni något, flickor?

De skruvade litet på sig. Generat. Lea tittade ned i golvet. Sedan tittade hon upp. Såg rakt in i Viktorias trötta ögon och tog ett steg framåt. Så lade hon handen på lärarinnans arm. Försiktigt och lätt så att beröringen nästan inte kändes.

– Jo, Viktoria. Vi ville bara säga att... att du ska veta att vi tre i alla fall tycker att du är en himla bra lärare. Vi ville bara säga det. Så att du vet... att vi tycker det... att du är himla bra...

Viktoria hulkade till. Gråten bubblade plötsligt upp i bröstet och kom så plötsligt att hon inte hann dölja det. Och när den väl var där, orkade hon inte dölja den, trots att det var förnedrande att gråta inför eleverna. Men en människa kan bara orka dölja så mycket innan hon går i bitar.

– Tack, snälla ni, sa hon med grumlig stämma. Det betyder mycket för mig att ni säger det, det ska ni veta.

Flickorna stod kvar. Som om de väntade på något mer. Men Viktoria hade inget mer att ge. Inget mer. Hon var slut. Allt var slut.

Då vände de och gick ut genom dörren. Flickans ord brände och ekade i Viktorias bröst. Hennes inre slets mellan vild tacksamhet och något helt annat. Något som gnagde, larmade och sade att allt var fel. Så fel.

Något hos Viktoria hade fått dessa fina, mjuka, vänliga tonårsflickor att känna sig nödgade att gå fram för att ge henne uppmuntran och stöd. Något hos Viktoria hade varit så svagt, så utsatt, att dessa tre flickor inte stod ut längre, utan kände att de måste hjälpa till.

Men det är inte tonårsflickors uppgift. En lärare ska inte behöva bli stöttad av sina elever för att orka hålla sig upprätt. Detta borde aldrig någonsin vara elevernas roll.

Inne på toaletten grät Viktoria. Rakt in i en stor hög hopknölat toapapper grät hon. Vilt och upprört men utan ljud så att ingen utanför skulle höra. Sedan torkade hon tårarna, baddade sig med blött papper, spolade ned alla bevis och gick ut igen.

Till nästa lektion.

Mejl till: Viktoria Andersson

Från: Kevin Eriksson

Hej viktorija jag vill förtydliga vad jag menar om hur jag vill och behöver at prov ska se ut för mig. jag skrek för att du gjorde mig arg. jag behöver tydliga frågor på vad du vill veta. Vill du veta när föddes strindberg skriv det då i frågan! Eller ifall du vill veta vad han skrev för böcker säg frågan vad skrev han för böcker? Ifall du gör på det här sättet kommer jag kunna svara på dessa frågor. du kan inte skriva stora frågor som berätta vad boken handlar om för då kan glömma jag bort små saker i dom stora frågorna. Du måste skriva små frågor som jag kan svara på. Det är anpassning!!! du måste skriva samma frågor till mig som kommer på provet så kan jag plugga på dom och sedan kan jag dom när dom kommer på provet också! fattar du? Mvh kevin

Mejl till: Viktoria Andersson

Från: Kevin Eriksson

Hej viktorija n undrar jag hur du tänker med din bedömning i Schoolsoft? Förstår inte att du skriver att jag inte uppnått målen i kursen hur kans du säga att jag inte visat några kunskaper men ändå har jag gjort nästan allt det du sagt utan några saker som jag inte kan göra?

Mejl till: Viktoria Andersson

Från: Kevin Eriksson

kan du svara på frågan du ska svara när man skriver till dig enligt lagen. Mvh kevin

Mejl till: Viktoria Andersson

Från: Kevin Eriksson

hej viktorija jag har läst en sida ur boken och jag vill bara säga att den är för svår för mig och det går inte så att du måste ändra bok till mig så att jag får en bättre och inte så svår bok med svårt språk. jag har ADHD och kan inte läsa den boken du gett oss men jag kan läsa en annan kortare lättare bok och du kan förhöra mej på den isället. vVi får bestämma en ny bok i morgon. Mvh kevin

Mejl till: Viktoria Andersson

Från: Anette Eriksson

Hej Viktoria!

Jag har läst ditt svar till Kevin nu och det är uppenbart för mig när jag läser det du skriver att du inte förstår någonting av hans ADHD-diagnos. Du måste förstå att du inte kan skriva så till en person med ADHD! ADHD innebär en medfödd och bestående funktionsnedsättning som påverkar barnets förmågan att koncentrera sig och styra och kontrollera sitt beteende.

Alla med ADHD är olika! ADHD har ingenting med intelligens att göra. Det går inte att träna bort! Du måste förstå att Kevin inte kan jobba som andra! Han måste få extra anpassningar, vilket du vägrar ge honom. Han måste få alternativa verktyg för att klara sin skolgång. Kevin har gått i specialgrupp hela åttan och nian. I nian fick han jobba enskilt med en egen lärare för att han inte klarade gruppen och blev för arg. Han har stora behov och det är din uppgift att ge honom det. Han ska inte få ta skriftligt prov om han inte prompt vill. Han ska inte läsa i vanliga böcker eller läsa vanlig text om han inte absolut vill det. Han ska få digitala läromedel av dig och det är ditt ansvar som lärare att fixa det åt honom! Han ska få lyssneläsa allt skriftligt om han vill och behöver. Vi ska göra en dyslexiutredning på Kevin! Jag vill att du gör som han säger för han vet bäst hur han lär sig utifrån sin speciella lärstil. Du ska inte säga att Kevin ska göra instuderingsfrågor själv för det ska du göra åt honom så han kan plugga på svaren. Du ska som hans lärare ha ett lågaffektivt bemötande och hjälpa och stötta honom med det han behöver hjälp med. Istället muckar du gräl med honom och provoserar honom onödigt och det gör honom arg. Om han inte fattar frågorna ska du hjälpa honom med svaren!!! Det är uppenbart att du inte klarar dig jobb och jag kommer att gå vidare med detta till rektorn och till Skolinspektionen och barnombudsmannen.

/Anette Eriksson

KANSKE GÅR DET NOG...

Efter några månaders yrkesmässigt kaos hade Viktorias make fått nog. Och vem kunde klandra honom? Inte Viktoria. Varje dag kom hon gråtfärdig och slutkörd hem med nya historier om skolvärlden och arbetslivet. Var det inte samarbetsproblemen med kollegorna eller "Hovet", så var det nya "garantier" eller direktiv från politiker, fackförbund, Skolverket eller Skolinspektionen om vad lärare och skolan måste bli bättre på och måste utföra, som gav henne ännu mer jobb och ännu mer att ängslas för.

Viktoria fuskade så mycket hon bara kunde. Men eftersom hon var en ärlig själ, var fuskandet samtidigt något som dränerade henne på kraft och ork.

Värst var ändå klassrumssituationen som fullständigt havererat. Hon, en utbildad, legitimerad lärare med många års erfarenhet av klassrumsgolvet, hade inte längre kontroll över lektionerna.

– Kör ut dem bara! sa hennes man irriterat. Visa vem som bestämmer!

– Jag kan inte!

– Såklart du kan. Det är ju bara att köra ut dem.

– De är starkare än jag. De är fler än jag. Jag kan inte lyfta ut dem och även om jag kunde så får jag inte. Har du inte hört om alla lärare som blir anmälda så fort de petar på en elev. Jag vågar inte.

– Sätt dig i respekt! Du måste markera direkt så fort något händer!

– Det går inte. Det händer så mycket på samma gång. Om tjugo stycken skränar, skrattar, pratar, äter chips, spelar spel på mobilerna, springer fram och tillbaka, jidrar, hotar, avbryter, svär, kastar stolar - vem ska jag markera mot först? Och hur?

– Säg ifrån! Du måste säga ifrån, Viktoria!

- Till vem ska jag säga ifrån? Vem? Vem?
- Till klassföreståndaren eller vad det heter! Du behöver hjälp!
- Jag pratar med klassens mentor varje vecka. Hon tycker att jag brister i ledarskap. Ingen annan i arbetslaget har problem på sina lektioner.
- Vad är det för dumheter! Du har över tio års erfarenhet, lärarutbildning och legitimation. Gå till rektorn. De får väl sätta in en extra resurs. En livvakt eller något. Lyssna älskling, du är gravid nu. Jag är faktiskt rädd för att något ska hända dig... att något ska hända med barnet.
- Tror du inte jag själv är rädd? Kristian, jag gråter varenda gång jag ska in i det där därhuset till klassrum. Jag vet bara inte vad jag ska göra. Jag utbildade mig till lärare i svenska och religion, inte psykolog eller polis.
- Vägra gå in! Bara vägra! Då kanske ungjävlarerna skärper till sig.
- Nej. Det här är inte ungdomar som månar om sin utbildning. De är för trasiga och förstörda för det. Och arbetsvägra vägar jag inte.
- Du måste säga upp dig. Det här går inte längre. Viktoria, gråt inte... Du... Snälla...
- Du har rätt. Det går inte. Det här går faktiskt inte...

Hur svårt är det inte att förklara för någon som aldrig undervisat hur svårt det är – bara att undervisa. Hur svårt är det inte att förklara för någon som aldrig undervisat en klass med majoriteten problemelever, hur omöjligt det är att nå ursinniga, krävande, aggressiva, utåtagerande elever, som både genom elevpengssystemet och svensk skolas demokratiska undervisningsideal, har rätten på sin sida – i allt! Hur svårt är det inte att förklara för någon utanför skolan hur karriärtjänsterna ihop med rädslan för inspektion, smulat sönder kollegialiteten och skapat ensamma, skrämde, ängsliga lärare som endast orkar och förmår måna om sitt eget.

Hur svårt är det inte att förklara att eleverna inte är elever längre, utan kunder med en skolpeng som är skolans första och främsta mål att behålla –

för sin egen existens skull.

Hur svårt är det inte att förklara att elever som inget lärt, ändå skjuts vidare upp i systemet och orsakar enorma problem eftersom de inget kan men ändå ska undervisas på den – för dem – alltför höga nivån?

Men kanske går det ändå? Om man pressar sig ännu litet till. Om man försöker vara snällare, schysstare, göra litet enklare uppgifter, släppa litet på kraven för E och alla måsten. Kanske går det om man möter eleverna "där de är", så att de känner att de lyckas? Litet mer modulpedagogik, litet fler extra anpassningar, litet mer kärlek och omtanke så att de känner att de är älskade och omtäckta. Litet mer fin föräldrakontakt. Kanske går det ändå.

Alltmedan yrkesbedern rinner som en stor spottloska ned för kinden. Men litet till går det nog. Det måste gå.

Om man anstränger sig, bara litet till.

Om man får eleverna med sig. Om skolledningen uppskattar en. Om kollegorna inte känner sig ifrågasatta.

Om...

PÅ REKTORSEXPEDITIONEN

– Eva, jag behöver prata med dig, har du tid en minut? frågade Viktoria där hon stod i dörröppningen till rektorns arbetsrum.

Hennes ansikte var blekt och hon hade mörka ringar under ögonen av brist på sömn och återkommande oroliga nattvak. Inte en natt. Inte två nätter. Nu handlade det om månader av sömnbrist, något som gjort henne tård och sliten. På nätterna när Kristian sov låg hon vaken och stirrade ut i mörkret tills hon slutligen gav upp, gick upp och gjorde långa listor med allt hon skulle göra under morgondagen, allt hon skjutit upp, allt hon inte hunnit, allt hon inte orkat, allt hon försummat.

- Ring Milos pappa om hans höga frånvaro! Dokumentera vad som sades under samtalet! Skicka information till rektor samt EHT-team.
- Påminn klassen om biblioteksböckerna - bocka av på klasslistan och skicka ned till bibliotekarien
- Skriv ut närvaron för alla elever inför mentorstiden på torsdag
- Skriv ut morgondagens text i större typsnitt till tre elever. Skanna in den digitalt till fem elever. Läs in den till sju elever. Lägga upp den samt alla instruktioner på skolplattformen.
- Meddela föräldrar som begärt det om veckans läxor
- Bedöma 67 elevuppsatser med individuell feedback. Dokumentera varje uppnått kunskapskrav på skolplattformen (42 klick/elev x 67 elever)
- Boka in extralektioner till alla elever (22 stycken) som fått F på debattartikeln och gör anpassade uppgifter som kompensation.
- Dokumentera alla implementerade extra anpassningar i Sva 1. Mejla Stödcentrum för information.
- Boka tid med EHT för utvärdering av extra anpassningar i åk 2
- Påminn eleverna och deras föräldrar att eleverna ska ha med sig datorerna till morgondagens lektion.
- Bocka av...
- Boka möte med...
- Kontakta...
- Dokumentera...

Först sent in på småtimmarna brukade hennes förvirrade och trötta hjärna få ro ett slag. Då sov hon tungt, som en död, någon timme innan mobilens alarm började tjuta och en ny dag grydde.

Och nu stod hon här framför sin chef. En spillra av sitt forna jag. Viktoria gnuggade sina sömndruckna ögon och försökte ruska av sig tröttheten som låg som ett grått täcke runt hennes hjärna.

Rektorn som precis hade satt på sig sin kappa, såg stressad ut men försökte ändå att le mot Viktoria för det är viktigt att man ler så att folk som är litet upprörda, ändå känner sig lyssnade på, omtyckta och uppmärksammade.

På väggen bakom hennes skrivbord hängde en affisch av inspirationsgurun Fredrik Malmberg där han självsäkert såg in i kameran medan han med skälms min höll sitt högra pekfinger mot det käcka mantrat: "Fånga dagen, innan den fångar dig."

– En minut har jag nog. Vad är det som har hänt, Viktoria?

– Jag klarar inte av klassen. Barn- och Fritidsettan. Inga andra lärare säger sig ha problem men jag får erkänna att det inte funkar alls på mina lektioner.

– Oj då, det låter allvarligt.

– Det är det. Det tar mig säkert 20 minuter att lugna ned eleverna så pass att de alls hör vad jag säger. De springer in och ut ur klassrummet som de själva önskar. Nästan alla sitter och leker med sina paddor - de spelar spel, chattar, ja, gör annat helt enkelt. Och det kanske skulle gå att få bukt med, men jag har dessutom fått en grupp elever emot mig som... ja, som gör allt för att aktivt förstöra undervisningen om jag ska vara ärlig.

– Nämen fy då! Ja, jag hörde Ida nämna något om det.

– Jag har pratat med Ida många gånger men ingenting händer. En av eleverna, Kevin, är extremt utmanande. Han ifrågasätter allt jag gör och det är omöjligt för mig att komma vidare i undervisningen. Jag har

försökt att köra ut honom men han vägrar lämna klassrummet. Ida vill att jag ska försöka "bli kompis med honom" men det har låst sig helt. Så fort jag ställer minsta krav på något han ska göra obstruerar han. Hans mamma är på mig dagligen och spyr galla i mejl och telefonsamtal. För mig känns det som att enda sättet att "bli kompis" med honom, är att låta honom slippa allt arbete och ändå få betyg. Så verkar de ha löst det i grundskolan. Men så kan jag ju inte göra. Det är otroligt genant för mig att behöva be om hjälp men jag vet faktiskt inte vad annars jag ska göra. Jag har aldrig haft sådana här problem med elever tidigare.

– En sak, sa rektorn Eva Sjöstedt bestämt och tog upp sin handväska från stolen, en sak ser jag fruktansvärt allvarligt på ska du veta. Och det är när elever inte lyssnar på sina lärare. Det är lärarens ord som gäller i klassrummet - punkt! Jag ska prata med Kevin och göra detta absolut klart för honom. Bra så?

En våg av tacksamhet sköljde genom Viktoria. Hon skulle få hjälp. Någon skulle göra något för att hjälpa henne. Hon stod inte längre själv i allt detta svåra.

– Tack snälla du, sa hon och blinkade några gånger för att försöka hindra tårarna från att stiga upp i ögonen. Tack! Verkligen. Tack!

– Ingen orsak, sa rektorn lätt. Men nu måste jag gå. Vi hör igen.

I DE BLINDAS RIKE BLIR DEN ENÖGDE KUNG

Plötsligt damp en kallelse från arbetslagsledaren och försteläraren Sven Blom, ned i mejlboxen. Alla lärare i Barn- och fritidsarbetslaget skulle träffas på tisdagens konferenstid för att diskutera ”Hur vi kan NPF-säkra våra klassrum och skapa en tillgänglig lärmiljö för våra elever”.

”Det har kommit till min kännedom att det i nuläget inte riktigt fungerar så bra som vi alla skulle önska” skrev Sven Blom, med ytterst diskreta ordalag.

Viktoria häpnade. De övriga i arbetslaget hade alltså också problem med klassen på sina lektioner, inte bara hon? Tragiskt nog kändes detta lilla bevis på de övrigas misslyckande som balsam för själen. Så nedbruten och förtvivlad var hon nu, att hon inte unnade sina kollegor fungerande lektioner, utan blev själagläd när hon hörde att eleverna bråkade och var jobbiga, även hos dem, trots vad mentorn låtit påskina. Tack gode gud! Halleluja! Hon var inte ensam! Hon var inte galen! Det var inte bara hon!

Det lilla växande livet Viktoria hade i magen gjorde en piruett!

Sven Blom hade förberett mötet noggrant. Det hade han tid till då han hade 20 % nedsättning i tjänsten för sitt förstelärarskap och ytterligare 20 % för sitt fackliga uppdrag. Undervisade gjorde han bara på torsdagar och fredagar numera. Så kan det bli, för de lärare som är extra skickliga i sitt yrkesutövande, i lärarbristens Sverige.

När Viktoria kom in till mötet, stod femton stolar noggrant placerade i en ring, för Sven Blom trodde på vikten av ögonkontakt vid svåra och känsliga diskussioner. Dessutom hade han förberett en mycket tjugig Powerpoint-presentation med många fräcka bilder i. Redan innan de börjat var han således mycket nöjd över sin insats.

Viktoria satte sig bredvid musiklärare Göran Nilsson, på behörigt avstånd från Ida Melander, som hon tråkigt nog hade börjat avsky, i synnerhet nu, när mentorns stora hyckleri om att ”hos mig är det

inga problem alls” hade avslöjats. Å andra sidan visade Ida Melander numera öppet sin avsky för Viktoria också, något som inte direkt hjälpte Viktoria i relationen till Barn- och fritidsklassen.

– Att undervisa och pedagogiskt möta barn med diagnoser, erbjuder spännande utmaningar, inledde Sven Blom sin dragning, för det gällde ju att lyfta det positiva och inte tappa bort sig i det negativa och tråkiga. Och det finns naturligtvis pedagogiska ”nycklar” som vi kan använda oss av. Jag ska gå igenom några av dessa ”nycklar” i denna presentation men jag vill understryka att råden är generella. Varje barn är unikt och det gäller för oss att prova oss fram till fungerande lösningar *för just det barnet*.

Lärarna i laget nickade bekräftande och tittade menande på varandra. Så sant, så sant. Alla barn var så förfärligt unika. I alla fall svenska barn. Och i synnerhet de med diagnoser. De var unikast av alla! Vilken tur att de kunnat samla alla dessa mycket unika barn i en och samma, stora klass. Vilken härlig utmaning!

– Det viktigaste när man undervisar dessa barn är att man som pedagog har en tydlig och konkret pedagogik med en återkommande struktur, fortsatte Sven Blom. Jag hoppas därför att vi alla kan enas om att följa lektionsmallen som ligger på intranätet. Den ger oss en tydlig vägledning om hur en lektion på den här skolan ska se ut. Målet är att våra elever ska uppleva att varje lektion är den andra lik, till punkt och pricka. Att alla vi lärare gör på exakt samma sätt. Eleverna ska inte märka någon skillnad på en matematiklektion och en svensklektion, vad gäller lärarens bemötande och beteende, struktur och uppgiftsupplägg. Detta gör dem lugna och trygga.

Viktoria vred på sig där hon satt på stolen. Inte ens en minut hade gått innan hon kände ett vagt illamående i magtrakten. Och det hade inte med graviditeten att göra.

– Jag vill att ni sätter er ned i lugn och ro och går igenom klasslistan, sa Sven Blom. De elever ni upplever att ni har fått emot er, som är aggressiva och ute efter att förstöra lektionerna, markerar ni med röd färg. Dessa elever ska ni placera nära dörren så att de kan springa ut när de behöver och önskar.

Alla skrev ned detta. Elever som obstruerade skulle ha röd färg och placeras nära dörren för att kunna lämna rummet när helst de önskade. Check!

– Det är också viktigt att ni inte ger eleverna för stora arbeten, sa Sven Blom. Våra unika elever behöver avgränsade och tydliga uppgifter. En novellanalys eller ett prov, sa han, och spände ögonen i Viktoria, är alltför betungande och komplext för våra elever. Här gäller det att dela upp uppgiften och arbeta i flera led. Ett förslag är att ge provfrågorna med tillhörande facit i förväg. Att gå igenom facit under lektionen så att eleverna inte lämnas ensamman med svåra läxor de ändå aldrig gör. Ett annat förslag är att dela upp novellanalysen i tre delar, med enkla frågor, som stöd för varje del. Och att vi går igenom svaren på frågorna med eleverna innan de skriver själva analysen. Eleverna kanske inte kan skriva sammanhängande löptext, utan föredrar att svara kortfattat i punktform med icke fullständiga meningar. Då får vi göra avkall på detta krav. För elevernas skull. Är ni med mig?

Lärarna nickade och antecknade.

– Jag brukar faktiskt göra precis så, alltså ge klassen mycket korta uppgifter som inte tar mer än fem till tio minuter att lösa, sa en av lärarna ivrigt. Typ någon enkel frågesport med kahoot, fylla i luckor med enkla begrepp och så. Sedan gör jag något annat, lika lättamt, i tio minuter. Variation är jätteviktigt, tycker jag. Att man liksom ser lektionen som en tårta som man delar upp i små små små minibitar som blir lättare att tugga för eleverna.

– Det var klokt sagt, sa Sven Blom berömmande. Hur funkar den pedagogiken för dig då, tycker du?

– Mycket bra, sa läraren och såg sig stolt omkring. Klassen jobbar faktiskt bra på mina lektioner, även om jag har hört att det är tuffare hos andra.

Nu kunde inte Viktoria hålla sig. Med ansiktet vitt av återhållen ilska och indignation räckte hon upp handen. Sven Blom suckade och gav henne ordet.

– De jobbar på bra, säger du, men lär de sig någonting? frågade hon vänd till läraren. Som jag ser det, handlar detta om kognitiv mognad. De här eleverna är inte mogna att arbeta på en gymnasienivå, där själva upplägget handlar om att ta sig an större och mer avancerade uppgifter. Att stycka upp en novellanalys i små bitar, innebär ju att jag som svensklärare frångår hela konceptet med novellanalys. Men på gymnasiet, i svenska 1, ska man klara av att skriva en sammanhängande och begriplig text om en ungdomsroman man läst. Frångår vi det kravet, har nivån sänkts. Jag undrar hur ni ser på det?

– Någon nivåsänkning är det absolut inte tal om, sa Sven Blom med ett kort skratt. Nej, tankekviteterna kan ju vara minst lika avancerade trots att de förmedlas i punktform, med enklare ord eller via en mobilfilm. En elev är inte ointelligent bara för att hen inte kan uttrycka sig skriftligt. Här får du nog tänka om, Viktoria.

Kollegorna nickade instämmande. Självklart var det tankekviteterna som var viktiga, inte en texts omfång eller form, det sade ju sig självt.

– Jag vet att du inte tycker det men på ett sätt känns det här himla bra, viskade Ingela Mattsson tröstande till Viktoria. Specialpedagogik kommer ju att bli obligatoriskt på lärarutbildningen inom kort. *Alla* lärare i Sverige ska få utbildning i att hantera elever med diagnoser och läs- och skrivproblematik. Och nu får ju vi i laget lära oss dessa viktiga metoder ändå, trots att vår lärarutbildning inte innehöll specialpedagogik alls, utan bara pedagogik. Det är väl ändå bra, eller hur?

Viktoria svalde. Fanns det överhuvudtaget *några* normala, fungerande elever kvar idag i svensk skola, eller bara ytterst unika undantag som måste särbehandlas? Var det inte bättre att alla Sveriges lärare utbildade sig till psykologer istället för ämneslärare - det var ju ändå den kompetensen skolan allra mest behövde.

– Jag mår litet illa, mumlade hon tillbaka.

Ingela Mattson pekade leende på Viktorias mage och gjorde tummen upp.

– Ytterligare något att tänka på är att inte bara arbetsuppgifterna utan även själva arbetspassen måste vara mycket korta, eftersom vi måste ta hänsyn till elevernas begränsade uthållighet, sa Sven Blom och pekade på en bild i PowerPointen där några glada ungdomar stod och dansade bredvid sina bänkar, medan deras unga, fräcka lärare stod på katedern och shakade loss, utsmyckad med en stor näsring och håret i en regnbågsfärgad tuppkam.

– Vad menar du med korta arbetspass, frågade Ida Melander med Ipaden i högsta hugg för att anteckna förstelärarkollegans viktiga information. En halvtimme?

– Elevernas energi tar slut efter ungefär tio minuter, svarade Sven Blom. Efter det är det lönlöst att fortsätta, de orkar ändå inte koncentrera sig. Jag föreslår därför att ni lägger in små miniraster var tionde minut, där eleverna får sträcka på benen litet, dricka en läsk, röka en cigarett eller bara va.

– Var tionde minut! skrek Viktoria förskräckt och glömde plötsligt bort att hon hade för avsikt att hålla låg profil under mötet.

– Ja, eller var tjugonde då, om du märker att det fungerar, sa Sven Blom irriterat. 60 minuter är ett alldeles för långt arbetspass för våra elever. Förutom dessa råd vill jag betona vikten av att hålla alla instruktioner och regler mycket kortfattade och tydliga. Ni måste alltså tänka på hur ni talar till eleverna, att ni inte använder för många ord och för avancerat språk. Återkoppling är viktigt och skall ske ofta och endast i form av uppmuntran och beröm, inte kritik och fördömanden. Nu ska vi gå igenom några appar och extra anpassningar så som att eleverna kan få ”lyssneläsa”, få stavningskontroll och examineras via alternativt berättande, så som korta filmsekvenser med mobilen och bilder istället för prov. Några frågor?

– Jag är lärare! sa Viktoria till sin egen spegelbild, där hon stod hemma framför den stora hallspegeln och såg sig själv djupt in i ögonen. Jag är lärare med över 300 universitetspoäng i litteraturvetenskap, svenska, religionsvetenskap, tyska och pedagogik. Det som beskrevs för mig idag, är

inte gymnasial undervisning. Detta skrev inte jag under på, när jag valde att bli gymnasielärare en gång i tiden. Det här är fel! Det är fel mot lärarna men det är framför allt fel mot eleverna. Det här är inte gymnasiestudier, även om man låter påskina det. Det är något helt annat. Det är ett lumpet sätt att slippa ta ansvar för det skolhaveri vi skapat, där elever inte har lärt sig att använda versaler i början av en mening, efter nio års skolgång.

– Det här, Viktoria, är fel, upprepade Viktorias spegelbild. Så fel. Du känner det. Du vet det. Det är ett fruktansvärt och oförlåtligt svek mot alla inblandade.

Hon sade det högt och mer bestämt än hon kände sig, medan hon tittade rakt in i spegeln, rakt in i sina egna trötta, grå, utmattade ögon, och hon gjorde det med ett enda syfte: Att behålla sin värdighet, sin yrkesstolthet och för att inte förlora förståndet.

BÄRA ELLER BRISTA

Det fick bära eller brista. Hon måste göra något - drastiskt! Den senaste veckan hade Viktoria funderat fram och tillbaka på lösningar.

Först var det detta med paddorna. De var ett aber! Eleverna satt oavbrutet med dem, surfade, chattade, spelade spel och kollade youtube-klipp. Från alla håll i klassrummet plingade det och lät. Det fanns inte ett spår av möjlighet för henne att få dem lägga undan sina digitala gosedyr och så länge de tilläts ha dem, brast koncentrationen och de hängde inte med i vad Viktoria pratade om därframme vid tavlan. Visst hade politikerna förbjudit mobiltelefoner i klassrummen men samtidigt var it-satsningen inom skolvärlden i full gång och hade så varit de senaste 25 åren. Trots att forskare i rapport efter rapport larmade om problemen ur ett lärandeperspektiv.

Till och med tvååringar på förskolan skulle bli "digitalt kompetenta", hade regeringen och politikerna bestämt. Att Sveriges makthavare var fullkomligt i händerna på IT-lobbyister var Viktoria mer än övertygad om vid det här laget. Men de bestämde över henne. Själv var hon bara en liten, obetydlig lus i Sveriges svallande och otvättade skolhår. En lus bland många kämpande löss i en värld där lydnad premierades och kollegorna slogs om vilka som var mest "framtidsvänliga" och med denna lydnad som vapen, kunde höja sin lön och sin status på skolan.

Att hon inte skulle få någon hjälp från kollegor gällande detta, hade hon alltså begripit redan första månaden på skolan.

– "Endast jobba analogt med klassen en tid"? sa klassmentorn Ida Melander skrattande. "För att de blir störda av paddorna?" Nehej du, det tänker jag inte ställa upp på. Vi lever i ett digitalt samhälle och digital kompetens är en naturlig del av lärandet. Istället för att komma med förbud och restriktioner, tycker jag snarare att vi lärare ska uppmuntra till klok användning av digitala hjälpmedel. Så arbetar i alla fall jag och i mitt klassrum är det inga som helst problem. Inte i Jockes heller och han har fått många priser, som du vet. Du kanske skulle gå en kurs om digitala redskap i undervisningen? Eller i hur man utvecklar sitt digitala ledarskap? Om du nu har sådana stora problem, menar jag.

Nej, hos arbetslagets kollegor hade Viktoria ingenting att hämta gällande frågan om digitaliseringens roll i undervisningen. Det fick hon lösa själv.

– Men för helvete, det är väl ändå du som lärare som bestämmer hur du ska jobba! Fräste hennes man förargat när hon klagade hemma. Du bestämmer väl i ditt eget klassrum! Säg åt ungjävlarerna att lägga undan paddorna så att det blir något gjort.

– Det är inte så enkelt, sa Viktoria trött och gned sig i ögonen.

För hon insåg direkt att en sådan aktion skulle mötas av fruktansvärda protester, motstånd och vägran från alla håll. I synnerhet om hon inte hade kollegorna med sig. Den aktionen skulle hon förlora direkt, det fattade hon.

Och om hon, mot förmodan, lyckades samla in alla paddor - efter en halvtimmes hårdnackat arbete - var skulle hon lägga dem? På katedern? Inte en chans! De här ungdomarna var inte att lita på och flera av dem skulle inte tveka en sekund att stjäla klasskamratens Ipad, under ett obevakat ögonblick. Hon skulle behöva vakta på dem som en hök, och hur skulle hon då kunna undervisa?

Nej, hon behövde ett skåp av något slag. Ett skåp med lås, där endast hon hade nyckeln.

Resolut travade hon iväg till vaktmästeriet.

– Jo, nått skåp kanske jag har... kan kolla i förrådet, sa vaktmästaren Leif Wigert hjälpsamt. Men nyckel vet jag inte...

– Jag kan fixa ett hänglås, sa Viktoria ivrigt. Jag löser det. Bara jag får ett skåp.

– I vilket klassrum vill du ha skåpet? frågade Leif Wigert.

Där stöp hela idén. För Viktoria hade sina lektioner med klassen i olika klassrum och hon var inte dummare än hon begrep att om hon skulle börja samla in paddorna, måste det ske *varje* lektion för att fungera.

Hon släppte hela Ipad-insamlingsidén.

Hon måste kanske lägga ännu mer tid på det som Ida Melander jobbade med; att försöka ”nå dem”! Det var uppenbart att hon hade fått ett tongivande gäng i klassen emot sig. Antagligen för att hon arbetade traditionellt med föreläsningar, övningar, läxförhör och prov och det inte uppskattades, varken av elever, skolledning eller föräldrar. Hennes arbetssätt var föråldrat, utgången, passé, trist och tråkigt och förstörde ungdomarnas ”lust att lära”, som rektorn brukade säga på konferenserna. Istället för tradiga gamla böcker och läsning, borde hon visa roliga spelfilmer, jobba med gamification som Jocke Wallin, göra häftiga projekt där eleven fick använda paddor och mobiler för att fota, filma och göra film osv.

Nej, Viktoria kunde bara inte släppa sitt bildningsideal! Det gick bara inte. Det var ju därför hon blivit lärare från första början.

Men något måste hon ändå försöka göra. Viktoria stirrade rakt ut i mörkret där hon satt, käpprak upp i sängen, bredvid sin snarkande och obekymrade make, alltmedan morgontimmen grydde.

Hon måste vädja till elevernas samveten. Om de nu hade några.

Det var förfärligt. Men hon hade inget annat val.

Samma kväll filade hon på ett brandtal till sina elever, en handling hon aldrig någonsin tidigare hade haft tanken på att göra.

Men för deras skull och sin egen måste hon försöka. Eleverna, alltså *kunderna*, var hennes sista hopp.

JAG HAR EN DRÖM

– ...ett systematiskt kvalitetsarbete vilket ska bidra till en ständig förbättring av skolans verksamhet för att synliggöra kvalitet och likvärdighet: vad vi gör, varför och vad det leder till. Genom att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla utbildningen kan vi skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång. Skollagen uttalar ett tydligt krav på ett processinriktat kvalitetsarbete, vilket vi kommer att...

På darrande ben reste sig Viktoria. Resolut närmade hon sig. Väl framme vid podiet ryckte hon mikrofonen ur skolchefens hand.

– Ursäkta mig, sa hon. Men jag har något att säga. Gå och ät en mazarin!

Långsamt vände hon sig mot sina kollegor, där de satt i aulan. 200 par undrande ögon riktades mot henne. Viktoria svalde högt. Harklade sig. Sedan började hon tala:

– Kollegor! Vi har samlats här idag för att lyssna på skolchefen som ska berätta för oss om det systematiska kvalitetsarbete vi förväntas sätta igång med nästa termin med inhyrda konsulter till vår hjälp. Men det bör inte ske. För det är dumbeter! Nu måste vi tillsammans ställa oss upp och säga: "Nej! Vårt uppdrag är viktigare och större än detta!" För det är det. Det vet ni.

Så svalde hon och tog sats igen. I ögonvrån såg hon skolchefens röda ansikte och sprattlande armar när han resolut hindrades av några kollegor från att ta sig fram till podiet igen. Några sekunder senare bars han, alltjämt fäktande och viftande, bort bakom scenen.

Viktoria greppade mikrofonen ännu litet hårdare, böjde sig fram mot den och fortsatte:

– Vi är en yrkeskår som under de senaste årtiondena släpats i smutsen och blivit hunsade med, av alla ifrån politiker, arbetsgivare, huvudmän till föräldrar och till och med av elever. Våra fackförbund, numera bestående av elitistiska karriärister, har skickligt förhandlat bort allt som tidigare var vårt – maxtak för lektioner, tid för planering och efterarbete, tid för reflektion och återhämtning. Vårt arbete har bara svällt, svällt och svällt och vi drunknar i

dokumentation för att hålla våra krökade ryggar fria.

Okunniga politiker, tillsammans med ett pedagogiskt etablissemang har kraftfullt beskurit det som tidigare var vår yrkessjäl – fokus på ämneskunskapen! Våra möjligheter att sköta vårt jobb på ett förtjänstfullt och självständigt sätt, har tagits ifrån oss. Vår möjlighet att bedriva god undervisning har beskurits, genom ett marknadsdrivet system med privata vinstuttag, som gjort usel men billig undervisning till den enda möjliga, starkt påbejade av naiva och okunniga konstruktivister.

Men vi vägrar tro att bildningens bank har gått i konkurs. Vi vägrar tro att det inte finns tillräckligt med pengar i denna nations stora kassavalv av möjligheter.

Vi står här idag för att påminna oss själva och alla andra lärare i Sverige om att förändringens tid är nu. Det finns inte mer tid för lyx som "betänketid" eller "steg-för-steg-politikens lugnande drog." Nu är tiden kommen för att kämpa för en enhetsskola i världsklass. På riktigt. För alla elever, inte bara för några. Nu är tiden kommen för att stiga upp från skolsegregationens mörka och tröstlösa dalar och kämpa tillsammans för en enda statlig skola där kunskapens och bildningens sol låter sina strålar vila på alla elever – inte bara på dem från resursstarka hem. Nu är tiden kommen för att lyfta vårt illa behandlade skrå från marknadskrafternas illaluktande kvicksand till samarbetets och kollegiets fasta klippa. Med eller utan lärarfackens hjälp. Tiden är kommen.

Men i detta kan vi inte gå ensamma. Vi måste gå tillsammans. Förstelärare bredvid sistelärare. Och medan vi går måste vi lova att alltid marschera framåt. Vi kan inte vända åter.

Jag vet att flera av er kämpat mot svåra motgångar och vedermodor. Flera av er har blivit illa behandlade av ett system som motarbetat er och som fått er att plågas svårt om nätterna. Idag säger jag till er, mina kollegor, låt oss inte dröja kvar i förtvivlans dal. Nu är tiden kommen. Kampen är här. Hon står framför oss med knuten näve. Och vi välkomnar henne.

Kollegor! Aldrig mer ska vi låta oss trampas på av välarvlonade "konsulter" som talar om för oss att vi inte kan sköta vårt jobb.

Aldrig mer ska vi tvingas lyssna på inspirationsföreläsare och livscoacher som kräver att vi ska bitta våra egna lärstilar, fånga dagen med ett leende och sjunga banansånger medan vi masserar varandras ryggschackran!

Aldrig mer ska vi låta föräldrakunder slå ned kunskapens och bildningens röda äpple från katedern, bakom vilken vi står med våra ämneskunskaper. Anpassningarnas och nivåsänkningarnas tid är över.

Aldrig mer ska skickliga, erfarna, välutbildade och hängivna lärare plöja Skolverkets allmänna råd på sin fritid för att anses kompetenta nog att bedöma en sketen elevuppsats på två sidor om dödsstraffets vara eller icke vara. Aldrig mer.

Aldrig mer ska vi betrakta de flummiga, abstrakta och högravande kunskapskraven som ledfyrrar i vårt arbete – de förslavar oss och gör oss osäkra på sådant vi kan.

Aldrig mer ska vi dricka vårt livsviktiga kaffe ur kaffekoppar med fackföreningens tomma värdeordsfloskler och handhjärtan på. Aldrig.

Aldrig mer ska vi använda ord som "leverera kunskap", "systematiskt kvalitetsarbete" eller "måluppfyllelse" när vi talar om vårt viktiga värde. Skolans styrmodell, New public management, har nått vägs ände.

Och aldrig mer ska vi möta de växande kontrollmyndigheternas enkäter och granskningar med vördnad – i papperskorgen ska de, och ingen annanstans.

Istället ska vi återställa läraryrkets villkor så att vi får rimliga möjligheter att bedriva undervisning, något som inte är möjligt i ett marknadsstyrt system där våra gemensamma skattemedel tillåts bli privata vinstuttag, istället för att gå till barnen och där vi lärare tvingas konkurrera om elever och förstelärartjänster. Det är ovärdigt.

Vårt skolpolitiska manifest är som följer:

1. Skolan skall förstatligas och NPM-styrningen skrotas. Alla utvecklingstjänster på utbildningsförvaltningarna skall bort – dessa personer skall bli lärare igen.

2. USK:en och höga tarifföner skall återinföras! Karriärtjänsterna ska bort.

3. Vinstreglering skall införas så att alla oseriösa krämare lämnar skolmarknaden och endast seriösa aktörer blir kvar. Kundtänket ska bort!

4. Läroplanerna skall skrivas om med tydligt kunskapsinnehåll, anpassat efter elevernas ålder där memorering av kunskaper och skriftliga prov står i fokus. Kunskapskraven ska bort. F-gränsen skall bort. Relativa betyg skall införas. Läraren och endast läraren avgör betygen.

5. Död åt Skolinspektionen!

6. Konstruktivisterna på Skolverket ska kickas eller anställas som skolassistenter.

7. Specialpedagogiska myndigheten skall erbjuda stöd åt elever med särskilda behov istället för att pracka på lärarna en massa omöjliga anpassningar.

8. Speciallärarna skall återinföras. De konsultativa specialpedagogerna skall skolas om till speciallärare eller kickas. Vi kan inte ha en massa folk som bara går och dräller i skolan längre.

9. Extra anpassningar skall avskaffas och ersättas av extrastöd i form av extraundervisning. Vi får ta in pensionärer och arbetslösa akademiker om inga lärare finns att tillgå.

10. Digitaliseringens pengastinkande sekterism inom skolvärden, införd av korrupta politiker utan beder, skall avbrytas. Datasalar ska återinföras och användas när läraren avgör att det finns ett pedagogiskt behov av it.

Detta skall införas. Och det skall införas idag.

Kollegor. Jag har en dröm. Det är en dröm djupt rotad i kunskapens visnande träd. Jag har en dröm att den svenska skolan, en skola som idag är en skola som försmäktar i orättvisans kunskapsstapp och segregation, en dag ska förvandlas till en oas av kunskap och bildning. Jag har en dröm att mina barn en dag ska leva i ett land där resurssvaga barn inte väljs bort av resursstarka barns föräldrar.

Jag har en dröm idag!

Jag har en dröm att den svenska skolmarknaden, med sin ondskefulla segregering som följd, en dag ska förvandlas så socioekonomiskt svaga barn kan fatta händerna på övre medelklassbarn och tillsammans gå genom livet som likar, och att detta ska börja i skolan.

Jag har en dröm idag! Jag har en dröm att varje dal en dag ska höjas och att varje kulle och berg ska jämnas ut, att det oländiga ska bli slätter och att krokiga vägar ska bli raka.

Detta är vårt hopp. Det är med denna tro jag återvänder till klassrummet nu, tillsammans med er.

Så låt frihetens klockor ringa från de konkurrerande gymnasieskolorna i Stockholms stad. Från de öppna kontorslandskapens lärarrum i Trelleborg. Låt frihet ringa från de pedagogiska lärarlunchmatsalarna i Skövde! Låt frihet ringa från de stökiga klassrummen i Gottsunda! Men inte endast detta. Låt frihet ringa från Uppsalas skolor där lärare stupar av arbetsbördan medan rikspolitikerna ökar kraven och kommunpolitikerna lägger besparingskrav på skolan och kallar det för effektiviseringar.

Från varje lärarrum - för öppet eller för trångt - låt frihet ringa!

Sedan vaknade Viktoria.

Med handen hårt knuten höjd i luften, som till kamp.

Mejl till: Eva Sjöstedt
Från: Viktoria Andersson

Jag har inte hört något från dig men undrar om du har hunnit tala med Kevin i Barn- och fritidsettan, som du lovade att göra förra veckan? Det känns jätteviktigt att han får höra från dig som rektor att hans beteende på lektionerna inte är acceptabelt. Som jag sade tidigare klarar jag inte av klassrumssituationen längre och får ofta avbryta lektionerna eftersom han är så aggressiv.

Jag har lektion med klassen om en timme och skulle behöva veta om du talat med honom eller inte.

För din kännedom har jag bett Dragan att bistå mig under lektionen idag. Detta för att jag är orolig att Kevins ilska ska eskalera till något jag inte kan hantera. Eftersom jag är gravid är jag litet extra orolig, som du förstår.

Och Eva: Var snäll och gör tydligt för honom att ni står på min sida. Jag behöver skolledningens stöd i detta!

Tacksam för svar så fort du kan.

/Viktoria

Mejl till: Viktoria Andersson
Från: Eva Sjöstedt

Hej, Viktoria. Jag har bokat tid med Kevin idag, precis innan din svensklektion.

Med vänlig hälsning

Eva Sjöstedt, rektor, Beckegårdsgymnasiet

SLUTSTRIDEN

– Jag vill att ni sätter er ner och lyssnar på mig. Jag har något viktigt att säga er.

Viktorias röst var grumlig av trötthet och hon hörde själv att hon lät spänd på rösten, men kunde samtidigt inte tygla sitt bultande hjärta. Det slog så hårt att hon trodde att det skulle hoppa ur bröstkorgen på henne. Aldrig tidigare hade hon varit i en liknande situation. Ouppskattad, för att inte säga föraktad, av kollegor och elever. Med en rad, inte bara usla, utan fullkomligt havererade lektioner bakom sig.

Och framför allt - ensam. Så fruktansvärt gnagande, tärande, förfärande ensam.

Ensamheten var värst.

Det kändes som om hon stod framför en domstol. Att hennes framtid som lärare skulle avgöras där och då, av de elever som gjort allt för att förstöra, riva sönder, trasa isär verksamheten hon stod för. Samtidigt, och på något vis var det en tröst, kände hon varken hat eller ilska mot dem. Bara djup och uppriktig sorg. Hur skulle det gå för dem i livet? De unga som vuxenvärlden curlade och samtidigt pressade sönder av för höga krav? De unga som inget verkligt stöd fick. De unga som knappt kunde läsa en lärobok i årskurs sex utan att staka sig. På samma gång som eleverna en kilometer bort, i den välbärgade grannkommunen, läste Zola på lektionerna och hade stort föräldrastöd hemifrån.

Hur skulle det gå för detta uppsplittrade samhälle?

Hon svalde och lutade sig fram över katedern. Bökade omständligt fram en bunt papper som hon nervöst fingrade på medan hon såg ut över salen med ungdomarna som satt där, relativt tysta, nästan med förväntansfulla miner. I hörnet längst ned satt Dragan, den 22-årige elevassistenten och fingrade förstrött på sin mobil.

– Ni får ursäkta mig, mumlade Viktoria lågt till sina elever. Men jag måste läsa innantill. Jag mår litet illa.

För läget för Viktoria var nu sådant att hatet från eleverna, föraktet från kollegorna, ointresset och nonchalansen från skolledningen, stressen, pressen och kraven från föräldrarna och ensamheten i allt detta, hade fått hennes hjärna att vägra samarbeta. Hon som tidigare hållit uppskattade föreläsningar om den antika teatern, människosyn och gudsuppfattningar inom judendom, kristendom och islam och franska revolutionen - helt utan manus, var numera en spillra av sitt forna lärarjag. Allt hon tidigare gjort och stått för, blev fel på denna skola. Hennes engagemang, hennes driv, hennes sarkastiska natur, hennes blint hängivna tro på bildning och kunskap. Allt detta, som tidigare hållit henne upprätt, hade istället drivit henne rakt in i fördärvet. Hennes lärarroll var död.

Så nu stod hon här, utan att kunna formulera sig. Rösten bar inte. Orden låg bortglömda långt inne i hennes kropp.

– Säg något då! skrek Stephanie. Hallå! Vickan! Är du med oss eller är du helt väck idag igen?

Viktoria letade med blicken efter Kevin men kunde inte se honom någonstans.

Istället gav hon elevassistenten Dragan en hastig blick. Han satt nedsjunken på stolen med mobilen i knät, fullkomligt uppslukad av något som hände på skärmen. Lärarassistenter. Ännu en yrkesgrupp som såsade runt på skolan utan att undervisa. Ännu en drällande yrkesgrupp som bara gav lärarna merjobb. Tack, alla populistiska politiker för denna genomtänkta reform.

Nej. Det här fick hon klara själv.

– Jag har något viktigt att säga er, sa hon och tittade ut på eleverna. Det här funkar inte längre. Våra lektioner funkar inte längre. Er utbildning funkar inte längre. Vi måste börja om! Om jag ska kunna vara er lärare, måste ni börja jobba med mig, inte mot mig. Ni har inget annat val. För vi kan inte fortsätta så här. Det är inte värdigt för någon. Inte er heller.

Ingen tog notis om henne därframme. Majoriteten elever fortsatte bara spela sina spel, prata, småsjunga, skratta, se på film eller socialisera. Som

vanligt i Barn- och fritidsettan, med andra ord. Viktoria harklade sig några gånger och höjde rösten:

– Nu ska jag vara så uppriktig jag bara kan. För ni förtjänar uppriktighet. Och jag dristar mig till att berätta detta förfärliga för er, även om det kanske smärta. Ni är ju nästan vuxna och det är era liv det gäller.

– Ni är svikna av vuxenvärlden. Den kunskap som svensk skola har lovat att ge er under de år ni varit elever, och som ni har rätt till, har ni inte fått. Jag ska säga som det är. De allra flesta här inne kommer aldrig att klara ett E i svenska som det ser ut idag. Nu pratar jag alltså om ett riktigt E, inte de snäll-E:n som ni är vana vid att få, av lärare i svensk skola.

De allra flesta av er, med något undantag, ligger på mellanstadienivå vad gäller läsförståelse. Jag sätter min högra hand på att ingen härinne fick godkänt på nationella provet i årskurs nio. Ändå befinner ni er i mitt klassrum. Ni borde, med alla era diagnoser och alla era problem, befinna er någon helt annanstans. Inte hos mig. Det är fel. Det är inte ni som gjort fel utan vi vuxna. Av olika skäl. Ekonomiska som ideologiska. Men nu är ni här hos mig och vi måste göra det bästa av situationen. Och det är inte att jag blundar för era gigantiska kunskapsbrister och godkänner er, om ni tror det. Då skjuter vi bara problemet vidare. Vi måste göra något åt problemet. Tillsammans. Det kommer att kräva ett enormt arbete, både från er och från mig.

Jag är inte speciallärare så jag har inte rätt kompetens att hjälpa er utveckla er läs- och skrivförmåga på den mellanstadienivå ni är idag. Och vår skola, liksom många andra skolor i idag, har inte speciallärare längre. Men jag vill göra allt i min makt för att ändå försöka, de sista månaderna som är kvar innan sommarlovet. Det är er enda chans. Alternativet är att alla här inne får F i svenska. Alla! Jag menar vad jag säger.

– Va? skrek Samantha chockat och slängde paddan på bänken framför sig. Det här är ju sjukt! Det är sjukt! Du kan fan inte sätta F på en hel klass!

Viktoria höjde långsamt huvudet och tittade på henne. Sedan harklade hon sig på nytt.

– Nej, det kan jag egentligen inte. Inte när alla andra lärare i lärarlaget spelar med i skolans charad och ger er E, trots att ni inget kan och inget gör. Men det kommer jag göra i alla fall. Och sedan skiter jag i er. Jag byter jobb. Jag städar på Ica, lever på min man, ja vad som helst. Jag klarar mig alltid. Men ni. Ni kommer sitta här med era F. Och det kommer att bli ett helvete för er att lösa det. För min dokumentation av era kunskaper – eller brist på kunskaper snarare – kommer att vara så minutiös, så noggrann, så fruktansvärt omsorgsfull att ingen lärare ni får efter mig kommer att kunna sätta E på er, på många, många år. Förstått?

Här tystnade Viktoria och såg ned i sina papper igen. För nu ljög hon. Särskilt jobbigt skulle det inte bli för eleverna att trixa upp alla F till E. Skolan skulle säkert ordna någon ”komplettering”, någon enkel liten sommarkurs på två veckor halvfart, och sedan var betygen kirrade. Eller så bytte eleverna bara skola och fick ett E av en snällare lärare där. Det fanns många sätt. De visste hon såklart. Men hon hade inget annat att hota med. Betygen var hennes enda maktmedel. Tyst svalde hon och tittade ut på klassen igen. Hade de köpt bluffen?

– Men det finns ett alternativ som är enklare och smartare. Det är att ni börjar plugga. Att ni börjar jobba med ämnet tillsammans med mig och inte mot mig. På rätt nivå. Där ni är. Och detta arbete börjar i så fall idag. Vi har inte en sekund att förlora.

Tystnaden lade sig över klassrumssalen. Det kändes ovant och mycket dramatiskt. Ingen sa något på en lång stund. Tills Jorge bröt tystnaden:

– Ha! Skiter väl i svenskan, sa han iskallt, reste sig med ett högljutt skrapande med stolen, tog sin Ipad under armen och gick mot dörren utan att se på Viktoria.

I dörren vände han sig om mot sitt gäng som tvekande satt kvar och inte riktigt visste vad de skulle göra.

– Ska ni med och ta en cigg eller ska ni sitta här och lyssna på den här skiten?

– Käften, sa Vidar irriterat. Stick om du vill. Jag sitter kvar. Jag ska fan ha ett jobb som väktare när jag går ur den här jävla skitskolan. Då behöver jag svenskbetyget.

De övriga i gruppen tittade på honom. Några skruvade litet på sig, men alla satt kvar. Dörren slog igen efter Jorge. Sedan blev det sådär märkligt tyst igen.

Viktoria svalde. En liten seger. Nu var det bara Kevins gäng kvar att övertala. Med Oliver i spetsen.

– Vad menar du med på rätt nivå? frågade Sofia nyfiket till Viktoria.

– På lågstadienivå, sa Viktoria sammanbitet. Jag ska försöka lära er att läsa genom att koppla bokstavskombinationer till ljud. Ni ska få träna på att ljuda er fram. Det som svensk skola struntat i att undervisa er i på lågstadiet. Vi kör det nu, även om det är vansinne. Sedan ska jag lära er att stava till de viktigaste orden. Ni ska kunna skriva korta, enkla meningar som andra kan läsa och förstå. De ska bestå av stor bokstav i början av en mening och en punkt i slutet. Och ni ska skriva dem för hand. Utan den där förbannade paddan ni släpar runt på. Vad sägs om det?

– Jag kan redan skriva, sa Nathalie stöddigt.

– Nej, sa Viktoria. Det kan du inte. Du kan inte ens stava för du har skolkat dig igenom hela grundskolan och inte fått hjälp med din dyslexi. Istället för hjälp har du fått slippa läsa. Och det har du vant dig vid. Och alla har satt E på dig för att det är synd om dig. Därför, Nathalie, kan du varken läsa eller skriva som en sextonåring borde kunna, trots att du är intelligent. En intelligens som numera mest består i att vara uppkäftig. Jag är ledsen, men det är sant. Och du är inte ensam i din situation.

– Jag kan inte heller skriva så bra, sa Lea. Det vet jag. Och jag hatar att läsa.

– Jag med, sa Vilda. Jag kör alltid med inläst.

– Då läser du inte, du *lyssnar*, sa Viktoria vasst. Låt ingen snäll

specialpedagog tuta i er att det är likvärdigt, för det är det inte. Jag vill att ni lär er och förstår skillnaden på att självständigt kunna läsa en text och lyssna på någon annan som läser den. Förstått? Okej, det finns någon liten procent som inte kan lära sig läsa men dessa tillhör undantaget. Och självklart är det trist att läsa om man inte kan det.

Det blev tyst igen.

– Så här kommer det att bli: Vi skiter i läroplanen från och med nu, fortsatte Viktoria. Den är ändå kass, så det gör inte så mycket, ärligt talat. De sista månaderna som är kvar ska vi jobba med grunderna. Allt det ni inte fått med er från grundskolan på grund av diagnoser, skolök och skolans obefintliga skyddsnet.

Vi ska nöta grammatik; huvudsatser, bisatser, stavningsregler, skiljetecken, hur man böjer ord och olika ordklasser. Vi ska lära oss slå i ordböcker, vi ska läsa korta, enkla texter om naturen, ekorrar, vargar, författare och enkla samhällsfrågor. På mycket låg nivå. Vi ska plugga in fakta genom memorering och jag ska peppra er med läxförhör, diktamina och prov. Och ni, ni ska plugga! Ni ska plugga som ni aldrig pluggat förr. Ni ska sitta minst två timmar efter skolans slut och plugga. Jag ska hjälpa er. Vi ska dela in klassen i grupper och jag ska ge er särskilt stöd vid sidan av undervisningen. Av mig. Efter skoltid. De som skolkar, får F. Alla som kommer och försöker får E.

– Men jag har min boxning på... invände Vidar.

– Jag struntar högakttningsfullt i din boxning, sa Viktoria bryskt. Det jag bryr mig om är om du kan stava till boxning. Kan du det?

Ännu en gång sänkte sig tystnaden över klassrummet. Eleverna begrundade det Viktoria sagt. Något i det var lockande, även om de insåg att de måste offra stora delar av sin fritid, för första gången i sina liv.

– Kommer vi att klara det då? frågade Vilda försiktigt.

– Ni kommer inte att klara gymnasiekursen, sa Viktoria. Ni är inte där än, på långa vägar. Men ni kommer att klara upplägget jag gör. Ni

kommer att kunna stava rätt på majoriteten ord i en kort och enkel text och veta hur man använder skiljetecken. Ni kommer att kunna skriva sex till sju rader i följd som är begripliga för en läsare som inte är lärare. Och ni kommer att kunna ljuda fram sammansatta ord när ni läser texter. Om ni pluggar hårt. Det får vi nöja oss med.

Men - och det vill jag göra fullkomligt klart från början - jag kommer inte att ta hänsyn till alla era personliga problem. Era pubertetsdilemman, era matstörningar, era fobier, eventuella drogproblem, alkoholiserade eller kärlekslösa föräldrar, era diagnoser, era tillkortakommanden, är fullkomligt ointressanta från och med nu. Undervisningen kommer att stå i fokus, inte ni. Ja, jag vet att det låter hårt. Men skolan är inte platsen för att lösa alla era personliga problem. Vi i skolan har helt enkelt inte den kompetensen, även om vi låtsas det. Skolans kompetens är att lösa problemet med era kunskapsbrister. Förstår ni vad jag menar?

– Vad betyder tillkortakommanden?

Viktoria stannade upp. Sedan vände hon sig mot tavlan, tog upp en white board-penna och skrev: ”ett tillkortakommande (plural: flera tillkortakommanden) = en brist, en svaghet, ett misslyckande” med stora bokstäver.

– Bra Vilda. Bra att du frågade. Precis så vill jag att ni ska göra. Fråga när ni inte kan. Ha fokus på det som jag pratar om här framme. Från och med nu ska ni få femtio nya ord av mig varje vecka. Tio ord om dagen. Dessa ord ska ni läsa på, kunna stava, kunna förklara och framför allt - kunna sätta in i meningar. Ni kommer att få läxförhör på alla trettio ord varje vecka. Det kommer att bli kämpigt för er, för att ni är ovana, men samtidigt lättare - om ni lyder mig. Och det kommer att vara genomförbart. För alla. Oavsett diagnoser. Är ni med?

Klassen satt tyst.

– Är ni med? Annars skiter vi i det. Annars skiter jag i det. Ni har redan skitit i allt jag gjort hittills, om jag ska vara ärlig.

– Ja, än sen då, sa Milo uppkäftigt och garvade. Du är ju helt dum i

huvvet. Varför ska vi lyssna på dig?

Långsamt vände sig Viktoria mot honom. Klassen satt tyst medan hon granskade honom.

– Ja, varför? svarade hon slutligen. Jo, det ska jag berätta för dig, Milo. Därför att jag kan min skit! Det borde räcka för att övertyga dig. Visst, vissa av er avskyr mig, det vet jag. Andra tycker att jag är bra. Och nu ska jag berätta en hemlighet för er: Det är okej. Ni får avsky mig! Man behöver inte älska sina lärare, som ni fått itutade att man måste göra för att lära sig något. Jag tyckte illa om flera av mina lärare när jag gick i skolan. De var jätteknäppa. Jag lärde mig massor av dem ändå. Man har inte blixtrande personkemi med alla man möter. I synnerhet inte med lärare som ställer krav. C'est la vie! Vad man däremot *måste* göra för att fungera i skolan och på ett jobb, är att lyssna på den som kan sin skit. Det har ni inte fått lära er. Det måste ni lära er nu om det här ska funka. Så nu frågar jag igen: Är ni med? Annars går jag nu, för jag är ärligt talat hjärtligt trött på den här charaden.

– Jag är med, muttrade Oliver trumpet. Jamen va fan, Milo, jag vill ju i alla fall kunna stava när jag går ut gymnasiet! Inflikade han generat till klasskamraten bredvid sig.

– Men om vi börjar plugga så där som du säger, så ger du oss ett E, oavsett om vi nått dit på riktigt eller inte, eller hur? lade han oroligt till. Om jag missar fotbollen hela terminen så vill jag fan ha betalt för det. Fattar du?

Viktoria såg på honom. Hade hon coole Oliver med sig, Kevins närmaste man, skulle de övriga hänga på, det visste hon.

– Alla som pluggar stenhårt de sista två månaderna och gör allt jag säger - men då menar jag allt, inget ifrågasättande - ska få ett E i slutbetyg, sa Viktoria lugnt. Jag begår visserligen tjänstefel, men det är inget emot de fatala, yrkesmässiga fel vi lärare begår idag, i styrdokumentens namn, så jag är helt okej med det. Och inte en kotte kommer att ifrågasätta era E:n heller, till skillnad från om jag satt F, så ur det avseendet är det lugnt.

Hon gjorde en paus och såg ut över klassen. De satt där. Relativt lugna. Ingen skrek. Ingen gapade och kastade sig över bänken. Ingen sprang ut. Ingen flipprade på sin mobil. Ingen spelade spel på sin Ipad. Elevernas blickar var vända framåt. Mot det som läraren hade att erbjuda. Kunskap. För livet. Utan konstruktivistisk läroplan. Men med en lärare med kunskap, engagemang och vilja. Och en återerövrad pedagogisk frihet genom ett häftigt mikromotsånd från de bojor som tidigare läst henne.

– Jag tycker det låter bra, sa Stefanie tittade rakt in i Viktorias trötta ögon. Sjukt men bra. Bättre än nu i alla fall för jag fattar ingenting vad vi gör i svenskan ändå. Så där analys och tolkningar, teser och sånt.

– Jag tycker också att det låter bra.

– Jag med.

– Jag med.

En djup men något hackig suck undslapp Viktoria. Hon kände hur spända musklerna i armar och axlar var. Så sjönk hon ihop igen över katedern och tillät sig att slappna av litet. Efter det tittade hon upp och ut över klassen igen:

– Tack, sa hon mjukt. Tack, för att ni vill försöka. Ni kommer alla att klara det. *Om ni själva jobbar*. Och det är så skolan bör vara. Ni har bara hamnat snett i livet och den usla skola vi skapat i Sverige har inte kunnat...

Plötsligt slogs dörren upp. I dörröppningen stod Kevin.

– Ursäkta att jag är sen, sa han och stirrade rakt på Viktoria. Men jag har haft ett möte med rektorn. Ett jävligt viktigt möte med rektorn.

Viktoria slog ned blicken. I handen höll hon white board-pennan. Plötsligt insåg hon att hon kramade den så hårt så att knogarna vitnade.

KEVIN

Kevin tog några steg in i klassrummet. Han såg för ovanlighetens skull ganska nöjd ut.

– Jaha, sa han och såg ut över klassen. Sedan vände han sig mot Viktoria.

– Vad har jag missat? frågade han och kisade med ögonen.

Viktoria svarade inte.

– Du ska berätta för mig vad jag har missat, sa Kevin och höjde rösten. Det är din skyldighet när någon av dina elever är borta. Fattar du det?

– Men håll käften idiot och gå och sätt dig! skrek Samantha gällt.

Kewins ögon smalnade. Det här tänkte han inte tillåta.

– Min morsa har anmält dig till Skolinspektionen. För du kan inte ditt jobb. Du ska bort härifrån.

Han tog ett steg fram mot henne. Nu stod de mitt emot varandra. Pojkens blick hade blivit hatisk och vild och samtidigt triumferande. Det var inte ett beteende hos en elev som för någon minut sedan lommat ut från rektorsexpeditionen, efter en tuff uppsträckning av huvudrektorn själv, det var en sak som var säker.

I sitt stilla sinne undrade Viktoria vad som egentligen hade hänt därinne på Eva Sjöstedts kontor. Vad som hade sagts. Att hennes positiva, kända och hjärtliga rektor inte stått bakom henne, mot Kevin, var mer än uppenbart. Det märktes alltför väl i Kevins brinnande, stridslystna ögon. Stukad och ångerfull var det sista han var. Snarare upprorisk och uppeldad. Som han hade fått vind i seglen och vatten på sin kvarn, därinne hos rektorn.

Viktoria slöt ögonen och såg scenariot framför sig:

Kevin: Hon är skitdålig. Hon batar hela klassen. Hon batar folk med diagnoser. Hon vill inte undervisa sådana som oss. Hon är ADHD-rasist.

Rektorn: Jag förstår. Ja, vi har haft vissa problem med henne, det får jag väl erkänna. Att hon inte vill anpassa undervisningen efter elevers behov och så vidare. Men hon är en duktig lärare med fina meriter och jag vill att du försöker...

Kevin: Min morsa vill att jag byter skola. Bara på grund av henne. Min morsa säger att jag inte ska behöva ha det så här. Det är faktiskt mina studier det handlar om. Jag mår dåligt i den här skolan. På grund av henne.

Rektorn: Nämen fy, det ska du verkligen inte behöva göra.

Kevin: Min morsa har anmält henne till Skolinspektionen. Och Barnombudsmannen. Bara så du vet. Dom kommer att kontakta dig.

Rektorn: Ojdå. Jaha. Att det var så illa, det visste jag inte. Då hade jag givetvis ingripit tidigare. Men då vill jag bara att du ska veta att...

Kevin: Jag har rätt till en lärare som lyssnar på mig. Som undervisar mig utifrån min diagnos.

Rektorn: Absolut. Och det ska vi se till att du får, det lovar jag dig.

Kevin: Bra. För då funkar jag i skolan. Så är det för mig. Sådan är jag.

Rektorn: Hur är det annars i skolan då, tycker du. Hur har du det med dina andra lärare? Din mentor, Ida, till exempel.

Kevin: Hon är bra. Hon fattar.

Rektorn, leende: Ja, Ida är mycket duktig, i synnerhet vad gäller ledarskap. Hon har fin hand med barn och ungdomar.

Kevin: Ja. Och det är skitviktigt när man är lärare, tycker jag.

Rektorn: Absolut. Det har du så rätt i så...

Viktoria öppnade ögonen igen. Hon tog ett steg framåt.

– Kevin, sa Viktoria lågt och lade handen på hans arm. Lyssna på mig...

– Släpp. Min. Arm. väste Kevin och slet sig lös.

Viktoria såg hur det blixtrade till i hans ögon. Sedan gick allt väldigt fort. Någonstans bakom sig hörde hon några elever skrika till. Någon ropade på Dragan, elevassistenten. Kanske var det Nathalie, Samantha eller Vilda, hon kunde inte riktigt identifiera rösterna i tumultet.

På ren instinkt la hon händerna runt magen för att försöka skydda det lilla livet där inne, mot det farliga som hände därute, vad det nu var. Hon kastade sig ned på knä. Precis när hon kände knäna slå i golvet, uppfattade hon en hård stöt mot armen och en högljudd krasch bakom sig. Hon blundade och tänkte på Kristian.

När hon öppnade ögonen igen stod Dragan lutad över henne, med rynkad panna och oro i blicken. Viktoria försökte säga något för att lugna honom, men lyckades inte få fram ett ord.

– Ut härifrån, vrålade Dragan åt Kevin och pekade på klassrumsdörren medan han med hetsiga rörelser hjälpte Viktoria upp på fötter igen. Hennes ben skakade okontrollerat och hon mer eller mindre hängde i elevassistentens armar.

– Det var hon som fick mig att göra det, skrek Kevin upprört. Hon tog mig i armen. Man får inte röra vid mig och det vet hon. Hon provocerade mig. Hon ville provocera mig. Hon är ute efter mig...

– Gå ut! vrålade Dragan igen och släpade Viktoria mot katedern där han flåsande av upprördhet och fysisk ansträngning, slängde ned henne på en stol.

– Ni andra ska ut också, skrek han. Ut mer er! Ut, sa jag!

Han föste eleverna framför sig som en skock får. Sedan slog klassrumsdörren igen bakom dem alla och det blev tyst.

Viktoria satt kvar på stolen. Ensam. Hon stirrade på sina händer som låg livlösa och klumpiga i knät. Armen värkte.

Bakom henne låg den tunga bänk Kevin kastat mot henne. Det stora hålet som slagits upp mitt i white boarden, hade hamnat precis till vänster om det hon skrivit upp på den, inför klassen, bara några minuter tidigare:

”Ett tillkortakommande (plural: flera tillkortakommanden) = en brist, en svaghet, ett misslyckande.”

EPILOG

Mejl till: Eva Sjöstedt

Från: Viktoria Andersson

Hej Eva!

Ifall ni undrar hur allt är med mig, vill jag berätta att bebisen mår bra, trots incidenten, och jag föder i juli. Min sjukskrivning kom ju väldigt plötsligt för oss alla, och jag förstår att varken ni i skolledningen, kollegorna eller min fackliga företrädare, velat störa mig, genom att kontakta mig och höra hur jag mår. (Fast det är klart, ett kort mejl från någon enda av er, hade gjort mig glad. För jag har som du förstår tänkt otroligt mycket på allt som hänt och känt mig väldigt ensam.)

Jag träffade Jane i torsdags och hon berättade att ni fått tag i en utbildad vikarie och att elever, kollegor och ni i skolledningen är mycket nöjda med honom och att alla elever i Barn och Fritid kommer att klara kursen, även Kevin. Det var litet oväntat. Men ändå väntat. Eller hur jag nu ska uttrycka mig.

Eva, så här ligger det till: Efter moget övervägande har jag beslutat mig för att säga upp mig från min tjänst på Beckegårdsgymnasiet. Jag ser tyvärr ingen möjlighet att fortsätta som lärare, efter föräldraledigheten. Jag klarar det inte längre.

Nu ska jag vara ärlig: Ni satte mig på en fullkomligt omöjlig tjänst med för många lektioner, för litet planeringstid och för många elever med särskilda behov utan tillgång till något extra stöd. Ni låtsades att den tjänsten var möjlig. Månad efter månad bad jag om stöd och hjälp, både för min egen skull och för elevernas. Ni ljög och låtsades som att jag var den enda med problem. När alla andra fejkade.

Och trots att jag gått otaliga timmar i terapi hos psykologen som företagshälsovården skickade mig till, gnager frågan fortfarande i mig:

Varför stöttade ni mig aldrig? Varför fick ni mig att tro att det var mig det var fel på? Hur kom det sig att jag, som tidigare varit en uppskattad lärare, både i kollegiet och bland eleverna, på er skola blev persona non grata? Jag förstår inte. Hjälp mig att förstå, Eva! Jag behöver det för att komma vidare.

Okej, jag vet att jag fick en del klagomål, att föräldrar ringde och tyckte att jag ställde för höga krav och att eleverna var arga för att de fick läxor och prov men jag hade ju också elever som tyckte mycket om mig. Och jag var duktig på det jag gjorde. Och även om vissa av kollegorna - faktiskt främst förstelärarna och resursteamet - tyckte illa om mig, så fanns det ju en hel del i kollegiet som också uppskattade mig. Som såg att jag var en duktig lärare. Och tyckte att jag var en

schysst och hjälpsam kollega. Att jag var rolig och lätt att samarbeta med. Varför räknades inte deras röster? (Okej, jag vet att det var skitdumt att kalla Jocke Wallin för "teknik-taliban" under den där utbildningsdagen men några kollegor frissade faktiskt, jag hoppas att du såg det och dessutom hade jag rätt i sak, även om det var plump uttryckt.)

På pappret står det utbrändhet men jag är inte utbränd. Jag är bränd! Ni brände mig! Ni tände på och krävde att jag skulle stå mitt i elden, låtsasjobba och sänka kraven, korrumpera mig medan flammorna förtärde varje uns av mitt lärarjag. Och när jag inte klarade det, när jag skrek av smärta, talade ni alla om för mig att jag var en usel lärare, att jag inte klarade av mitt jobb. Att ingen eld brann. Att jag illbillade mig.

Jag förstår inte varför ni gjorde så! Och det lämnar mig ingen ro.

Att säga upp sig utan att ha en ny arbetsplats att gå till är en stor sorg, en förlust, en situation jag aldrig trodde att jag skulle befinna mig i, efter sexton år som uppskattad lärare, och med ett barn i magen, men så är det nu och jag har inget annat val.

Jag kan inte komma tillbaka. Jag kommer att dö om jag kommer tillbaka. Och ni vill väl inte heller ha mig tillbaka, det inser jag. Jag accepterar det, även om jag fortfarande ålтар vad det var som gick snett. Jag är en engagerad och erfaren lärare som gjorde mitt allra bästa. Men det räckte inte. Och nu har jag inget kvar att ge. I alla fall inte i skolan.

Hoppas ni kan förstå mitt beslut.

/Viktoria

Mejl till: Viktoria Andersson

Från: Eva Sjöstedt

Tack för ditt mejl. Tråkigt att du valt att lämna oss på Beckegårdsgymnasiet. Katarina skickar alla blanketter med posten. Glöm inte att lämna in nyckel, dator och bricka. Lycka till!

Med vänlig hälsning

Eva Sjöstedt, rektor, Braningeskolan

JAG ÄR LÄRARE

Jag är lärare. Jag har över 300 högskolepoäng. Jag har läst litteraturhistoria, svenska, religionshistoria, tyska och pedagogik.

Ändå arbetar jag som galärslav. Jag tar order av specialpedagoger och logopedier om hur jag ska undervisa. Jag tvingas sitta med på "inspirationsföreläsningar" där jag får lära mig att det inte är hur man har det utan hur man tar det och massera min kollegas inre ryggschackran.

Om eleven inte kan läsa när hon börjar gymnasiet är det mitt ansvar att anpassa undervisningen så att hon kan ta till sig litteraturen utan att behöva läsa den. Med andra ord läser vi inte Fröken Julie i mitt klassrum längre. Vi läser ungdomsromaner. Korta. Lättlästa. Eller rättare sagt: jag läser dem högt för klassen. Mina elever kan inte ta sig igenom en bok och får därför "lyssneläsa" sig fram till ett E i svenska. Det kallas extra anpassningar.

Jag har gymnasieelever som varit i Sverige i två år. De har blivit behöriga att läsa på gymnasiet, trots att de knappt kan läsa en enkel tidningsnotis. Fråga mig inte hur det gick till. Men det gick till.

Jag har gymnasieelever som gått nio år i svensk grundskola utan att kunna versalregeln, skillnaden på de eller dem eller var en mening börjar och var en annan slutar. Jag har 18-åringar som inte vet vad "anse", "förfärlig" eller "sevärd" betyder. De har bott hela sitt liv i Sverige.

Mina elever läser aldrig böcker. Men de läser på naturprogrammet på gymnasiet och blir högskolebehöriga. För alla kommer in. Det som borde vara en omöjlighet, eller ett extremt undantag, har idag blivit en norm.

Om eleven spottar mig i ansiktet under en lektion är det mitt fel. Då är det mitt ledarskap som brister.

Om eleven känner sig stressad av prov är det min uppgift att göra en examinationsuppgift som hon inte känner sig stressad av. Ett seminarium kanske? Där vi pratar om ditt och datt. Det är inte lika stressande. Alla får E. För så vill politikerna att vi ska ha det i världens bästa skitskola. Vi måste tänka på genomströmningen.

Om en elev inte klarar av att komma i tid till lektionen är det min uppgift att uppdatera eleven om vad hen missat. Och gärna elevens föräldrar också så att de kan "stötta hemifrån".

Mitt jobb tar aldrig slut. För varje år läggs det läggs bara på mer och mer, utan att något tas bort eller resurser tillkommer. Därför jobbar jag ofta på kvällar och helger och ibland även nätter. För det är mitt ansvar att se till att alla mina elever kan nå sin fulla potential utifrån sina alldeles unika förutsättningar.

Min enda yrkesmässiga önskan är att kunna gå in i ett klassrum och undervisa 30 elever utifrån en enda planering. Att majoriteten av dessa elever kan läsa en A4-sida text utan att staka sig. Att elevernas aggressiva och utåtagerande beteenden mot mig och sina klasskamrater inte läggs på mig och min "förmåga" att leda, bemöta eller anpassa.

Att jag får tid att göra mitt jobb. Som förr.

Jag vill inte anpassa. Jag vill inte vara polis. Jag vill inte vara reklampelare. Jag vill undervisa. För att jag tror på kunskapens kraft.

Jag är ingen elak människa. Jag vill ingen ont. Jag förtjänar inte en spottloska i ansiktet eller ett slag i magen för att jag instruerar eleverna att skriva ovanför raden, inte på den.

Eller gör jag det? Jag är så förvirrad. Jag vet inte.

Jag kanske borde bli anmäld. Jag kanske inte passar som lärare. Har för höga krav på eleverna. Förstår inte det moderna samhällets skola. Ungdomarna kan ju annat nu, än att läsa och skriva. Jag borde nog förnya min undervisning. Jobba mer med spel, appar, snapchat och sådant som ungdomar tycker om.

Jag är lärare.

Åtminstone var jag det en gång i tiden.

Nu vet jag inte längre vad jag är.

